

KLECOVÁ A SÍŤOVÁ LŮŽKA

Výběr z článků k problému

Název: Rozhovor s Janem Pfeifferem

Autor:

Médium: BBC - česká redakce Strana: 01

Rubrika: 17:30 Interview BBC

Datum vydání: 15.10.2004

Václav MORAVEC, moderátor

Od pondělí do pátku pravidelně v tomto čase vysíláme Interview BBC, nejinak je tomu i dnes. Od mikrofonu co nejrůzněji zdraví Václav Moravec. Pozvání přijal a k protějšímu mikrofonu usedl psychiatr z Centra pro rozvoj péče o duševní zdraví Jan Pfeiffer. Vítejte v BBC, hezký dobrý den.

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Děkuji, dobrý den.

Václav MORAVEC, moderátor

Americký časopis Time vás zařadil mezi hrdiny roku 2004, na seznam dvaceti devíti osobností jste se dostal za kampaň na ochranu duševně nemocných a za kampaň proti používání takzvaných klecových lůžek. Kdy a jak jste se o zařazení na ten zmiňovaný seznam dozvěděl?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Možná to bylo tak zhruba měsíc před tím vyhlášením, kdy se na mě obrátili z redakce Timesů o žádost o spolupráci na článku, který pak v tom časopisu vyšel.

Václav MORAVEC, moderátor

A vaše reakce byla jaká?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Moje reakce byla rozpačitá, protože se necítím tak zcela hrdinou a myslím, že těch hrdinů je v tomto poli podstatně víc jiného typu, klienti, pacienti, kteří i v těch těžkých podmínkách se snaží něco měnit a tak dále, ale bral jsem to jako jakýsi symbol, jakousi zástavu za tu tematiku a byl jsem rád, že ta tematika je takhle oceněna.

Václav MORAVEC, moderátor

Pokud byste vy měl někoho zařadit na ten pomyslný seznam hrdinů naší doby, hrdinů roku 2004, kdo by na tom seznamu byl?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Za Českou republiku si myslím, že to je, jak už jsem říkal, řada klientů například ze skupiny Kolumbus, kteří se snaží i přesto, že mají, řekl bych, tu zátěž duševní nemoc i nálepky, se snaží například chodit do psychiatrických léčen a tam diskutovat s personálem a vysvětlovat jim svůj pohled. Jsou to rodiče, organizace rodičů, kteří se snaží taky zase i za nelehké situace nějakým způsobem tu situaci měnit, to si myslím, že jsou ti hrdinové.

Václav MORAVEC, moderátor

Jak rozumíte slovu hrdina?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Slovu hrdina rozumím tak, že je to někdo, kdo má vizi, za kterou je ochoten obětovat i část své pohody, který i přes nepřízeň osudu se snaží za tou vizí jít a ta vize je nějakým způsobem věcí, která prospívá širší komunitě, nejen jemu.

Václav MORAVEC, moderátor

Jak jsem zmiňoval v úvodu, časopis Time odůvodnil vaši nominaci na seznam i kvůli boji proti takzvaným klecovým lůžkům v českých léčebnách. Vy jste už v několika rozhovorech prohlásil a teď vás budu citovat doslova: "Síťová klecová lůžka jsou pouze špičkou ledovce." Připustil jste si někdy, že váš boj proti používání těchto lůžek může mít trhliny v argumentaci?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Jistě, částečně ano. Ta argumentace je, že proti argumentaci, že síťová lůžka jsou nakonec víc humánní než zvyšování například medikace nebo jiné restriktivní metody. To je jistě částečně pravda, ta filozofie o tom, že se bavíme obecně o omezujících prostředcích jako takových, riziko síťových lůžek je v tom, že dělají jakýsi dojem, že je o člověka postaráno, čímž pádem mají tendenci být používána déle a více než jiné omezující prostředky.

Václav MORAVEC, moderátor

Takže, možné trhliny připouštíte?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Možné trhliny připouštím.

Václav MORAVEC, moderátor

Ředitel psychiatrické léčebny v pražských Bohnicích Zdeněk Bašný v souvislosti s vaší nominací na seznam hrdinů roku 2004 podle časopisu Time v rozhovoru pro Českou tiskovou kancelář říká, že s používáním klecových a síťových lůžek nemáte zkušenosti a celou kampaň za jejich odstranění jste vedl značně populisticky. Co říkáte této námitce?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Ta první není pravdivou.

Václav MORAVEC, moderátor

Máte zkušenosti?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Mám zkušenost, pracoval jsem v psychiatrických zařízeních, například i v Psychiatrické léčebně Bohnice, kde jsem nejmíň půl roku byl, když naše zařízení, výzkumný ústav psychiatrický, bylo v rekonstrukci. Začínal jsem v psychiatrické léčebně Opařany, kde síťová lůžka byla. Samozřejmě nemám takovou dlouhodobou jako například pan ředitel. Jinak já si ho také vážím a myslím si, že se vážíme vzájemně, ale samozřejmě každý v něčem stojíme trochu na druhé straně, a to je samozřejmě věc, která může vést i k nějakým odlišným pohledům na věc.

Václav MORAVEC, moderátor

Připouštíte, že používání klecových a síťových lůžek v českých léčebnách bylo, je a pravděpodobně i bude tématem, které přitahuje pozornost médií a proto je možné dopustit se některých zjednodušení v té souvislosti právě s jejich kritikou?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

To souhlasím, myslím si, že se ta síťová lůžka stala jakousi vlajkovou lodí toho celého problému, což...

Václav MORAVEC, moderátor

Právem, či neprávem?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Já myslím, že právem, protože přeci jen je to nějaký symbol a přeci jen ta situace se už výrazně zlepšila, ale když člověk viděl opravdu železné lůžko, opravdovou klec v prostředí mezi dalšími pacienty, kde byl někdo zavřen, tak to opravdu je něco, co si myslím, že nepatří do civilizovaného světa, to už se dneska nenajde. Nicméně jakoby symbol toho celého problému to je, bylo by nebezpečí, kdyby se řešilo jenom toto a zapomnělo se na spousty dalších věcí, které samozřejmě je potřeba řešit a bylo by také špatné, kdyby...

Václav MORAVEC, moderátor

Jak toto nebezpečí, že vstupují do vaší řeči, o kterém právě teď mluvíte, je velké v České republice?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Já si myslím, že je velké, protože když člověk sledoval tu reakci mediální, tak bylo málo médií, které měly tendenci a ochotu se k tomu problému zabývat hlouběji, buďto úplně odmítlo, co nám kdo ze světa má říkat, že máme dělat, anebo zase se zabývalo jaksí nasazováním oslích uší těm zdravotnickým zařízením nebo těm pracovníkům. Myslím si, že těch realistických a jaksí objektivně zpracoval, témata objektivně zpracovávajících článků nebo i rozhovorů bylo poměrně málo.

Václav MORAVEC, moderátor

Problém klecových a síťových lůžek se několik dnů, či dokonce týdnů objevoval na předních stránkách českých deníků i poté, co se do věci vložila známá britská spisovatelka J. K. Rowlingová, autorka knih o Harrym Potterovi. Do věci se vložil prezident Václav Klaus, podle kterého není možné problém nakládání s psychiatrickými pacienty zjednodušovat.

Václav KLAUS, prezident České republiky /ukázka/

Tito přední představitelé našeho zdravotnictví jsou si plně vědomi pro a proti relativní váhy používání jednotlivých metod, které jsou nezbytné u nás i kdekoli jinde na světě a myslím, že je naprosto evidentní, že Česká republika se nijak neodchyluje a neměli bychom se nechat peskovat odkudsi ze světa na základě ne plně hodnotných a kvalitních informací.

Václav MORAVEC, moderátor

Prohlásil 15. července český prezident Václav Klaus. Když se psychiatr z Centra pro rozvoj péče o duševní zdraví Jan Pfeiffer, dnešní host Interview BBC, s odstupem víc než čtvrt roku podívá na to, co se ztrhlo letos v červenci kolem těch takzvaných klecových a síťových lůžek a vidí současný výsledek, co jej napadá?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Že se to téma ať už klecových lůžek nebo obecně téma omezujících prostředků, nebo obecněji ještě téma lidských práv, přeci jen dostalo nějakým způsobem na stůl v řadě, řekl bych, odpovědných orgánů, ministerstvo práce a sociálních věcí, i když, řekl bych, to se tím zabývalo ještě před tou kampaní, ministerstvo zdravotnictví, které se také tím již zabývalo ještě před tou kampaní, nicméně ta intenzita se, myslím, tímto zvýšila.

Václav MORAVEC, moderátor

Když se podíváme na jistou tečku za tou celou kampaní, respektive za tím mediálním ohlasem, tak vláda schválila v říjnu pravidla pro používání lůžek v sociálních ústavech, mají se používat jen tehdy, pokud klienti budou ohrožovat svoje zdraví nebo zdraví ostatních. Norma také nařizuje evidenci obsazování těchto lůžek. Tento výsledek je dostatečný podle vašeho názoru?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Jednak myslím, že tím se dokazuje, že ta kampaň skutečně byla potřebná, protože tím se ukazuje, že tyto věci předtím nebyly vůbec nijak regulovány, což je něco, co skutečně nebývá v kulturních zemích zvykem. Jednak je to nějaké nastavení cesty a když zůstalo jenom u toho, tak by to bylo špatně, nicméně jako mezikrok, nebo první krok je dobře.

Václav MORAVEC, moderátor

Jaký závěrečný krok očekáváte, kdy cesta bude dokončena, řečeno touto metaforou?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Jednak si myslím, že ta síťová lůžka teda by měla být skutečně postavena mimo zákon v budoucnosti, nebo když, tak by měla být tak výjimečnou záležitostí, že by ta procedura jejich, řekl bych, používání měla být poměrně komplikovanou záležitostí, když se bavím o této části.

Václav MORAVEC, moderátor

Když říkáte, že péče o duševně nemocné, nebo péče v sociálních ústavech se obejde bez těchto lůžek úplně, rozumím tomu správně?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Já si myslím, že ano.

Václav MORAVEC, moderátor

Co protiargumenty pracovníků léčeben, že léčebny nemají dostatek personálu na práci s pacienty, nebo případné používání utišovacích prostředků?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Jednak už dnes vidíme, že řada těch síťových lůžek, kdy ještě předtím se říkalo, že není možné se jich zbavit, tak mizí z těch zařízení.

Václav MORAVEC, moderátor

A není to na úkor medikamentů?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Nevím, to samozřejmě k tomu nemám úplně přesné podklady. Myslím si, že ne, protože zatím ještě nejsou povinni ta síťová lůžka zavírat až ke konci roku. Jednak už i před touto kampaní bylo zřetelné, že prostě některá zařízení ta síťová lůžka nemají ať už ústavy sociální péče nebo psychiatrické zařízení, a některá je mají a přitom mají stejný počet personálu, stejný typ klientely, takže ani toto se pořádně vlastně jaksí neevidovalo, nestudovalo a nezdá se...

Václav MORAVEC, moderátor

Podle vás výmluva na personál je pouze lacinou výmluvou?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Tak, tím nechci říct, že vybavenost personálem v těch zařízeních je dostatečná, to bezesporu není, to zatížení té práce je velké, ale prostě znám sám, že i když jsem pracoval v těch zařízeních, že postoje toho kterého pracovníka mohou být výrazně jiné a jejich odlišnost výrazně hraje roli taky ve výskytu agrese, neklidu a tak dále, takže prostě tam je, je tam velký prosto pro to s tím něco dělat.

Václav MORAVEC, moderátor

Už v úvodu jsem zmiňoval, že se vám dostalo pozornosti ze strany amerického časopisu Time a zařazení na seznam hrdinů roku 2004 i kvůli práci na ochranu duševně nemocných. Kdy psychiatr Jan Pfeiffer začal pozorovat, že se pacientům v českých léčebnách a ústavech nedostává takové péče a zacházení, jaké si lidské bytosti zaslouží?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

To bylo úplně hned, myslím, první dny po vstupu do mé pracovní kariéry v dětské psychiatrické léčebně kdesi v jižních Čechách.

Václav MORAVEC, moderátor

Opařany se to jmenuje?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Opařany, kde už úplně ten první dojem dělal dojem vězení, dělal dojem velmi smutného místa, kde zvlášť ještě ta absurdita, že jsou tam zavřené děti, ať už dělaly cokoliv, mi přišla velmi smutná a samozřejmě se tomu nerozuměl tak zcela koncepčně, jak možná tomu rozumím dneska, ale intuitivně jsem cítil, že je něco špatně, i když všichni říkali: "Jinak se to dělat nedá."

Václav MORAVEC, moderátor

Jaké situace jste tam zažil?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Byly tam situace toho, kdy se třeba jednání, které já bych označil za zdravé, když se to dítě snažilo nějakým způsobem s tou atmosférou naložit třeba útekem nebo něčím takovým, tak to bylo trestáno, to bylo trestáno například takzvanými plaváky, že se to dítě, jeho hlava se strčila do vody, a tak se trochu přidusilo. A spousty různých metod, který ani snad nechci povídat, které ale ještě, izolační místnosti, které tam nebyly a byly zase v jiných zařízeních, kde děti byly po několik dní za útek zavřeny a tak dále.

Václav MORAVEC, moderátor

Jak jste to snášel, to byl váš vstup, pokud se nemýlím, po studiích přímo do psychiatrické praxe?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Tak, asi jsem nejdřív myslel, asi jsem byl nejdřív zmaten, myslel jsem si dobře, asi to opravdu nejde jinak, ale čím dál tím víc jsem měl dojem, že tahle ta komunikace není relevantní a že argument profesionálů, nebo když ten systém té péče je jenom v rukou profesionálů a není tam ještě další vstup, to znamená těch, kterých se to hlavně týká, ti do toho můžou nějakým způsobem dávat svůj pohled, takže je něco prostě špatně.

Václav MORAVEC, moderátor

Působíte v Centru pro rozvoj péče o duševní zdraví, to vzniklo v polovině devadesátých let. Dočetl jsem se na internetových stránkách vašeho centra, že jeho posláním je, a teď cituji doslova: "Dlouhodobě monitorovat proces změny a podporovat rozvoj oblastí, které jsou pro změnu péče o osoby s duševním onemocněním v České republice klíčové." Existují okamžiky, kdy v souvislosti s prosazováním změn v této oblasti propadáte beznadějí?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Tak, někdy to je opravdu tak, jestli se člověk kouká na tu sklenici, jestli je poloplná, nebo poloprázdná. Někdy mě předají trošku chmury, že ta energie, kterou se snažím já a spousty dalších lidí vložit do změny, jaksi se prosakuje do písku, ale...

Václav MORAVEC, moderátor

Ve kterých okamžicích to je?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Je to v okamžicích, kdy člověk třeba jedná s nějakým úřadem ať už ministerstvo nebo nějakým jiným, kde se neustále mění úředníci nebo odpovědné osoby, nebo odpovědné osoby vám říkají, že to nejde, ačkoliv je to přímo jejich zodpovědnost tu věc řešit, snaží se to přehazovat nějakým způsobem na jiné, ti se to zase snaží přehazovat, toto je asi nejzoufalejší pocit takové té beznaděje, neochoty, jakési šedé byrokracie, která zatím ale nevidí to poslání, že má vlastně sloužit lidem, kteří, jak se vždycky říká, platí, tak to není úplně ten hlavní argument, ale lidé, kteří prostě žijou v té zemi a oni se o ně mají snažit.

Václav MORAVEC, moderátor

A naopak pocitu naděje?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Pocitu naděje, protože se řada věcí podařila, když se člověk koukne na těch patnáct let třeba, kdy ten prostor byl přeci nejen otevřenější, vznikla spousta zařízení nového typu i v těch zařízeních, o kterých mluvíme, psychiatrických léčebnách se spousta změnila, jsou tam mladí lidé, vznikají organizace u rodičů, u pacientů, kteří sami začínají brát zodpovědnost do svých rukou, takže je spousta věcí, ze kterých se člověk může těšit.

Václav MORAVEC, moderátor

Připomínám, že hostem u mikrofonu BBC je psychiatr z Centra pro rozvoj péče o duševní zdraví Jan Pfeiffer. Muž, kterého americký časopis Time zařadil na seznam třiceti hrdinů roku 2004. Další téma - zásadní změny v rozvoji péče o lidi s duševním onemocněním v České republice. Když jste v rozhovorech pro tiskové agentury komentoval ocenění, kterého se vám dostalo od amerického časopisu Time, řekl jste doslova, teď cituji: "Je to signál z vnějšku, který potřebujeme, protože senzitivita k těmto problémům tady u nás je stále nižší, než bych si představoval, že by měla v zemi Evropské unie být." Jaké máte vysvětlení pro to, že míra citlivosti společnosti v České republice k těmto problémům je daleko menší než v jiných zemích Evropské unie?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Mám na mysli teda ne nově přistoupivší země. Když se srovnáme s téma nově přistoupivšími zeměmi z posttotalitního režimu, myslím, že v tom zase nejsme až tak jako jiní, i když už v něčem mám dojem, když se člověk kouká na Estonsko nebo takové země, tak mám pocit, že tam ta vůle a ochota něco měnit a jít dál je větší.

Václav MORAVEC, moderátor

A teď důvody té menší senzitivity.

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Tady je jakýsi pocit toho, že nakonec my ty věci děláme dobře, co nám do toho má mluvit. Byli jsme jakýmisi premianty toho Východu, myslím si, že tohle tady stále zůstává.

Václav MORAVEC, moderátor

Myslel jsem, že to je jenom, že opět vstupují do vaší řeči, že to bylo jenom v ekonomii nebo v politice, netušil jsem, že i ve vaší oblasti, psychiatrii.

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Já si myslím, že to je něco, co zasahuje všechny stránky společenského života a má to něco společného asi i s dlouhodobější historií, nejsem historik, abych říkal nějaké fantasmagorie, ale je to něco, co nakonec člověk, když si čte třeba rozhovory s T. G. M., tak tam taky najde. Já si myslím, že je to něco, co tady sedí dlouhodobě.

Václav MORAVEC, moderátor

Když se profesor psychiatrie Cyril Hešl v červenci vyjadřoval k problematice takzvaných klecových a síťových lůžek v léčebnách, krom jiného řekl, že by pomohlo, kdyby Česká republika ustoupila obecně od systému velkých psychiatrických léčen a pacienti by mohli pobývat spíš v menších zařízeních.

Cyril HEŠL, profesor psychiatrie /ukázka/

Ta hranice, kdy jde o použití omezovacího prostředku v nejnaléhavější situaci a na nejnnutnější dobu, je něco jiného, než využití, nebo použití takového prostředku k úlevě personálu, který si potom pozavírá děti do klecí, jde si zakouřit a pít kafe a někde mezi tím je hranice, kterou je třeba definovat a ta se posouvá s tím, jak je ten personál přetížen. Transformace psychiatrické péče v celých Evropě jde směrem zavírání velkých mamutích léčen a přesun té péče do komunit, do míst, která jsou co nejbližší tomu původnímu prostředí.

Václav MORAVEC, moderátor

Řekl v červenci v rozhovoru pro BBC profesor psychiatrie Cyril Hešl. Je to podle vás jeden z hlavních problémů, velké psychiatrické léčebny?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Je to jeden z hlavních problémů. Tak, jak ta péče je uzpůsobena, že dominantní část lidí, zdrojů, peněz je právě v těch velkých psychiatrických zařízeních, které mají stoletou tradici, a to je právě ten problém, izolují jak ten personál, tak ty pacienty a té pomoci a podpory mimo nemocniční podmínky, to znamená v té komunitní péči je stále málo. Tyto velké mamuty, jak říká Cyril Hešl, zařízení ve většině zemí Evropské unie, teda ne těch nových, vlastně už nejsou.

Václav MORAVEC, moderátor

Když jste zmínil peníze, dočetl jsem se ve zprávě veřejné zdraví, lidská práva a péče o duševní zdraví v České republice, teď cituji doslova: "Celkový podíl psychiatrické péče na celkových nákladech zdravotní péče v České republice nedosahuje podle našich odhadů čtyři procenta, činní zhruba tři a půl procenta." Tímto podílem nedosahujeme stavu ve většině evropských zemí, kde se tento podíl pohybuje nad pěti procenty." Čím je to dáno?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Je to dáno tím, že ta zviditelnění vůbec takových těch odsunutých témat různým typem handicapovaných lidí probíhá teprve nyní a ti, kteří se neumí sami drát o své požadavky, to jsou právě třeba duševně nemocní, pak zůstávají na konci řady, to je jedna věc. Druhá věc je možná i ta...

Václav MORAVEC, moderátor

Promiňte, není to ale problém i těch zaměstnanců ústavů v rámci celkové zdravotnické péče, že se dostatečně neumějí ozvat, aby měli větší část, řekněme, srovnatelnou část příjmů z rozpočtů zdravotnictví, která je běžná v Evropské unii?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Přesně to jsem chtěl říct a druhá část toho problému je ta, že vlastně v té oblasti péče o duševně nemocné nebo psychiatrii se asi hodně, se jedná o asi poměrně velkou změnu, které jiné ty oblasti medicíny nemají a existují tam poměrně velké názorové rozdíly, čímž pádem i ta jednotná fronta, aby ty jednotlivé segmenty táhly za jeden provaz nebyla, to se stává teprve nyní. To znamená, že každý ten segment, třeba ambulantní psychiatrie, lůžková psychiatrie jakoby kopala jenom za svoje teritorium a myslím si, že tím pak ztratili všichni.

Václav MORAVEC, moderátor

Když ještě budu citovat z té zprávy: "Zajímavá je struktura nákladů psychiatrické péče. Majoritní část představují náklady psychiatrických léčen, zhruba dvě miliardy korun ve všeobecném zdravotním pojištění. Náklady na psychiatrická oddělení nemocnic však představují jen asi tři sta milionů korun." Jak by se měl změnit tento poměr, na straně jedné náklady na psychiatrické léčebny, na straně druhé psychiatrická oddělení nemocnic, aby Česká republika byla standardní zemí v této oblasti běžné na Západ od českých hranic?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Absurdní situací je to, že za lůžko v akutním oddělení je menší příjem od Všeobecné zdravotní pojišťovny než v psychiatrických léčebnách.

Václav MORAVEC, moderátor

To znamená, že se vyplatí finančně zavřít člověka do psychiatrické léčebny, než ho mít na lůžku v nemocnici?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Ano, ano, je to tak. A ještě psychiatrické léčebny jsou vlastně motivovány tak, jak je tok peněz, aby měly vlastně plnou obloženost, to znamená, tam není žádná motivace měnit, redukovat, vytvářet jiné. Ten způsob financování je úplně proti logice toho, o čem mluvíme, kam by ten systém měl jít.

Václav MORAVEC, moderátor

Je nějaká naděje, že se to změní?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

No, naděje určitě.

Václav MORAVEC, moderátor

Říká se, že naděje umírá poslední. Možná jsem špatně položil otázku.

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Ne, možná by se dala, jestli se dělají nějaké kroky, ano, dělají. Máme komisi na ministerstvu, která se tímto zabývá, vyjednáváme se zdravotní pojišťovnou, budeme mít seminář v Senátu o problematice financování. Místy se leccos děje, ale kdy se tato věc změní a napraví, to nejsem schopen říct.

Václav MORAVEC, moderátor

Když jsem četl onu zprávu veřejné zdraví, lidská práva a péče o duševní zdraví v České republice, tak jsem v ní objevil seznam problémových oblastí. Dovolte, abych citoval: "Informování rodiny o nemoci, práce s rodinou, nedostupnost adekvátní pomoci v krizi, informování o lécích a jejich vedlejších účincích, přístup profesionálů, režim v léčebně, patologizace jednání uživatelů, informovaný souhlas s léčbou, nedobrovolná hospitalizace, souhlas s léčbou při nedobrovolné hospitalizaci, co všechno musí pokrývat léčba v léčebnách, vyřazení ze zaměstnání a návaznost služeb." Pokud byste měl odpověď na otázku, je tento seznam, jak jsem jej přečetl, hierarchicky řazen podle hloubky těch problémů, které se v té péči objevují?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Myslím, že to hierarchické sestavení asi by bylo obtížné a taky jde o to, koho optikou bychom se na to dívali, jestli optikou pacienta, nebo optikou profesionála. Některé, si myslím, že mají asi stejnou váhu, to znamená, že zcela hierarchicky asi sestaveny nejsou.

Václav MORAVEC, moderátor

Je tím největším problémem, pokud bych vás jako novinář měl tlačit k jisté laicizaci, je tím největším problémem skutečně to, že v léčebnách jsou umístění pacienti, kteří tam být nemusejí?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Kteří tam být nemusejí, pokud by byl jiný způsob péče. Oni tam jsou, protože nic jiného není. To je pravděpodobně jeden z největších problémů.
Václav MORAVEC, moderátor

Lidé jsou podle vašeho názoru, jak jsem i četl v některých rozhovorech, také v některých případech drženi v léčebnách za okolností, které jsou právně problematické, co tím máte na mysli?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

To vymezení například nedobrovolné hospitalizace, vymezení dobrovolného souhlasu a tak dále je poměrně volné, je tam velmi málo, řekl bych, mechanismů zpětné kontroly a hlavně mechanismů, které by podporovaly obhájení zájmů a pohledů toho pacienta.

Václav MORAVEC, moderátor

Setkáváte se tedy s tím, že vstupují do vaší řeči, že je ten institut dobrovolné hospitalizace v mnoha případech zneužíván?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Je v mnoha případech velmi diskutabilní, protože velmi často nastává, že i když ten pacient je tam zpočátku nedobrovolně, pak do čtyřadvaceti hodin je nějakým způsobem motivován personálem, aby podepsal dobrovolný vstup, přičemž ten režim má dál vlastně charakter nedobrovolné hospitalizace. To myslím, že je docela problematická záležitost.

Václav MORAVEC, moderátor

Můžete uvést řádově odhady, kolik takových lidí v českých léčebnách ročně je?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

To si netroufám, ale myslím si, že to prostě jde do tisíců, čímž nechci říct, že ti lidé by tam neměli být, nebo nepotřebují péči, ale tak, jak je s nimi zacházeno, jak je to uděláno, je to skutečně problém. Když tak už tam mají být jako nedobrovolné hospitalizace, nebo pokud, tak plně v režimu léčebny. Samozřejmě je tam někdy šedá zóna, která je problematická, když /nesrozumitelně/ pacient by byl propuštěn, není nebezpečný sobě, ale utratí celý svůj majetek, ale to musí být věci, které musí být velmi dobře ošetřeny a nemožou mít takový hrubý charakter jako hrubé záplaty, jako to má často.

Václav MORAVEC, moderátor

V této situaci se mluví o takzvaném informovaném souhlasu s léčbou jako o důležitém institutu, který by toto jednání lékařů měl změnit. Vládní zmocněnec pro lidská práva Jan Jařab připouští, že v České republice je zásadním problémem nerovné postavení pacienta a doktorů.

Jan JARĀB, vládní zmocněnec pro lidská práva /ukázka/

Tím systémovým problémem je právě pojetí souhlasu v našem zákoně o péči o zdraví lidí. V tom novém zákoně, který je připravován už několik let, máme přitom mnohem lepší definici. Ta říká, že souhlas musí být za prvé svobodný, to znamená, nesmí být dán v tísní nebo pod nátlakem. Musí být informovaný, to znamená, že lékař je povinen informovat o všech variantách o jejich plusech i minusech a za třetí musí být kvalifikovaný, to znamená, že ten lékař se musí přesvědčit, že pacient skutečně porozuměl.

Václav MORAVEC, moderátor

Konstatuje v rozhovoru pro BBC vládní zmocněnec pro lidská práva Jan Jařab. Může tento institut skutečně zásadním způsobem změnit systém jakým jsou pacienti do těchto léčeben přijímáni a může skutečně jenom tento institut změnit to nerovné postavení mezi doktorem a mezi pacientem?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Myslím, že k té celé otázce, jak se o problematice bavíme, není jedna věc, jedna magická oblast, která by to změnila, jsou to spousta věcí, ale bezesporu toto je taky důležitá věc, kdy jednak dobře vytvořený rámec informovaného souhlasu bude vést ty zaměstnance nebo ty profesionály k tomu, aby víc přemýšleli, víc dávali prostor klientům. Klientům bude dávat víc signálů toho, že, ano, je to na nich, aby zvali i léčbu do svých rukou a rozhodování do svých rukou a celkově ten systém se pravděpodobně jaksí rozvolní, vytvoří větší prostor pro nějakou demokracii a rovnost, než ten /nesrozumitelně/ nátlak, který má.

Václav MORAVEC, moderátor

Není problém v tom, že lékaři, čeští lékaři na to nejsou připraveni, vždycky to byli oni, kteří byli autoritou, protože co řekl pan doktor, je svaté?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Určitě, já si myslím, že řady věcí asi se dočkáme až s výměnou generací, které, předpokládám, už se koukají na věci jinak. Umím si představit, že řada kolegů, starších kolegů má s tímto pojetím, jiným pojetím prostě problém a pravděpodobně musíme respektovat, že tak bude.

Václav MORAVEC, moderátor

Jakým problémem může být čas, protože v té zprávě jsem se dočetl, že praxe nedovoluje něco jako informovaný souhlas, informovaný souhlas totiž není prostě předložení papíru k podpisu, je to proces, který vyžaduje rozhovor, popis léčebných metod a jejich následků a na to není čas?

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

To si myslím, že není pravda. To jsou vždycky, někteří máme málo personálu, nemáme čas, to je nejjednodušší cesta, jak tyto věci smést se stolu a samozřejmě vždycky je smeteme se stolu, když se nezamyslíme na to, jak by nám bylo na té straně toho pacienta. Já si myslím, že to je to, co každý z těch profesionálů může udělat, jak já bych to viděl, kdybych já byl na jeho místě.

Václav MORAVEC, moderátor

Konstatuje psychiatr z Centra pro rozvoj péče o duševní zdraví Jan Pfeiffer, který byl hostem Interview BBC. Děkuji za vašich třicet minut.

Jan PFEIFFER, psychiatr z Centra pro rozvoj péče a duševní zdraví

Děkuji mockrát.

Název: Pravidla pro omezování svobody

Autor: (boš)

Médium: Zdravotnické noviny Strana: 07

Rubrika: Z domova

Datum vydání: 8.10.2004

Vláda schválila ochranná opatření v sociálních ústavech

Od března příštího roku by při poskytování ústavní sociální péče nemělo být možné používat opatření omezující pohyb jejich klientů s výjimkou případů "přímého ohrožení jejich zdraví a života nebo zdraví a života jiných osob". Vyplyvá to z novely zákona o sociálním zabezpečení, kterou 29. září schválila vláda na návrh ministra práce a sociálních věcí Zdeňka Škromacha. Výjimečné omezení pohybu obyvatel sociálních ústavů by podle této novely smělo trvat jen "po dobu nezbytně nutnou". Ústavům, pokud novelu schválí také parlament, přibude povinnost informovat o použití opatření omezujícího pohyb bezodkladně zákonného zástupce dotčeného občana a zřizovatele zařízení. Ústavy rovněž mají povinnost vést evidenci případů použití těchto opatření ve stanovené formě, včetně zaznamenání důvodů použití omezujících opatření, vyjádření lékaře k nim a doby jejich užití. Novela však druhy opatření pro omezení pohybu nijak blíže nespécifikuje. Nezakazuje tedy používání klecových lůžek, proti nimž nejvíce kriticky vystupoval evropský výbor pro prevenci mučení (CPT). V důvodové zprávě MPSV ovšem konstatuje, že pro rok 2005 vyčlenilo ve své kapitole státního rozpočtu 100 milionů korun pro ústavy, které odstraní

klecová lůžka, a pokud "jejich využívání nebude nahrazeno jiným nepřijatelným způsobem (medikace, kurtování apod.)". Objem plánovaných prostředků je odvozen od faktického počtu klecových lůžek v zařízeních sociální péče (celkem 654). Ministerstvo při odhadech nároků na jejich rušení započítalo zejména náklady na architektonické úpravy i zajištění personálu a jeho školení.

Název: Český psychiatr Pfeiffer podle Time hrdinou roku
Autor: (hm)
Médium: Právo Strana: 04
Rubrika: Zpravodajství
Datum vydání: 6.10.2004

PRAHA - Americký časopis Time jmenoval českého psychiatra Jana Pfeiffera mezi 28 evropskými hrdiny roku 2004. Lékař získal ocenění za kampaň na ochranu duševně nemocných.

Jan Pfeiffer (47), ředitel Centra pro rozvoj péče o duševní zdraví, stál v minulosti mimo jiné v pozadí kampaně kritizující klecová lůžka. "Pochopitelně jsem z toho měl radost. Je to ocenění mé práce. A vlastně práce všech, kteří se v České republice i v zahraničí snaží změnit systém a pomoci handicapovaným, v tomto případě duševně nemocným lidem," řekl Právu Pfeiffer.

Na postižené se podle psychiatra často zapomíná. "Tohle je pro nás signál, že být aktivní v tomto směru je ve světě ceněné, což je ne vždy případ našich luhů a hájů," tvrdí Pfeiffer. Systém péče o duševně nemocné lidi v České republice je podle něj přežitý a špatný. Klecová lůžka, proti kterým bojuje již téměř dvacet let, jsou pouze špičkou ledovce. Proto chce Pfeiffer se svými spolupracovníky českou psychiatrii kultivovat. "Chceme systém transformovat. Postižení jsou dnes dlouhodobě nebo celoživotně zavření v ústavech, které se jmenují psychiatrické léčebny, ale v podstatě jsou to zařízení s velmi vypreparovanými a umělými podmínkami pro život. My chceme, aby tito lidé mohli žít v běžných podmínkách. Čeká nás spousta úkolů, které je třeba hrát jako šachovou partii o to, co se dá v aktuální politické situaci změnit," dodal Pfeiffer.

Z nejznámějších jmen jsou mezi hrdiny také švýcarská soudkyně haagského tribunálu pro bývalou Jugoslávii Carla del Ponteová (57), dirigent ruského původu Mstislav Rostropovič (77) a bývalá tenistka Němka Steffi Grafová (35), která se věnuje péči o děti postižené konflikty a nemocemi.

Název: Klecová lůžka jsou jen špičkou ledovce
Autor: Petr Kučera
Médium: Lidové noviny Strana: 02
Rubrika: Domov
Datum vydání: 6.10.2004

Kampaň proti klecovým lůžkům je jen část našeho úsilí za humanizaci péče o mentálně postižené občany, říká psychiatr Jan Pfeiffer, čerstvý laureát titulu Evropský hrdina roku 2004 časopisu Time.

LN: Cítíte se jako hrdina? Překvapilo vás to ocenění?

Jako hrdina se necítím, i když je to samozřejmě milé, když to o vás někdo říká. Určitě jsem udělal spoustu práce. Ale nejde jen o mne, ale i o řadu dalších lidí, kteří se snaží nějak změnit systém, aby byl lidštější pro osoby s nějakým handicapem. V našem případě pro ty, kteří mají nějaké psychické problémy. O své nominaci jsem už nějaký čas věděl. Časopis připravoval články pro speciální číslo, ve kterém kandidáty představoval.

LN: Kdy budou ceny předány?

Příšla mi pozvánka na slavnost, která proběhne 26. října v londýnské Royal Society of Art. Takže si pro ocenění velmi pravděpodobně poletím do Londýna.

LN: Titul hrdiny roku jste dostal za zásluhy v kampani proti používání klecových lůžek. Považujete to za hlavní náplň práce, nebo byste sám ocenil jiný svůj úspěch?

Sítivá lůžka jsou teď mediálně atraktivní. Označují nějaký problém, ale jsou jen špičkou ledovce. Jádro problému je v tom, co se u nás dělo v minulosti: že se u nás lidé nějakým způsobem jiní - Romové, handicapovaní, duševně nemocní strkali kamsi za běžný rámec našeho každodenního života a zavírali, přičemž mira zachování jejich lidské důstojnosti byla velmi nízká. A to se snažím změnit. Klecová lůžka jsou malou součástí této snahy.

LN: Vláda před pár dny schválila zákon, který používání lůžek se sítěmi za určitých podmínek dál připouští. Co tomu říkáte?

U nás zatím neumíme přijímat kritiku zvenčí. Nejsme na to zvyklí. Musíme o ni přemýšlet, udělat nějaký jakoby mezikrok, abychom se cítili jakoby důstojně. Návrh zákona o sociální pomoci z ministerstva práce a sociálních věcí aspoň nějakým způsobem používání omezujících prostředků reguluje. Dává signál, že je to opravdu jen mimořádné opatření. Vzhledem k tomu, že tuto oblast dosud žádný právní předpis neupravoval, to je pokrok. Je to první krok k tomu, že ta lůžka z ústavů postupně zmizí.

Název: Samotka není ideální, říká ředitel
Autor: (pd)
Médium: Pardubické noviny Strana: 07
Rubrika: Pardubicko
Datum vydání: 5.10.2004

OTÁZKA PRO

Ráby Ústav sociální péče v Rábech používá v nezbytných případech síšová a klecová lůžka, která mají zabránit postiženým klientům, aby sobě či někomu ze svého okolí neublížili na zdraví a životu.

Nad ochrannými lůžky se však především během léta vedla emotivní debata, do níž se zapojily různé osobnosti i ze zahraničí. Zeptali jsme se ředitele ústavu Jana Slezáka, jak podobné případy řeší v zahraničí.

"Osobně jsem v cizině nebyl, na to jsem dost krátce ve funkci a mám jiné starosti než jezdit do ciziny. Ale zjišťoval jsem u kolegů zkušenosti i z Anglie, Holandska, Švýcarska a Rakouska. Některé země jako Německo preferují zvýšenou medikaci nebo poutání, Anglie většinou situaci řeší samotkami, tzn. nějakým způsobem polstrovanými pokoji, kde ale podle mého názoru je klient více izolovaný než u nás v síšovém lůžku. Protože u nás v síšovém lůžku je pouze část dne, kdy odpočívá, a pořád je v kontaktu s ostatními. Není v místnosti sám. Kdežto samotka, na způsob nějaké cely, bys je polstrovaná a má v ní třeba hračku, tak je to pořád samotka. Kam se za ním přijde jednou za čas někdo podívat. Není to podle mě ideální stav."

Název: Časopis Time: Český lékař mezi hrdiny roku
Autor: (ČTK)
Médium: Mladá fronta DNES Strana: 05
Rubrika: Z domova
Datum vydání: 5.10.2004

Praha, Londýn - Český psychiatr Jana Pfeiffera se stal jedním z evropských hrdinů roku 2004. Toto ocenění získal od prestižního amerického časopisu Time za kampaň proti používání klecových lůžek a na ochranu duševně nemocných.

Time oceňuje hrdiny Evropy letos podruhé. Jména vybírají redaktoři časopisu a částečně také čtenáři. S oceněním není spojena žádná finanční částka.

Jan Pfeiffer z Centra pro rozvoj péče o duševní zdraví vede podle článku v nejnovějším čísle evropského vydání týdeníku Time dlouhý, tvrdý boj proti brutálnímu zacházení s pacienty a konečně začíná vítězit. Time píše, že Pfeiffer bojuje proti klecovým lůžkům už dvě desetiletí, ale používá málo viditelné metody. "Můžete být buď zlý německý ovčák, který štěká, nebo někdo, kdo nabízí pomocnou ruku," vysvětluje Pfeiffer, proč klecová lůžka nefungují. "Obě role jsou důležité, ale nelze je spojovat. Nemůžete na někoho štěkat, a pak si s ním sednout ke stolu."

Pomohla mu autorka Harryho Pottera

Pfeiffer se dal na svou cestu už v roce 1982, kdy viděl, jak sestry zacházejí s dětmi v nemocnici v Opařanech. V roce 1990 zorganizoval první Týden pro duševní zdraví v České republice, protože klecové postele byly jen malou částí jeho práce a úsilí o změnu. Velkou pomocí pro jeho kampaň byl červencový dopis spisovatelky Joanne Rowlingové protestující proti používání klecových postelí na základě článku, který se objevil v The Sunday Times, k němuž Pfeiffer přispěl.

Někteří psychiatři v České republice ovšem využívání postelí podle listu tvrdohlavě obhajují, protože podle nich je nejlepší metodou, jak omezit pacienty, kteří ohrožují sebe nebo ostatní.

Číslo časopisu Time s letošním seznamem hrdinů je datováno 11. října, ale k dostání je podle obvyklé praxe již tento týden.

Obsahuje 29 jmen hrdinů, mezi něž vedle Pfeiffera řadí obě nedávno osvobozené Italky z Iráku, které jsou také na titulní straně vydání, dirigenta Mstislava Rostropoviče za jeho práci ve prospěch očkovaní dětí nebo tenistku Steffi Grafovou rovněž za práci pro děti v její nadaci Děti zítřka.

Časopis ocenil jednoho Čecha již loni

I loni byl v prvním seznamu evropských hrdinů jeden Čech, hydrolog Josef Křeček.

Time ho vyzdvihl za jeho úsilí seznámit veřejnost s dopady znečištění životního prostředí v emisím poškozeném území v severních Čechách, na jihovýchodě Německa a v jihozápadním Polsku.

Název: Hrdina 2004 a klecová lůžka

Autor: Ondřej Neff

Médium: Lidové noviny Strana: 10

Rubrika: Názory

Datum vydání: 5.10.2004

Názory doktora Pfeiffera nelze jen tak odbýt

Mezi hrdiny roku 2004 zařadil americký týdeník Time českého psychiatra Jana Pfeiffera. Ocenil jeho dlouholetý zápas za zrušení klecových lůžek v psychiatrických léčebnách. Ocenění přišlo brzy poté, co problému zjedнала obrovskou publicitu J. K. Rowlingová, autorka knih o Harrym Potterovi. Z mnoha míst byla kritizována za populismus. Nic o věci neví, jedná impulzivně a má na věc ostrý názor založený na emoci.

Názory doktora Pfeiffera nelze tak snadno odbýt. Proti klecovým lůžkům vystupuje už dvacet let. Jenže ani on nevidí problém jednoduše: nelze "něco zakázat bez toho, aniž bych vymýšlel lid, jak těm zařízením pomoci". Jde o rozsáhlý balík problémů, který je třeba řešit. Klecová lůžka jsou jen špička ledovce. Balík ale zřejmě bude muset na rozbalení počkat na zcela jinou koncepci zdravotnictví, než je ta soudobá.

Název: Percy Godoy: Prává tvář těch, kdo nás obviňují

Autor: (kv)

Médium: Haló noviny Strana: 11

Rubrika: Ze světa

Datum vydání: 5.10.2004

Pod titulkem >Prává tvář těch, kdo nás obviňují< publikoval guatemalský spisovatel článek, který veřejnosti může objasnit skutečné pozadí těch, kdo stojí za schůzkou Za demokracii na Kubě, která se konala o víkendů 17. až 19. září v Praze. Článek Percyho Francisca Alvarada Godoye přinášíme na následujících řádcích. V době, kdy budu dopisovat tyto řádky, sejde se v Praze tančící vždy v rytmu kontrarevoluční symfonie dirigované z Washingtonu nesourodá skupina politických oportunistů a zblých >levičáků<, agentů a páte kolony s dlouhou historií služby imperialismu, falešných demokratů a rábdy bojovníků za lidská práva, podílejících se na novém protikubánském tažení. Dne 17. září bude v tomto městě zahájen donebevynášený summit s názvem Za demokracii na Kubě, zaštitěný přímo Mezinárodním výborem pro demokracii na Kubě (CIDC), bastardem s krátkým politickým životem a obskurními úmysly. Jednání, naplánované na 17.-19. září v sídle Senátu České republiky ve Valdštejnském paláci, bylo svoláno českým ministrem zahraničí Cyrilem Svobodu a předsedou Senátu Petrem Pithartem. Pan Pithart, expert na výrobu spektaklů, které mohou vzbudit leda úsměv, očekává od tohoto setkání přesvědčivější výsledky, než ty, jichž se mu podařilo dosáhnout, když se nechal zavřít ve vězeňském mundúru do klece, aby získal sympatie veřejnosti pro skupinu osob působících v žoldu Spojených států a odsouzených za svou kontrarevoluční a destabilizační činnost do vězení. Svolání naléhavě, aby realizovali špinavou politiku izolace Kuby vypracovanou Bílým domem v rámci jeho čerstvého Programu pro nenásilný přechod k demokracii na Kubě, sjeli se do Prahy činovníci, počínaje starými disidenty, experty na destabilizaci, lži a rozvracení pořádku a konče zkorumpovanými politiky a porušovateli lidských práv, maskovanými pro tuto příležitost za humanisty a demokraty. Bude zde jak bývalý španělský premiér José Maria Aznar, tak bývalý chilský prezident Patricio Aylwin, bývalý uruguayský prezident Luis Alberto Lacalle, bývalý kostarický prezident Luis Alberto Monge, dále český exprezident Václav Havel, kanadský expremiér Kim Campbell, bulharský expremiér Filip Dimitrov spolu s viceprezidentem Evropského parlamentu Edwardem McMillanem Scottem. Scházet nemohly ani další osobnosti z temné kontrarevoluční a ultrakonzervativní historie, jako bývalá americká státní tajemnice Madeline Albrightová, švédská europoslankyně Cecilia Malmstromová, či bývalá ruská disidentka Jelena Bonnerová. Spolu s nimi pak známí agenti jako Polák Adam Michnik, Tomáš Pojar a Carlos González z české organizace Člověk v tísni, či Liduine Zumpolle z holandské organizace Cuba Futuro. Přirozeně nemohli chybět spisovatelé, kteří zaprodali své pero stejným lidem, které kdysi nesměle kritizovali, aby pak upadli do nechtutého politického oportunismu, např. Peruánc Mario Vargas Llosa, Mexičan Enrique Krauze či Argentinec Marcos Aguinis. Jednání se účastní několik zástupců mafiánských skupin z Miami, např. Leopoldo Fornés, člen Kubánského výboru za lidská práva, v jehož čele stojí prohaný oportunista Ricardo Bofil.

Co sledují svým vychvalovaným summitem?

Jeich cíl je všem jasný. Snaží se zosířit izolaci Kuby za použití stále stejných otřelých a neudržitelných argumentů, že jsou na ostrově porušována lidská práva a demokratické svobody. Celá tato kontrarevoluční páta kolona zapadající do rámce protikubánské strategie USA a těšící se jejich podpoře servilně přisluhuje nové eskalaci americké provenience. Přes nucenou izolaci, k níž se jí snaží odsoudit, si však pravda skrytá na dně hluboké propasti najde cestu na světlo denní. Za onou zdánlivou péčí o kubánský lid a jeho práva se skrývá faleš a chachry, odporná manipulace a špinavý oportunismus, ideologická nenávisť a ambice. Abychom pochopili, jakými obránci demokracie, svobody a lidských práv jsou ve skutečnosti tyto lidé, stačí analyzovat některé údaje zveřejněné organizací Amnesty International v její Zprávě z roku 2004, která obsahuje téma porušování lidských práv v období od ledna do prosince 2003, či jiné prameny. Zapomněl snad pan Patricio Aylwin např. že OSN, cestou Výboru pro kontrolu plnění Konvence proti mučení žádala Chile, aby zrušilo Zákon o amnestii vydaný Pinochetem na ochranu zločinců, kteří utopili chilské domovy v žalu? Proč ponechal tento zákon v platnosti po celou dobu své vlády? Zapomněl snad také, že během jeho vlády upozornil Ekumenický výbor pro lidská práva v Latinské Americe (ICCHRLA) na čtyři desítky případů mučení spáchaných četnictvem či jinými policejními orgány? A ylwín asi zapomněl Zdá se, že pan Aylwin zapomněl, že členové jeho vládní Křesťanskodemokratické strany, ale také Křesťansko-demokratické mládeže Chile v té době přiznali, že v zemi nadále existuje mučení. Proč se tedy pan Aylwin vměšuje do falešné války proti Kubě, když se na jeho vlastním dvorečku dosud páchají na občanech těžké zločiny? Zpráva Amnesty International uvádí v souvislosti s Chile následující: > Podmínky vazby zdaleka neodpovídají požadavkům mezinárodních norem a existují zprávy o špatném zacházení se zatčenými. Domorodé obyvatelstvo nadále naléhá na reformu zákonů o půdě a na dodržování svých ekonomických, sociálních a kulturních práv. Ve zprávě z červencové návštěvy Chile zdůraznil zvláštní zpravodaj OSN pro stav lidských práv a základních svobod domorodého obyvatelstva, že pokračuje ekonomická a sociální marginace domorodých komunit a kriminalizace domorodých hnutí sociálního protestu za pomoci protiteroristického zákona. Zpravodaj doporučil soudní revizi případu dvou předáků komunity Mapuche. Byly zaznamenány zprávy o špatném zacházení s vězni ze strany příslušníků vězeňské služby (četnictva). Podmínky vazby včetně přeplněnosti cel, nadále zavdávají důvody k obavám a v některých věznicích nejsou plněny mezinárodní normy. < Jak vidno, pan Aylwin by měl svou starost o svobodu, demokracii a lidská práva věnovat nejprve Chilem. Otočit se zády k problémům svého národa a namísto toho se vrhnout do křížového tažení plného lži a pomluv proti Kubě je nejen odporné, ale i krajně nečestné a kruté. Dalším z vášnivých pečovateli o situaci vězňů na Kubě je uruguayský exprezident Luis Alberto Lacalle. Tento pán trpí stejnou slepotou jako jeho chilský kolega. Učinil snad pan Lacalle během své vlády něco, aby byly souzeny případy mučení nejlepších synů jeho národa nebo zrušen Zákon o promlčení trestnosti státu z roku 1986, jehož smyslem bylo ochránit vrahy a zločince? Pan Lacalle byl, mimochodem, přímo zodpovědný za masakr v Jacinto Vera, při němž zahynuli Fernando Morroni a Roberto Facal a byly zraněny stovky lidí. Nikdy ani nepozvedl prst, aby ukázal na viníky, k nimž patřil zejména jeho ministr vnitra Angel María Gianola, a aby je postavil před soud. Lacalle byl rovněž zodpovědný za masové zatýkání, vypovídání a mučení baskicko-uruguayských občanů v jeho zemi v roce 1992. Jak vidno, pan Lacalle postrádá čest a právo stavět se do pozice případného obhájce lidských práv Kubánců a soudice toho, co se tam odehrává, když byl až po uši zapleten do činů znamenajících porušování lidských práv Uruguayců, vražd a mizení osob. Nebyl ani schopen poukázat na to, že i dnes, v době vlády Jorge Battleho, dochází k protiprávnímu zatýkání a mučení.

Ani bulharský expremiér nemá zřejmě čisté svědomí

Další žalobce Kuby na tomto summitu faleš a pomluv je bývalý bulharský premiér Filip Dimitrov. I tento pán odmítá kritiku stavu lidských práv ve své zemi. Zpráva Amnesty International však uvádí: > Životní režim osob s duševní poruchou žijících v sociálních zařízeních byl často nelidský a ponižující. Mnohé z těchto osob byly šikanovány jiným pacientem nebo personálem, v některých institucích se používalo nepřipustných praktik znehýbňování a izolace. Byl zaznamenán velký počet zpráv o hrubém zacházení a mučení zadržovaných policií a nejméně jedna osoba zemřela za rozporných okolností za přítomnosti dozoru. Oběťmi byli často členové romské komunity, někdy děti. Státní agenti, kteří se takového jednání dopustili byli zřídka předáni justici. Nejméně tři osoby postřelené policiisty zemřely a další byly zraněny policejními agenty, kteří použili stříelných zbraní v rozporu z mezinárodními normami o používání síly. < Během vlády tohoto pána byly spáchany na romech a duševně chorých desítky takových činů, silně připomínajících fašistickou ideologii a xenofobii, jež kdysi přivedla Evropu do zkázy a stála život desetitisíce bulharských občanů. Může tedy někdo jako on volat po lidských právech na Kubě? Odpověď je nasnadě. Ani organizátoři summitu se v České republice nevyhnuli porušování lidských práv a nemají vlastní dvoreček uklizený. Zmíněná zpráva Amnesty International z roku 2004 uvádí v této souvislosti: > Členové romského etnika byli nadále diskriminováni v různých oblastech života, přestože vláda přijala některá pozitivní opatření. V lednu vyjádřil Výbor OSN pro práva dítěte politování, že některá z jeho doporučení nebyla dostatečně uplatňována. Týkalo se to mimo jiné rozvoje uvědomovací kampaní cílených na omezení diskriminačních praktik

proti Romům a nastartování speciálních programů ke zlepšení životní úrovně, vzdělání a zdraví romských dětí. Výbor vyjádřil rovněž obavu v souvislosti s příliš vysokým počtem romských dětí, které nadále chodí do škol určených pro děti s obtížemi v učení, tzv. speciálních škol, a s diskriminací ilegálních přistěhovalců a některých běženců v přístupu ke vzdělání. V srpnu vyjádřil Výbor OSN pro odstranění rasové diskriminace obavu v souvislosti s přetrváváním rasově motivovaných násilných činů a činů podněcujících nenávist a dále s přetrváváním netolerantnosti a faktické diskriminace zejména vůči romské menšině, a dále s nepřiměřeně vysokým ukazatelem nezaměstnanosti mezi Romy. Výbor doporučil uplatňovat efektivněji stávající legislativu. Řada zpráv zaznamenala případy špatného zacházení s Romy ze strany policie. Velmi málo z těchto incidentů bylo nezávisle a nestranně vyšetřeno. Systém vyšetřování oznámení podaných na agenty policie nesplňoval požadavky na nezávislost a nestrannost v souladu s mezinárodními normami lidských práv, ani doporučení Výboru proti mučení a Výboru OSN pro lidská práva. Dokonce i v případech, kdy byli policisté shledáni vinnými ze závažných trestných činů, byly jim vyměřeny lehké tresty.... V některých psychiatrických klinikách a centrech sociální péče byla podle zpráv místních nevládních organizací používána k omezení pohybu tzv. klecová lůžka. Centrum pro rozvoj péče o duševní zdraví zjistilo, že ze 600 lůžek na psychiatrické klinice v Jihlavě je 60 klecových a že v nich bylo umístěno k omezení pohybu během roku 2002 416 pacientů. Centrum pro pomoc mentálně postiženým zase zjistilo v jiné instituci 17 klecových lůžek a dvě dětské postýlky se sítí zabraňující pádu dětí. V jedné postýlce s kovovými tyčkami a zámek bylo umístěno sedmi či osmileté dítě stěžkým duševním a fyzickým postižením. Nezdálo se, že by na ně někdo dohlížel či že by bylo jakkoli léčeno. Používání klecových lůžek a odmítání vhodné rehabilitace a pomoci postiženým dětem se řadí mezi kruté, nehumánní a ponižující zacházení a porušení mezinárodního práva a zásad dobré profesionální praxe. České Ministerstvo práce a sociálních věcí přiznalo, že se klecových lůžek používá, avšak poukázalo současně na skutečnost, že žádný zákon tuto metodu omezení pohybu výslovně nezakazuje, a na rozpočtová omezení znemožňující najmout dostatek kvalifikovaného personálu. <

A co hostitelé?

Jak je patrné, hostitelé této hanebné akce, pan Svoboda i kašpárek Pithart, stejně jako Václav Havel a Tomáš Pojar postrádají stud, když chtějí soudit Kubánce za jejich legitimní postup, zatímco sami jsou zapleteni do vážného porušování lidských práv. I pan José María Aznar nese zodpovědnost za vážné porušování lidských práv ve své zemi. Stačí uvést několik úryvků ze zprávy Amnesty International jako důkaz: >Mnoho imigrantů se utopilo při pokusu přelávit se po moři ze severu Afriky do Španělska. Někteří zadrženi oznámili případy mučení a špatného zacházení. Evropský výbor pro předcházení mučení a nelidského či ponižujícího zacházení a trestů (CPT) tvrdě kritizoval neustálou absenci základních ochranných opatření, jež by zabraňovala špatnému zacházení s osobami zadrženyými na základě protiteroristické legislativy. Nový zákon naopak prodloužil na více než dvojnásobek maximální dobu pro zadržování v izolaci. Vláda nadále kategoricky popírá existenci mučení. Existuje riziko, že nezletilí cizinci bez doprovodu, ve věku 16-18 let, budou vyhoštěni v rozporu s mezinárodním právem. Existují neustálé stížnosti na špatné či kruté, nelidské a ponižující zacházení v domovech pro nezletilé. Cca. 100 žen zemřelo na následky násilí páchaného na ženách. < Může se tedy tento zapříisáhlý nepřítel Kuby, bezpodmínečný přísluhovec Spojených států a miamské mafie stát soudcem Kubánců, když se mladí lidé a ženy v jeho zemi stávají obětmi brutálního mučení? Ani ostatní účastníci summitu Za demokracii na Kubě nemají svědomí čisté. Ani jeden z nich nepohnul prstem, aby obvinil Spojené státy z hrubého porušování lidských práv v jejich věznicích a žalářích, kde jsou vězněny tisíce Afgánců, Iráčanů a občanů třiceti dalších národností. Pročpak se neujali organizace summitu, který by pranýřoval zločiny páchané Spojenými státy po celém světě ve jménu falešné a oportunistické doktríny boje proti terorismu? Analýza skutečných postojů těchto lidí, spojených s diskriminačními činy a mučením, vraždami a mizením občanů, je vylučuje z role soudců v kubánské kauze. Člověk musí být příliš cynický, aby se mohl ohánět věcí spravedlnosti, svobody a lidské důstojnosti, které sám bez skrupulí pošlapával. Taková je bezpochyby skutečná tvář našich žalobců. Myslím, že dalších komentářů netřeba. Izraelský voják naviguje tanky a obrněné vozy, které operovaly včera nedaleko uprchlického tábora Džabalija v pásmu Gazy. Izraelská armáda vnikla do Gazy 28. září, aby eliminovala palestinské raketové útoky na izraelské území.

FOTO - ČTK/AP

Filmař George Casey natáčel za úsvitu sopku Mount St. Helens jižně od Seattlu v americkém státě Washington. Vulkán, který způsobil přírodní katastrofu v roce 1980, se opět probudil k životu. Erupce z minulého týdne ale byla slabá a hora jen vychrčila mohutný sloup bílého kouře a popílku.

FOTO - ČTK/AP

Název: Otázka klecových lůžek

Autor:

Médium: ČRo 1 - Radiožurnál Strana: 03

Rubrika: 12:10 Týden v Česku

Datum vydání: 2.10.2004

Dušan VALENTA, redaktor

Klecová lůžka, zařízení, za která jsme byli těsně před vstupem do Evropské unie kritizováni. Vláda rozhodla, že se budou dál používat, a to v krajních případech. Navíc sociální ústavy budou muset o jejich použití informovat zákonného zástupce pacienta. Ministr práce a sociálních věcí Zdeněk Škromach zdůraznil, že se změny týkají zařízení, která řídí jeho resort.

Zdeněk ŠKROMACH, ministr práce a sociálních věcí /ČSSD/

Pokud jde o tento materiál, tak se týká sociálních ústavů, čili nikoliv zdravotnických zařízení a řeší tuto problematiku tak, aby byla v souladu s doporučeními i příslušných institucí, například Evropské unie.

Dušan VALENTA, redaktor

V zařízeních spadajících pod ministerstvo zdravotnictví se nejspíš bude postupovat stejně. Příslušná norma ale teprve vzniká. Odborníci rychlou reakci vlády vítají. Šéfka České asociace pro psychické zdraví Andrea Studihradová má z jasné definice radost.

Andrea STUDIHRADOVÁ, Česká asociace pro psychické zdraví

Určitě to není špatně, vím, že metodické pokyny připravuje ministerstvo už docela dlouho, takže je dobře, že už to bude nařízení. Otázka je, jestli ta kontrola bude dostatečná, jestli evidence stačí k tomu, jestli to, že někdo něco nařídí změni přístup personálu, změni přístup zařízení, to myslím, že je to hlavní. A úplně to nejdůležitější je stejně změna koncepce jako takové.

Název: Nová pravidla pro „klece“

Autor: (pd, ron, čtk)

Médium: Krkonošské noviny Strana: 05

Rubrika: Pardubický kraj/Královohradecký kraj

Datum vydání: 1.10.2004

Nová pravidla upravující používání klecových lůžek v sociálních ústavech přijala ve středu vláda. Mají se používat pouze tehdy, pokud klienti budou ohrožovat svoje zdraví nebo zdraví ostatních. Pro ředitele sociálních zařízení v kraji, jichž se opatření týkají, nejsou ale úplnou novinkou. Podle svých slov je již praktikují.

Pardubice Novelu zákona o sociálním zabezpečení, která pravidla obsahuje, nyní po vládě posoudí sněmovna.

V chystané legislativní změně pro používání klecových lůžek bude například povinnost evidence jejich obsazování. Každé použití klecového lůžka se tedy bude napříště podrobně evidovat. Ústav o něm bude muset informovat zákonného zástupce klienta a svého zřizovatele. Zákon také zavádí povinnost souhlasu ošetřujícího lékaře s použitím donucovacích prostředků. Používání výjimečných donucovacích prostředků bude dovoleno jen u klientů, kteří za určitých okolností nejsou zvladatelní bez speciálních metod. Nový řád má podle představa ministerstva práce a sociálních věcí začít platit od ledna příštího roku.

V Rábech se nic nemění

Podle ředitele Ústavu sociální péče v Rábech Jana Slezáka chystaná opatření chod jejich zařízení nepřekvapí. "To jsou všechno věci, které již provádíme," říká ředitel. "Pro nás se nemění takřka nic, protože to, co změna zákona předkládá, jsme doposud stejným způsobem praktikovali." Jan Slezák spíše očekává, že jim vypomůže přesnější metodika. V současnosti se v rábském ústavu nacházejí devadesát dva klienti, z nichž pouze šest je po dobu odpočinku tedy v noci a jednu hodinu po obědě v ochranných lůžkách. Jedná se o pět postižených dětí a jednoho dospělého. Čtyři klienti musí být umísťováni do lůžka s tyčkami, dva pak do síšového lůžka. I tak chce počet ochranných lůžek Jan Slezák ještě snížit, další postup ale závisí také na množství financí. Z vlastních prostředků ušetřili peníze a před časem o dvě pracovní síly navýšili početní stav personálu ústavu. "Uvidíme, co to udělá," dodal Jan Slezák k organizačním změnám.

Ústav v Ráběch hrál důležitou roli v diskuzi o používání ochranných lůžek. Debatu rozvířil článek v britském týdeníku Sunday Times, který v červnu přinesl reportáž o zavírání dětí do klecí v tomto ústavu. Proti tendenčnímu vyznění článku se vedení ústavu ohradilo a bránilo se tím, že "klece" jsou jen prostředkem v mimořádných případech a v zájmu ochrany zdraví postižených.

Později po odborných diskusích celá záležitost utichla.

Nová pravidla vítá

Ústav sociální péče (ÚSP) ve Slatiňanech klecová lůžka používá, ovšem pouze v minimálním množství. Na přechodnou dobu, zejména v nočních hodinách, jsou v nich umístěni klienti, jejichž zdravotní stav takové opatření vyžaduje.

"Jejich psychiatrické onemocnění může způsobit zranění jim nebo spolubydlicím, čemuž musíme zabránit," vysvětluje ředitel ÚSP Slatiňany Miroslav Kubín.

Rozhodnutí vlády o tom, že se klecová lůžka mohou v takovýchto případech používat, jednoznačně vítá. "Podmínky vlády už ostatně minimálně rok splňujeme. Jde o indikaci lékařem specialistou, vedení přesné evidence o čase, který klient stráví na lůžku. A opatrovníci či zákonní zástupci jsou nejenom z naší strany informováni, ale dávají k takovému postupu i písemný souhlas," dodává Miroslav Kubín.

Další směrnice na obzoru

Také na ministerstvu zdravotnictví vzniká nová směrnice, která má dát používání omezovacích prostředků včetně síťových lůžek jasný řád. Ministr zdravotnictví Milada Emmerová (ČSSD) se počátkem září nechala slyšet, že síťová lůžka považuje v některých případech za nutná. Je proti připoutávání a tlumícím lékům, jež lůžka nahrazují. Předchůdce Emmerové Jozef Kubinyi zakázal v půli července s okamžitou platností klecová lůžka po kritice britské autorky knih o Harrym Potterovi Joanne Rowlingové. Do konce roku nařídil zrušit i lůžka síťová.

Michal Hruška (v popředí) s ošetrovatelkou v Ústavu sociální péče v Ráběch.

Foto: Tomáš Kubelka

Název: Klece zůstanou, budou přísnější pravidla

Autor: JOSEF KOPECKÝ

Médium: Mladá fronta DNES Strana: 02

Rubrika: Události a politika

Datum vydání: 30.9.2004

Praha - Klecová lůžka, kvůli nimž nedávno kritizovala Českou republiku autorka knížek o Harrym Potterovi, britská spisovatelka Joanne Rowlingová, úplně zrušena asi nebudou. Česká vláda včera navrhla, aby mohla být klecová lůžka v ústavech sociální péče nadále používána, ale pouze ve výjimečných případech. V novele zákona o sociálním zabezpečení, kterou včera ve vládě prosadil ministr práce a sociálních věcí Zdeněk Škromach, se počítá s tím, že pracovníci ústavů sociální péče budou i nadále smět zavírat své klienty do klecí. Ale jen v případě, že dotyčný bude ohrožovat život či zdraví ostatních obyvatel ústavu nebo život vlastní. "Vedení ústavu bude muset v takových případech informovat zákonného zástupce klienta. Zákon také zavádí povinnost evidovat používání klecových lůžek," uvedla mluvčí ministerstva práce a sociálních věcí Kateřina Beránková.

K použití klecového lůžka bude nutné vyjádření lékaře, že dotyčný může být nebezpečný sobě či jiným.

Ve zdravotnictví, například v psychiatrických léčebnách, zakázal klecová lůžka exministr Jozef Kubinyi. Vysloužil si kritiku, že jednal příliš zbrkle. Kubinyiho nástupkyně na ministerstvu Milada Emmerová má na používání síťových lůžek jiný názor. Počátkem září se nechala slyšet, že v některých případech jsou nutná. Je naopak proti připoutávání a tlumícím lékům, které lůžka nahrazují.

Ministr Zdeněk Škromach, který bude ještě muset zachování klecových lůžek obhájit v parlamentu, se přímé odpovědi na otázku MF DNES, proč jsou tato lůžka podle něj potřebná, vyhnul.

"Je to otázka spíše pro odborníky," řekl včera Škromach.

Aféru kolem používání klecových lůžek v Česku odstartoval v létě britský nedělník The Sunday Times, který napsal, že v ústavu sociální péče v Ráběch na Pardubicku trpí v klecích malé děti.

Název: Klecová lůžka zůstanou, budou přísnější pravidla

Autor: JOSEF KOPECKÝ

Médium: Mladá fronta DNES Strana: 01

Rubrika: Titulní strana

Datum vydání: 30.9.2004

Praha - Klecová lůžka, kvůli nimž nedávno kritizovala Českou republiku autorka knížek o Harrym Potterovi, britská spisovatelka Joanne Rowlingová, úplně zrušena asi nebudou.

Česká vláda včera navrhla, aby mohla být klecová lůžka v ústavech sociální péče nadále používána, ale pouze ve výjimečných případech.

V novele zákona o sociálním zabezpečení, kterou včera ve vládě prosadil ministr práce a sociálních věcí Zdeněk Škromach, se počítá s tím, že pracovníci ústavů sociální péče budou i nadále smět zavírat své klienty do klecí. Ale jen v případě, že dotyčný bude ohrožovat život či zdraví ostatních obyvatel ústavů sociální péče nebo život vlastní. "Vedení ústavu bude muset v takových případech informovat zákonného zástupce klienta. Zákon také zavádí povinnost evidovat používání klecových lůžek," uvedla mluvčí ministerstva práce a sociálních věcí Kateřina Beránková.

Ve zdravotnictví, například v psychiatrických léčebnách, zakázal klecová lůžka exministr Jozef Kubinyi.

Pokračování na str. A2

Pokračování ze str. 1

Ministr Zdeněk Škromach, který bude ještě muset zachování klecových lůžek obhájit v parlamentu, se přímé odpovědi na otázku MF DNES, proč jsou tato lůžka podle něj potřebná, vyhnul. "Je to otázka spíše pro odborníky," řekl včera Škromach.

K použití klecového lůžka bude také nutné vyjádření lékaře, že dotyčný může být nebezpečný sobě či jiným.

"Tak to ale v podstatě fungovalo již dříve," uvedla pro ČTK vedoucí odboru sociálních věcí z pardubického krajského úřadu Danuše Fomiczevová.

Nová pravidla pro používání klecových lůžek mají podle návrhu ministerstva práce začít platit od ledna příštího roku. Do té doby to však parlament nestihne schválit.

Ředitel ústavu sociální péče ve Slatiňanech na Chrudimsku Miloslav Kubín včera řekl, že splnění nových pravidel nebude pro ústav problém. "Domnívám se, že drtivá většina podobných zařízení s tím problém mít nebude," uvedl včera Kubín.

Aféru kolem používání klecových lůžek v Česku odstartoval v létě britský nedělník The Sunday Times, který napsal, že v ústavu sociální péče v Ráběch na Pardubicku trpí v klecích malé děti.

Kampaň za jejich zrušení pak rozjela i britská spisovatelka Joanne K. Rowlingová, autorka populárních knížek o Harrym Potterovi. A první výsledek se dostavil záhy.

Ve zdravotních zařízeních je s okamžitou platností zakázal tehdejší ministr Jozef Kubinyi. A do konce roku doporučil zrušit i lůžka síťová. Čelil kvůli tomu kritice, že rozhodl zbrkle. Jeho krok se příliš nezamlouval například prezidentu Václavu Klausovi.

Kubinyiho nástupkyně na ministerstvu Milada Emmerová má na používání síťových lůžek jiný názor. Počátkem září se nechala slyšet, že v některých případech jsou nutná. Je naopak proti připoutávání a tlumícím lékům, které lůžka nahrazují.

Název: V klecích mají lidé končit jen výjimečně

Autor: (teč)

Médium: Hospodářské noviny Strana: 04

Rubrika: z domova

Datum vydání: 30.9.2004

STALO SE

Praha, 30. 9. 2004

Pouze ve výjimečných případech by od ledna měli končit klienti sociálních ústavů v klecových lůžkách. Nová pravidla včera schválila vláda. Jsou součástí novely zákona o sociálním zabezpečení, kterou nyní budou projednávat poslanci.

Kvůli klecovým lůžkům právě v těchto ústavech Česko v červenci kritizovala britská autorka knih o Harrym Potterovi Joanne Rowlingová. Úřad ministra Zdeňka Škromacha, pod kterého sociální ústavy spadají, však na změnách začal pracovat již několik měsíců předtím. Kritiků totiž bylo víc.

Podle nové předlohy budou lůžka s kleci pracovníci ústavů využívat jen tehdy, pokud nebudou klienti zvladatelní a budou ohrožovat své zdraví nebo zdraví ostatních. "Souhlas k tomu musí dát ošetřující lékař, vedení ústavu o tom bude muset informovat zákonného zástupce klienta," popsala mluvčí resortu Kateřina Beránková. A personál bude mít novou povinnost: každé použití klecového lůžka bude muset evidovat.

"Snahou je postupně klecová lůžka úplně odstranit, ale nejde to ze dne na den," řekla Beránková. "Jednak to bude stát stamilióny, jednak bude chvíli trvat, než se proškolí personál, aby uměl zvládat situace i jinak."

Klecová lůžka už zmizela z psychiatrických léčeben. Hned po výzvě Rowlingové je zakázal exministr zdravotnictví Josef Kubinyi. Jeho nástupkyně Milada Emmerová teď nevyklučuje, že v těchto ústavech ponechá aspoň síťová lůžka. I na jejím ministerstvu už vzniká směrnice, která dá jejich používání jasný řád.

Název: Klecová lůžka jen v ohrožení, navrhuje vláda

Autor: Novinky.cz

Médium: ceska-media.cz Strana: 00

Rubrika: Společnost

Datum vydání: 30.9.2004

Vláda se ve středu zabývala novými pravidly, která upravují používání klecových lůžek v sociálních ústavech. Napříště se mají používat jen když klienti budou ohrožovat svoje zdraví nebo zdraví ostatních. Zásadní změnou je také povinnost evidovat obsazování klecových lůžek. Příslušná novela zákona o sociálním zabezpečení, která tyto nové zásady obsahuje, půjde nyní do Sněmovny. Kolem klecových lůžek se v létě rozpoutala v České republice velká diskuse. Podnětem k tomu byl článek v anglických Sunday Times a poté dopis známé autorky knih o Harrym Potterovi Joanny Rowlingové premiéru a prezidentu republiky, v němž používání klecových lůžek v České republice ostře kritizovala. Celé si přečtete zde: Novinky.cz, 30.9.2004, autor: Václav Pergl

Název: Síťová lůžka se používají zbytečně

Autor: Zuzana Benešová

Médium: Lidové noviny Strana: 11

Rubrika: Horizont

Datum vydání: 20.7.2004

Personál má povinnost zachovávat důstojnost pacienta, a proto klecové postele do ústavů nepatří

Síťová lůžka, a především klecová jsou bolestným artefaktem let minulých sahajícím až do dob Rakouska-Uherska. Účelem těchto lůžek je omezit pacienta tak, aby ve stavu akutního neklidu neublížil sobě nebo svému okolí. Nikdy se neměla stát místem, kde pacient tráví většinu dne. Klecové lůžko nepatří s ohledem na povinnost personálu zachovávat důstojnost pacienta do moderní psychiatrické péče a jejich zákaz vítám.

Problém síťových a klecových lůžek vidím zejména v jejich používání i z jiných důvodů, než pro jaké byly určeny. V některých případech jsou do těchto lůžek umísťováni i pacienti, kteří nejsou agresivní. Důvody jsou prevence či snaha o omezení volného pohybu, kterým by mohli rušit ostatní. To dokazují i fotografie v tisku, které zachycují klidné pacienty sedící v síťovém či klecovém lůžku. Proč tam tedy jsou?

Problematický je i zkreslený pocit personálu, že pacient je v lůžku v bezpečí, a není třeba se mu tolik věnovat. Pacienti uvádějí, jak nemohli jít na záchod, což vedlo až k potřísnění lůžka, měli žízeň, snažili se volat ošetřovatele. To vše bez odezvy personálu.

Jde to i jinak

Stávající legislativa použití omezovacích prostředků neupravuje. Neexistuje ani metodický pokyn ministerstva zdravotnictví, který by stanovil, kdy je vhodné je použít, jak často musí být pacient kontrolován, jaký servis mu musí být poskytnut a v jakých intervalech. Stejně tak chybí vymezení délky pobytu v lůžku.

Dnes je na libovůli jednotlivých léčeben, jak si používání restriktivních opatření upraví. Pokud vůbec existuje takový vnitřní předpis léčebny, pacienti ho většinou neznají a jeho kvalita je rozličná. Může se tak stát, že pacient je do síťového lůžka umístěn téměř po celý pobyt v léčebně např. na gerontologickém oddělení, nebo dokonce proto, že na oddělení není volné běžné lůžko.

I v České republice existují zařízení, kde síťová lůžka nemají. Nesnížilo to kvalitu péče ani nezvýšilo užívání léků. Pro srovnání uvedu příklad. Na oddělení pro neklidné pacienty leželi všichni pacienti v otevřených síťových lůžkách kromě jednoho, který poklímával u stolu. Všichni působili, že jsou utlumeni léky, síťová lůžka byla tedy zbytečná. Naopak v léčebně, kde taková lůžka nemají, na shodném oddělení pacienti sledovali televizi, četli či se účastnili terapeutických aktivit. Nikdo nebyl příkurtován ani nejevil známky nadměrné medikace.

Část odborníků se nám pokouší vnutit představu, že bez lůžek budou nuceni používat více léků. Zapomínají však doplnit, že již nyní je pacient zklidněn léky a umístěn do lůžka.

Další bolavá místa

Je fakt, že síťová lůžka nejsou jediným bolavým místem českých psychiatrických léčeben. Ty jsou většinou v historických objektech, leckdy památkově chráněných, není výjimkou nedostatek personálu či pokoj pro deset a víc pacientů. Jen vytopit a částečně udržovat takové budovy vydá za několik platů pro zdravotnický personál.

Přesto otevření takové diskuse je zásadním krokem, který, doufáme, povede ke změnám ve prospěch duševně nemocných. Snad se časem dostane i na úzce související témata, jako jsou nedobrovolná hospitalizace, problémy s opatrovníky či práva osob zbavených způsobilosti k právním úkonům. "

Problematický je i zkreslený pocit personálu, že pacient je v lůžku v bezpečí, a není třeba se mu tolik věnovat. Pacienti uvádějí, jak nemohli jít na záchod, měli žízeň, snažili se volat ošetřovatele. To vše bez odezvy personálu.

O autorovi| Autorka je právnička Kanceláře veřejného ochránce práv

Foto popis| Účelem síťových lůžek je omezit pacienta tak, aby ve stavu akutního neklidu neublížil sobě nebo svému okolí. Nikdy se neměla stát místem, kde tráví většinu dne.

Foto autor| LN - David Port

Název: Experti: Klece pacienty neomezují

Autor: vok, čtk

Médium: Lidové noviny Strana: 2

Rubrika: Domov

Datum vydání: 16.7.2004

PRAHA - Česká republika není zemí, která by nadměrně omezovala pacienty. Naopak je členem konsorcia států, jehož zástupci mají vyhodnotit a vydat doporučení k užívání restriktivních metod v ústavech a léčebnách. Po setkání odborníků na psychologii, psychiatrii a neurologii s prezidentem Václavem Klausem to včera řekla profesorka Soňa Nevšímalová. Důvodem setkání se stal rozruch kolem užívání klecových lůžek v Česku.

Zájem vyprovokovala před měsícem v Británii reportáž o ústavu v Rábech na Pardubicku, podle níž zde většinu času v "klecích" tráví i děti. Stížnost českému prezidentovi zaslala i autorka knih o Harrym Potterovi Joane Rowlingová.

"Je naprosto evidentní, že ČR se nijak neodchyluje, a neměli bychom se nechat peskovat odkudsi ze světa na základě ne plně hodnotných a kvalitních informací," řekl včera prezident. Podle jeho názoru je problém klecových lůžek nadhodnocen.

"Ukazuje se, že celý problém je umělý a kauza, která na základě Sunday Times vznikla, se zakládá na naprosto nepravdivém materiálu," uvedl po setkání tiskový mluvčí prezidenta Petr Hájek. Klaus se s lékaři shodl i na tom, že rozhodnutí ministra zdravotnictví zrušit mřížovaná lůžka bylo unáhlené. Zaměstnanci ústavů tak přijdou o možnost omezit agresivní některých pacientů mírným způsobem.

Mříže, nebo samotka?

Tento názor ale není jednotný. Na obranu ministerstva zdravotnictví se postavil například ombudsman Otakar Motejl. Prohlásil, že lůžka "nejsou pro léčbu zachovávající lidskou důstojnost vhodná".

Diskuse, která se kolem mřížovaných a síťových lůžek rozpoutala na popud spisovatelky Joane Rowlingové, nenechala chladné ani pacienty. Svaz pacientů České republiky se totiž chystá vyzvat britského premiéra Tonyho Blaira, aby on naopak klecová lůžka vrátil do ostrovních ústavů. V Anglii dnes totiž panuje praxe, že místo aby byli neklidní klienti umístováni do speciálních lůžek, čeká na ně izolace nebo zklidňující injekce. "Používání psychofarmak a sedativ, jakož i umístování neklidných obyvatel nebo pacientů na samotky považujeme za jistou formu týrání svěřené osoby," uvedl prezident svazu Luboš Olejár. Podobný názor zastává i vládní zmocněnec pro lidská práva Jan Jařab.

Název: Klaus probíral klecová lůžka s experty

Autor: vok

Médium: Lidové noviny Strana: 2

Rubrika: Domov

Datum vydání: 16.7.2004

Vraťte nám klece, žádají zástupci českých pacientů britského premiéra Tonyho Blaira.

PRAHA - Události točící se okolo používání klecových lůžek v českých ústavech přivedly včera na Pražský hrad skupinu odborníků na psychiatrii, psychologii a neurologii. Ty si k sobě pozval prezident Václav Klaus, aby si po středečním jednání s ministrem zdravotnictví Jozefem Kubinyim vyslechl jejich názor.

Podle Klausova tiskového mluvčího Petra Hájka prezident s osmi lékaři, mezi kterými byl mimo jiné psychiatr Cyril Höschl nebo zástupce České lékařské asociace J. E. Purkyně Jaroslav Blahoš, došel k závěru, že používání lůžek se v humánnosti rovná praktikám, které se používají v léčebnách v zahraničí.

"Ukazuje se, že celý problém je umělý a kauza, která na základě Sunday Times vznikla, se zakládá na naprosto nepravdivém materiálu," uvedl Hájek. Klaus se s lékaři shodl i na tom, že rozhodnutí ministra zdravotnictví zrušit mřížovaná lůžka byl uhaněný. Zaměstnanci ústavů tak přijdou o možnost omezit agresi některých pacientů mírným způsobem. "Je velmi sporné, zda se mají nyní na postiženého člověka vrhnout čtyři lidé a ležet na něm, než se zklidní, nebo ho přemedikovat," míní Hájek.

Mříže, nebo samotka?

Tento názor ale není jednotný. Na obranu ministerstva zdravotnictví se postavil například ombudsman Otakar Motejl. Prohlásil, že lůžka "nejsou pro léčbu zachovávající lidskou důstojnost vhodná".

Diskuse, která se kolem mřížovaných a síťových lůžek rozpoutala na popud spisovatelky Joane Rowlingové, nenechala chladné ani pacienty. Svaz pacientů České republiky se totiž chystá vyzvat britského premiéra Tonyho Blaira, aby on naopak klecová lůžka vrátil do ostrovních ústavů. V Anglii dnes totiž panuje praxe, že místo aby byli neklidní klienti umístováni do speciálních lůžek, čeká na ně izolace nebo zklidňující injekce. "Používání psychofarmak a sedativ, jakož i umístování neklidných obyvatel nebo pacientů na samotky, považujeme za jistou formu týrání svěřené osoby," uvedl prezident svazu Luboš Olejár. Podobný názor zastává i vládní zmocněnec pro lidská práva Jan Jařab.

Název: Ať si to přijde paní Rowlingová na den zkusit, říká ošetřovatelky

Autor: Jana Machálková

Médium: Lidové noviny Strana: 01

Rubrika: Titulní strana

Datum vydání: 14.7.2004

RÁBY - Stojíme v pokoji se dvěma prázdnými síti obehnanými dětskými lůžky. "Chcete si v nich někoho vyfotit? To je v pořádku, všichni chtěli," ptá se ředitel Ústavu sociální péče v Rábech na Pardubicku Jan Slezák a volá na ošetřovatelku.

Na zájem novinářů je po tom, co o Rábech v květnu napsal britský týdeník The Sunday Times, zvyklý. Po chvíli přichází sestra a vede za ruku malého mentálně postiženého chlapce. "Leheš si na chvíli do postýlky?" ptá se ho. Dítě vyskakuje na lůžko a lehá si. Divá se do objektivu a cucá si palec. Jmenuje se Vašek. Je to tentýž chlapec, který podle informací reportérky The Sunday Times pláče, když ho ošetřovatelky zavírají za mříže. Po chvíli si odchází hrát zpátky k ostatním. Za dalších pět minut leží na zemi a buší se do hlavy pěstmi. Pokračování na straně 3

Dokončení ze strany 1

"Trpí těžkým mentálním postižením. Kdyby zůstal bez dozoru, mohl by se doslova pomlátit," vysvětluje Jan Slezák. Do lůžka se síti chodí Vašek spát na noc. A nebo v případě, že se mu sestry nemohou právě věnovat. Stejně je na tom i šest dalších postižených různého věku v tomto ústavu. Například chlapec, kterého fascinují cizí ústa. Stačí, aby se k němu někdo zblízka naklonil a začal mluvit. Kluk hned zvedá ruce a snaží se na pusou dosáhnout. "Čím by mohl být nebezpečný? Třeba tím, že ostatní poškrábe. Ošetřovatelky si s ním už vědí rady. Ale musejí na něj neustále dohlížet," říká Slezák.

"Ty kritiky nás dost urážejí. Ať si to jde paní Rowlingová na jednu dvanáctku zkusit. Mluví o tom lidé, kteří o tom nic nevědí," kroutí hlavou jedna z ošetřovatelek Alena Jansová. Stejně mluví i dvě její další kolegyně. "Sama mám postiženou dceru, která jako malá trpěla epilepsií. Kvůli tomu, aby si během pár minut bez dozoru neublížila, jsme jí sami na postel nechali přibít záchranné prkno," říká Eva Vlasáková. Slezák kritizované klecové postele zase přirovnává ke chvíli, kdy matka odloží své dítě do dřevěné ohrádky během vaření nebo úklidu.

Dvoupatrový dům kousek za Pardubicemi stojí teprve čtyři roky. Žije v něm více než devadesát převážně mentálně postižených lidí různého věku. V přízemí jsou ti, kteří jsou na tom vůbec nejhůře. Je jich celkem třicet.

Přízemí se skládá ze dvou rodinných buněk. Místo klasických sterilně bílých nemocničních stěn a nábytku jej zdobí barevné obrazy a skříňky. Ve společenské místnosti postižení tráví většinu dne. Mají tu hračky a velký nafukovací bazén s balonky. Dohlíží tu na ně asi čtyři vychovatelky. V noci jen dvě. "Dobrý den," zdraví nás tři dívky u stolku, které zrovna sestavují dřevěnou stavebnici. Podle reportérky britských novin, která tu byla před třemi měsíci, je tenhle prostor sklep, kde jsou klienti zavření za mřížemi a pláčou.

Podle novinářky se tu Vašek musel dívat na osmdesátiletého umírajícího starce. "Zvláštní, že za poslední dva roky nám tu nikdo nezemřel. Tím starcem zřejmě myslela pána, který v měl v té době nemocnou nohu a léčil se," říká Slezák a ukazuje na vyhublého zkrouteného muže na speciálním invalidním vozíku. "Chápu, že na laika může působit jako člověk před smrtí. Tohle je ale normální stav, jeho postižení," doplňuje Slezák. Během doby, kdy nás provází po ústavu, občas odběhne zvednout telefon. Volají mu různé redakce. Ministerstvo zdravotnictví totiž právě zveřejnilo zprávu o tom, že mřížované postele mají okamžitě zmizet. "Jsem zvědavý, jakou jinou nám dají možnost. Samozřejmě, že kdybychom měli více personálu, bylo by po starostech," říká ředitel.

V druhém patře ústavu bydlí lidé s lehčím postižením. Ti během dne vyrábějí keramiku, výrobky ze dřeva nebo chodí ven na zahradu nebo do města. "Ty jdeš nakupovat? Koupíš mi banán?" zastavuje ředitele na chodbě jeden z postižených v tepláčkách a odmítá ho pustit, dokud se nedočká odpovědi. Ústav má pak ještě šest samostatných bytů pro klienty, kteří dokážou žít takřka samostatně.

Název: Ředitel ústavu: nový zákon nic nezmění

Autor: Jana Machálková

Médium: Lidové noviny Strana: 03

Rubrika: Téma

Datum vydání: 14.7.2004

Britská spisovatelka úspěšla - klece z ústavů zmizí Britská novinářka z The Sunday Times u nás nikdy nepracovala, byla tu jen na třídní exkurzi, říká ředitel kritizovaného ústavu Jan Slezák

LN: Váš ústav se "proslavil" květnovou reportáží uveřejněnou v britských novinách The Sunday Times. Jak k ní došlo?

Přišla sem jedna česká dívka s tím, že uvažuje o studiu sociální práce a že chce zjistit, jak to chodí v praxi. To, že sem chodí někdo na exkurze, je celkem běžné, vyhověli jsme jí. Strávila tu asi tři dny po sobě, ale nespala tu. Rozhodně tu nebyla zaměstnaná, jak v článku uvedla. Pak se tu chvíli pohybovala sama a tak zřejmě vznikly ty fotografie. Chápu, že pro někoho, kdo se chce zviditelnit a udělat si jméno je tohle jednoduchý způsob.

LN: Reagoval jste na článek nějak?

Hned po jeho zveřejnění se o náš ústav začala zajímat i česká média. Pro ně jsem napsal takový článek, ale žádná redakce jej neotiskla. Na bojování ze Sunday Times nemám čas, sílu ani peníze.

LN: Lůžka zatažená míří nebo sítěmi přesto používáte. Opravdu se bez nich nelze obejít?

U nás máme tělesné a mentálně postižené. Pak jsou tu ale i klienti z psychotickými stavy, kteří mají patřit do psychiatrických léčeben, ale kvůli nedostatkům míst jsou u nás. Na 92 lidí tu připadá 30 ošetřovatelek, které se střídají. V noci mají službu dvě. Jinak to řešit nelze. Bez dozoru tento klient zraní buď sebe, ostatní, nebo zmizí. V Británii klienty v záchvatu umísťují do vypolstrovaných pokojů-samotek. Řekněte mi, co je lepší, jestli postiženého někam zavřít o samotě nebo jej nechat sice za sítí, ale v pořádku v kontaktu s ostatními.

LN: Ministerstvo práce připravilo novelu zákona, která by měla platit od ledna příštího roku. Ta by mířovaná lůžka zakazovala úplně a ta síťovaná povolovala pouze ve výjimečných případech. Způsobí vám takové nařízení problémy?

Pokud to bude tak, jak říkáte, nikoliv. Už nyní je používáme jen u klientů, kteří by bez dozoru ohrozili sebe nebo svoje bezprostřední okolí. Takže zůstane vše při starém. Takových klientů máme šest a u všech takový postup v případě potřeby doporučili psychiatři. Svolili k tomu i jejich rodiče nebo zákonní zástupci.

LN: Někteří kritici síťových lůžek mluví často o tom, že si jimi personál ústavů usnadňuje práci nebo jejich prostřednictvím klienty dokonce trestá. Co o takových argumentech soudíte?

Někde k tomu třeba může i docházet, to nevylučuji. My si tím ale práci neusnadňujeme. Ono to pro laika vypadá, že se klient v té posteli trápí. To jsou ale projevy jeho postižení, naprosto běžné stavy.

Název: Jak řešit situaci v ústavech?

Autor:

Médium: ČT 1 Strana: 1

Rubrika: 22:30 Události, komentáře

Datum vydání: 15.7.2004

Veronika SEDLÁČKOVÁ, moderátorka

Na Pražském hradě se hovořilo o síťových lůžkách. Odborníky ve zdravotnictví pozval prezident Václav Klaus. Shodli se na tom, že Česká republika neomezuje pacienty víc, než je nutné.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Důvodem schůzky bylo rozhodnutí ministra zdravotnictví Jozefa Kubinyho zrušit tato lůžka. Zákaz přišel krátce poté, co proti nim vystoupila britská spisovatelka Joanne Rowlingová.

Zuzana KUNCOVÁ, redaktorka

Co je pro duševně nemocné nešetrnější? Klecová a síťová lůžka, polstrované cely, řemeny, léky nebo více ošetřovatelů? Lidé z praxe se na to dívají různě. Eva Kostelná říká, že u dětí se závažnějším postižením se bez speciálních lůžek neobejdou.

Eva KOSTELNÁ, ředitelka Ústavu sociální péče v Praze 4

Individuální péče podle mne tuto situaci nezachrání.

Martin HAICL, metodik ústavů sociální péče

Často se říká, že klece jsou využívány proto, že uživatelé jsou agresivní, ale oni jsou agresivní proto, že jsou zavření v kleci. Bludný kruh.

Zuzana KUNCOVÁ, redaktorka

Podle Martina Haicla by pomohlo více ošetřovatelů, ale také změna celého systému sociální péče.

Martin HAICL, metodik ústavů sociální péče

Všechno stejně směřuje k tomu, aby uživatel sociálních služeb byl co nejvíce integrován. A kde jinde by měl být integrován, než v nějakém běžném prostředí?

Zuzana KUNCOVÁ, redaktorka

O psychiatrii v České republice se dnes zajímal prezident Václav Klaus. Na Pražský hrad si pozval odborníky z oboru.

Václav KLAUS, prezident České republiky

Já to rozhodnutí považuji za ukvapené, považuji za rozhodnutí rychlé, ale cílem této porady není měnit rozhodnutí ministrů.

Zuzana KUNCOVÁ, redaktorka

Podle psychiatra Jiřího Rabocha neexistuje jediný nevhodnější způsob, jak v ústavech zajistit bezpečí pro pacienty i zaměstnance.

Jiří RABOCH, přednosta Psychiatrické kliniky 1. Lékařské fakulty UK

Úplně to nejlepší je, když máme k dispozici dostatečné množství kvalifikovaného personálu, který dokáže těmto situacím předcházet.

Zuzana KUNCOVÁ, redaktorka

O omezovacích prostředcích v psychiatrii budou odborníci hovořit na kongresu pod záštitou Světové psychiatrické společnosti v Praze. Sejdou se pravděpodobně v roce 2006.

BESEDA

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Ve studiu vítám předsedu Národní rady zdravotně postižených Václava Krásu. Dobrý večer.

Václav KRÁSA, předseda Národní rady zdravotně postižených

Dobrý večer.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

A je tu taky Zdeněk Bašný, ředitel Psychiatrické léčebny v Bohnicích. Dobrý večer.

Zdeněk BAŠNÝ, ředitel Psychiatrické léčebny v Bohnicích

Dobrý večer.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

No a na lince je Alena Jansová, sestra mentálně postiženého, který je v ústavní péči. Dobrý večer.

Alena JANSOVÁ

Dobrý večer.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Paní Jansová, jak vaší rodině vyhovuje stávající systém péče o mentálně postižené?

Alena JANSOVÁ

Já musím říci, že tento systém nám vyhovuje. Z vlastní zkušenosti vím, že o mentálně postižené děti v Ústavě sociální péče o mládež v Rábech pod Kunětickou Horou je velmi dobře postaráno. Příbuzným vycházejí vstříc a my jsme s jejich péčí velmi spokojeni ...

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

V Británii ..., pardon, v Británii je běžné, že takto postižení jsou v rodinách, stát jim finančně přispívá a platí ošetřovatelku. Tuto možnost byste nepřivítali?

Alena JANSOVÁ

To bych přivítala, určitě bych přivítala větší pomoc od státu rodinám, které mají postižené děti v domácí péči, ale zrovna tak i dětem v ústavní péči.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Děkuju. Na shledanou.

Alena JANSOVÁ

Na shledanou.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Pane předsedo, jakým způsobem by měl stát dávat peníze přímo rodinám postižených? Jak byste si to představoval?

Václav KRÁSA, předseda Národní rady zdravotně postižených

Tak já musím především říct, že pro nás jako pro Národní radu zdravotně postižených jsou síťová lůžka v ústavech pro mentálně handicapované nepřijatelné. My se domníváme, že to je způsob řešení náhradní, protože ta situace by měla být taková, že stát by měl podporovat především rodiny, aby mohly o tyto lidi pečovat. Mentální postižení není psychiatrické ..., není psychiatrické onemocnění a myslím si, že toto je velmi důrazně potřeba říci. Ti lidé jsou trvale v nějakém stavu a oni potřebují naopak podněty, aby dokázali reagovat, oni potřebují péči okolo sebe, aby prostě dokázali vstřebávat znalosti a zkušenosti ...

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Pokud by ale dostávaly rodiny přímo peníze, kdo by to kontroloval? Nebylo by to zneužitelné?

Václav KRÁSA, předseda Národní rady zdravotně postižených

Je připraven už věcný záměr zákona a tam se počítá s tím, že tam budou velmi přísné kontrolní mechanismy, aby právě ty prostředky, které rodiny dostanou, byly poskytnuty pro co nejlepší život těch klientů.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Pane řediteli, ústavy by ale asi nebyly rády, kdyby postižení se dostávali do té domácí péče, protože by přicházely o peníze, vidíte?

Zdeněk BAŠNÝ, ředitel Psychiatrické léčebny v Bohnicích

Já si myslím, že to vůbec není problém psychiatrie. Nevím, do jaké míry je to problém ...

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Já se vás ptám spíš jako odborníka.

Zdeněk BAŠNÝ, ředitel Psychiatrické léčebny v Bohnicích

... ústavů sociální péče. Já si myslím, že tomu tak není a že v tomto jsme jednotní, že pochopitelně bychom si přáli, aby co nejvíce péče probíhala v domácím prostředí, případně v ambulantním systému a jenom ty případy, které nejsou zvladatelné, v tomto systému, aby se dostávaly do ústavní péče. V tom jsme naprosto zajedno a tady ekonomické aspekty nehrají žádnou roli a pochopitelně hledáme prospěch těch lidí, kterých se to týká.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Pane předsedo, není dnes problém v tom, že jsou občas ta omezovací nebo ty omezovací metody zneužívány? Něco na uklidnění agresivního pacienta přece mít musíte, i když je doma nebo v denním sanatoriu či chráněné dílně?

Václav KRÁSA, předseda Národní rady zdravotně postižených

Já znovu říkám, že v ústavech sociální péče nemají co dělat ...

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Já vím, ale mluvíme o těch agresivních pacientech.

Václav KRÁSA, předseda Národní rady zdravotně postižených

Ten agresivní ..., ten klient toho ústavu se stane agresivním, jestliže se dostane do nějakého stresu. A je zajímavé, že v rodinách nejsou klecová lůžka a jsou tam lidé s hlubokým mentálním postižením, protože ta rodina je chrání před tím stresem. Umí s nimi jednat, umí jim dávat podněty, a to se v těch ústavech právě neděje, a proto někdy tyto lidé adekvátně ..., neadekvátně reagují. V tom já vidím, že je problém. Ale pak je potřeba, aby okamžitě takovému pacientu se ta vychovatelka patřičně věnovala a vlastně použila spíš systém věmů příjemných pro něj, aby ho uklidnila. Protože mentální postižení, znova říkám, ...

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Ano, já vám rozumím.

Václav KRÁSA, předseda Národní rady zdravotně postižených

... není prostě psychiatrická porucha. To je potřeba velmi zásadně rozlišit.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Pane řediteli, souhlasíte s tím?

Zdeněk BAŠŇÝ, ředitel Psychiatrické léčebny v Bohnicích

Já souhlasím, že mentální porucha není psychiatrická porucha. K nám se dostávají ale pacienti s mentálním defektem, u kterých jsou buď kontinuální nebo intermitentní stavy ...

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Musíte u nich někdy používat ty omezovací metody?

Zdeněk BAŠŇÝ, ředitel Psychiatrické léčebny v Bohnicích

Musíme používat omezovací prostředky. A jsou to právě ti klienti ústavů sociální péče, kteří tam nejsou zvladatelní. A tady potom musíme sahat k omezovacím prostředkům a pochopitelně saháme po takových, které považujeme za nejvhodnější pro daný typ klienta, kterýho nejvíc šetří ...

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

K tomu se ještě dostaneme. Pane řediteli, řekněte mi, je podle vás používání omezovacích metod v českých ústavech dostatečně kontrolováno jako v cizině, pod dohledem lékaře, jsou o tom zápisy, kontroly a podobně?

Zdeněk BAŠŇÝ, ředitel Psychiatrické léčebny v Bohnicích

Já si myslím, že obecně ano, a co tady chybí, je tedy závazný předpis, aby to byla obligatorní kontrola, aby to bylo transparentní ve všech ústavech stejně a takový předpis by měl platit všude a měl by být základní a ten nám chybí. Zatím si to vytváříme v rámci zařízení většinou sami.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Prosím, stručnou reakci.

Václav KRÁSA, předseda Národní rady zdravotně postižených

Jistě, já vám budu reagovat okamžitě. Mělo by se zkoumat, proč ti lidé s mentálním postižením se dostali do toho stavu u neadekvátního jednání. Tam by se měla hledat ta příčina, protože, opakuji to znova, v rodinách se tyto případy vlastně nestávají. Oni potřebují mít prostředí, na které jsou zvyklí, které jim nevyvolává ty stresující situace ...

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Je to pravda, pane řediteli?

Zdeněk BAŠŇÝ, ředitel Psychiatrické léčebny v Bohnicích

Já si myslím, že rodina a vhodné prostředí, bych řekl, omezují tyto projevy, ale jsou pacienti, kteří přes veškerou péči ..., proto o ně rodiny nemohou pečovat, protože přes veškerou jejich péči a vstřícný vztah tyto projevy u nich jsou, jsou jim bohužel dány, jsou to nešťastní jedinci, ale existují.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Pánové, já vám prozatím děkuju.

Veronika SEDLÁČKOVÁ, moderátorka

Dobrý večer přeju Davidu Zelingerovi, redaktorovi ORF a taky spolupracovníkovi BBC ve Vídni. Jak je to v Rakousku, užívají se zde klecová a síťová lůžka?

David ZELINGER, redaktor ORF, spolupracovník BBC, Vídeň

Tak používání postelí se sítí v Rakousku zákon skutečně umožňuje, a to nejen u dospělých pacientů, ale veřejnost se z médií mnohem víc dovídá o tristní situaci geriatrických pacientů a vězňů než dětí a mládeže. Umístění v lůžku se sítí nebo připoutání k posteli musí nařídít lékař a zdůvodnit ho i vůči ombudsmanovi pacientu. A zákon takové opatření dovoluje jen na dobu nezbytně nutnou. Ale na to, aby se, jak se říká, zamezilo ohrožení na životě, anebo zdraví pacienta či jiných osob a zároveň na zajištění léčby či lékařské péče, což je dost gumové nařízení, a proto má pacient, jeho zástupce, anebo ombudsman zároveň i možnost soudně vymáhat zrušení takových opatření. A právě na ten sporný výklad zákona neustále poukazují i obhájcí práv pacientů a jejich rodinní příslušníci. Ale většina z nich, alespoň co jsem v posledních letech v médiích četl, zároveň uznává, že chybí v Rakousku nadále dost personálu na to, aby se bezpečnost pacientů zajistila jinak. Nejspornější navíc v Rakousku jsou takzvaná klecová lůžka v zařízeních pro duševně abnormální pachatele trestných činů. Právě u nich liberální média a obránci lidských práv už dlouhá léta tvrdí, že justiční orgány taková lůžka zneužívají na disciplinování nepoddajných vězňů, ale ...

Veronika SEDLÁČKOVÁ, moderátorka

Já vám děkuji a stejnou otázku mám i pro Vědunku Lunardi, redaktorku RAI a spolupracovnici Radiožurnálu. Dobrý večer.

Vědunka LUNARDI, redaktorka RAI, spolupracovnice ČRo 1-Radiožurnálu

Dobrý večer.

Veronika SEDLÁČKOVÁ, moderátorka

V Itálii se klecová lůžka používají, nebo ne?

Vědunka LUNARDI, redaktorka RAI, spolupracovnice ČRo 1-Radiožurnálu

V Itálii vlastně neexistují žádné veřejné psychiatrické ústavy. Byly zrušeny již před více než dvaceti lety na základě zákona, který nese jméno psychiatra /nesrozumitelné/. Pokud se týká zejména mentálně postižených dětí, ty zůstávají v rodině, stát poskytuje rodině finanční pomoc, zdravotníky, odbornou péči, odbornou pomoc. Právě psychiatři zdůrazňují, že dítě tak zůstává ve svém prostředí a rodina mu poskytuje kromě péče také to citové zázemí, tu lásku, kterou potřebuje. Děti jsou samozřejmě klidnější. Ale nejen to, v Itálii i značně postižené děti, třeba spastické děti mohou navštěvovat základní školu, mají k dispozici ve třídě normálních dětí takzvaného podpůrného učitele, který je na to odborně připraven, nebo by aspoň měl být a často postižené děti spíše zabavuje, než učí, ale ona snad ani ta velká výuka není cílem tohoto opatření. Jedná se zejména o to, aby se postižené děti necítily vyloučené, odstraněné od ostatních a také o to, aby si i zdravé děti zvykly, aby se naučily vnímat postižené děti jako součást společnosti, prostě jako člověka, který potřebuje pomoci, ale patří do společnosti stejně jako oni.

Veronika SEDLÁČKOVÁ, moderátorka

Děkuji i vám a přeji hezký večer.

Vědunka LUNARDI, redaktorka RAI, spolupracovnice ČRo 1-Radiožurnálu

Na shledanou.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Pane řediteli, vy zastáváte názor, že pro některé pacienty je síťové lůžko jediným prostorem, kde se cítí bezpečně. Já to dokážu pochopit. Ale přeci jen, není to tak proto, že je to jediné místo, které on důvěrně, důvěrněji poznal?

Zdeněk BAŠNÝ, ředitel Psychiatrické léčebny v Bohnicích

Já si myslím, že toto rčení pochopitelně má svůj význam jenom v některých případech. Vybavoval jsem si případy právě geria-psychiatrických odděleních, kdy ostatní demenční pacientky zatěžovaly své okolí. My jsme nebyli schopni jim zajistit intimitu svého daného prostředí. Díky tomu, v jaké situaci a stavu naše lůžková psychiatrie je, tak řada z nich si žádala o to, aby byla vlastně uzavřena v těchto síťových lůžkách, aby ostatní pacientky k nim nemohly a nemohly je obtěžovat. A to jsou pochopitelně, to byla spíš jedna ukázka až extrémního přístupu k síťovému lůžku, který pochopitelně obecně nezastávám.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Pane předsedo, nejsou skutečně ta síťová lůžka v řadě případů šetrnější než například v Německu kurtování, izolace, v Británii velmi silné medikamenty?

Václav KRÁSA, předseda Národní rady zdravotně postižených

Tak to já nedokážu posoudit, ale já myslím, že to, co tady zaznělo z Itálie, je cílový stav, o který my usiluje a o který usilujeme už patnáct let a my opravdu, si myslím, že především péče v rodinách, v přirozeném prostředí odstraní i veškeré neadekvátní chování lidí s mentálním postižením, že to je ta správná cesta, i ta láska, jak tam byla řečena. Ti lidé vlastně v tom ústavu opravdu neznají tu pravou lásku a myslím si, že ono je stresuje to, že s nima nikdo pořádně nepracuje, oni jsou jakoby osamělí a oni hledají nějaké podněty. Oni třeba mají ten podnět tím, že si sami ubližují, protože oni musí mít nějaké podněty. Já myslím, že toto je potřeba zkoumat a pak je potřeba především vždycky velmi pečlivě zvažovat, proč ten člověk začal neadekvátně reagovat. To si myslím, že je klíčové ...

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Přesto ale v dnešních podmínkách zřejmě odborný personál dělá, co může.

Zdeněk BAŠNÝ, ředitel Psychiatrické léčebny v Bohnicích

Já si myslím, že se snažíme. A podmínky, když mluvíme o psychiatrii, tak skutečně v lůžkové péči jsou strukturou, už archaickým scénářem. A myslím si, že tato kampaň, která je kampaní a bylo tam více emocí než objektivních skutečností, tak myslím, že by bylo dobré, kdyby rozvířila tu celkovou kampaň na zlepšení situace v oblasti struktury lůžkové péče v České republice. Pak bych tu kampaň považoval za pozitivní.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Pánové, já vám oběma děkuji. Na shledanou.

Václav KRÁSA, předseda Národní rady zdravotně postižených

Na shledanou.

Zdeněk BAŠNÝ, ředitel Psychiatrické léčebny v Bohnicích

Na shledanou.

Název: Lůžka se sítí v Rakousku nikomu nevdá
Autor: Pavel Baroch, Barbara Bublíková, Petr Holub www.ihned.cz/aut
Médium: Hospodářské noviny Strana: 03
Rubrika: z domova
Datum vydání: 15.7.2004

Ve vyspělejších zemích je v psychiatrických léčebnách třikrát až čtyřikrát více personálu než v Česku.
Praha, 15. 7. 2004

Česko a Rakousko mají při léčbě duševně nemocných jedno společné: obě země používají postele se sítí, kam mohou na nezbytnou dobu zavřít agresivního pacienta.

Jenže v Rakousku je nikdo nechce zakazovat, jako to udělal český ministr zdravotnictví, ani tam ministr nemusí chodit k prezidentovi vysvětlovat, proč se postele s mříží nebo sítí už nemají používat.

Ministr zdravotnictví Jozef Kubinyi přikázal všem zdravotnickým zařízením používat lůžka s mříží bezprostředně poté, co se proti takzvaným klecovým postelím v Česku postavila britská autorka knih o Harrym Potterovi Joanne Rowlingová.

"V Rakousku se postele se sítí používají, přičemž tamní odborníci argumentují, že s pacientem mohou lépe komunikovat," řekl německý psychiatr Tilman Steinert, který má přehled o situaci v celé Evropě. V Německu se klecová lůžka používala naposledy před válkou.

V českých zdravotnických zařízeních je nyní asi dvacet lůžek s mřížemi. Dalších sto jich má síť. Ty by podle Kubinyiho doporučení měly zmizet do konce roku. V psychiatrických léčebnách je přitom celkem na deset tisíc postelí.

"Je to marginální problém české psychiatrie," říká o ministrově kroku uznávaný psychiatr Pavel Baudiš. Místo klecových lůžek se mohou více aplikovat uklidňující léky jako třeba v Británii, nebo pacienta přivázat či zavřít do izolace, jako to dělají v Německu.

Ideálním řešením je podle Baudiše zvýšit počet ošetřovatelů. "Ve slušných zemích mají třikrát až čtyřikrát více středního zdravotního personálu, než je u nás," říká Baudiš. Ředitel Psychiatrické léčebny v Bohnicích Petr Bašný podotkl, že na to nejsou peníze.

"Abychom měli na mzdy, musíme si brát překlenovací úvěr," řekl Bašný, podle něhož je větším problémem než klecová lůžka třeba to, že je léčebna zastaralá a pacienti jsou spolu ve velkých pokojích.

Ministrovo rozhodnutí včera kritizoval rovněž prezident Václav Klaus, který si Kubinyiho pozval na Hrad. Uvedl, že jde o laciné gesto.

Kubinyi trvá na tom, že je to správné rozhodnutí. Jeho ministerstvo spolu s psychiatry a zástupci pacientů už hledají způsob, jak uplatnit moderní psychiatrické metody, které nepočítají s využíváním klecových lůžek.

Změnit využívání klecových lůžek chce od nového roku i Ministerstvo práce a sociálních věcí, které na této úpravě pracuje už několik měsíců. V jeho zařízeních sociální péče je 654 takových postelí, přičemž asi sto z nich má mříž. Podle nových pravidel zůstanou jen lůžka se sítí, která se budou používat v přesně vymezených případech.

"V sociálních službách nemají klece co dělat," říká Václav Krása, prezident Národní rady zdravotně postižených. Hodně si slibuje od novely zákona o sociálních službách, kterou připravuje Ministerstvo práce a sociálních věcí.

"Koalice už schválila, že na sociální služby přidá tři miliardy, což pomůže těm, kteří se starají o své postižené děti, případně budou peníze na personál v ústavech," doufá Krása.

Ministr zdravotnictví Jozef Kubinyi zakázal používání klecových lůžek, Václav Klaus si jej pozval na Hrad a označil rozhodnutí za laciné gesto

FOTO: ČTK

Název: Odborníci: ČR rozhodně pacienty nadměrně neomezuje

Autor: SPM

Médium: Zpravodajství ČTK Strana: 0

Rubrika: dce zdr

Datum vydání: 15.7.2004

(ČTK k této zprávě vydává foto)

PRAHA 15. července (ČTK) - ČR není zemí, která by nadměrně omezovala pacienty. Naopak je členem konsorcia států, jehož zástupci mají vyhodnotit a vydat doporučení k užívání restriktivních metod v ústavech a léčebnách. Novinářům to po dnešním setkání odborníků na psychologii, psychiatrii a neurologii s prezidentem Václavem Klausem řekla profesorka Soňa Nevšimalová.

Prezident s experty o problémech psychiatrie i zachování lidské důstojnosti pacientů jednal déle než hodinu a půl. Důvodem setkání se stal rozruch kolem užívání klecových lůžek v Česku. Zájem vyprovokovala před měsícem v Británii reportáž o ústavu v Rábech na Pardubicku, podle níž zde většinu času v "klecích" tráví i děti. Stížnost českému prezidentovi zaslala i autorka knih o Harrym Potterovi Joane Rowlingová.

"Je naprosto evidentní, že ČR se nijak neodchyluje, a neměli bychom se nechat peskovat odkudsi ze světa na základě ne plně hodnotných a kvalitních informací," řekl po setkání s odborníky prezident. Podle jeho názoru je problém klecových lůžek nadhodnocen.

pokr. ktk spm kar

Klecová lůžka tvoří podle Nevšimalové necelé jedno procento všech lůžek v českých léčebnách a ústavech. Ministr zdravotnictví Jozef Kubinyi přikázal ředitelům léčeben den poté, co prezident a premiér obdrželi dopis od Rowlingové, okamžitě zrušit postele s mříží a do konce roku i se sítí. Vysloužil si tak Klausovo pokárání.

Prezident Kubinyiho krok považuje za ukvapený. Cílem porady s osmi předními odborníky podle něj ale nebylo ministrovo rozhodnutí měnit. "Vláda je v demisi. Uvidíme, jaká vláda bude vytvořena, uvidíme, jestli tento stejný člověk bude nadále ministrem," uvedl pouze Klaus.

Podstatné podle něj je, aby česká zdravotnická péče nebyla zpochybňována a na psychiatrii kvůli rozvířenému problému klecových lůžek nezůstalo ležet "nějaké stigma". Prezident doufá, že debata o psychiatrii a používání omezovacích prostředků bude dál pokračovat "seriózním a vážným způsobem bez překotných, líbivých, populistických gest a akcí".

Expert, mezi nimiž byl například přednosta psychiatrické kliniky 1. lékařské fakulty Jiří Raboch či profesor Cyril Höschl, prezidentovo pozvání ocenili. Chápali je také jako zadostiučinění pro psychiatrii, která bývá často opomíjena.

Česko za používání klecových lůžek již v minulosti kritizovaly některé mezinárodní instituce. Na omezování pacientů poukazoval také český ombudsman Otakar Motejl, který Kubinyiho rozhodnutí o rušení klecových postelí uvítal. "Klecová lůžka, dle mého názoru, nejsou pro léčbu zachovávající lidskou důstojnost vhodná," sdělil dnes ČTK Motejl.

Zdůraznil, že zrušení klecových lůžek nepředstavuje jediný problém léčeben v ČR, není ani změnou systémovou. Po reformě psychiatrické péče již dlouhou dobu volají odborníci, pacienti i jejich příbuzní.

Kateřina Krausová mal

Cas| 17:25

Název: Lůžka s klecí jsou zrušena, ústavy řeší, co dál s pacienty

Autor: Pavel Baroch, Adéla Čtvrtečková www.ihned.cz/autori

Odborníkům nejvíc vadí, že Kubinyi zrušil lůžka se sítě a klecí, aniž předtím řekl, jak mají zdravotníci nemocné lépe ošetřovat

Praha, 16. 7. 2004

V pondělí tu byl jen dopis britské autorky knih o Harrym Potterovi Joanne Rowlingové s výzvou: zrušte v ústavech lůžka s mřížemi, je to nehumánní. V úterý ministr zdravotnictví Josef Kubinyi přikázal tato lůžka zrušit. Nyní se ukazuje, že Česko s těžko zvladatelnými pacienty nenakládá o nic hůře než většina států Evropy.

Ministra zdravotnictví Josefa Kubinyiho za zrušení lůžek včera kritizovali dokonce i zástupci pacientů.

Prezident Václav Klaus, který ve středu ministra za jeho krok rovněž kritizoval, si včera kvůli tomu na Hrad pozval přední odborníky. I oni tvrdí: rozhodnutí ministra zdravotnictví je unáhlené a nesmyslné, pouze vyvolalo dojem, že se v Česku zachází s pacienty nelidsky.

Kubinyiho se naopak zastal ombudsman Otakar Motejl. "Klecová lůžka nejsou pro léčbu zachovávající lidskou důstojnost vhodná."

A i ředitel psychiatrické léčebny v Bohnicích Petr Bašný poukazuje na riziko, že personál může "uklidit" pacienta do síťového lůžka jen proto, aby si usnadnil práci.

V českých zdravotnických zařízeních je nyní asi dvacet lůžek s mřížemi. Dalších sto jich má síť. V psychiatrických léčebnách je přitom celkem na deset tisíc postelí.

Odborníkům, kteří včera mluvili s Klausem, nejvíc vadí, že ministerstvo před odstraněním těchto postelí nejdříve nevyřešilo, jak budou zdravotníci nemocné bez použití těchto prostředků lépe ošetřovat.

"V některých případech je pobyt v klecovém lůžku příjemnější, než být nehybně přikurtován nebo umístěn na samotku. A už vůbec nemluví o nadrogování sedativy," míní viceprezident Svazu pacientů ČR Josef Mrázek. Ten se bojí, že by rozhodnutí mohlo některým pacientům i ublížit.

Zhoršení zdravotní péče předpovídá i psychiatr Pavel Baudiš, uznávaná česká kapacita v tomto oboru. "U některých pacientů jsou síťová lůžka dobrodini," tvrdí Baudiš. "Na semináři, který jsme uspořádali letos na jaře, vystoupil pacient, který zažil kurtování k posteli i síťové lůžko. Řekl, že dává přednost síťovému lůžku," dodal.

Právě kvůli připoutávání - tedy jedné z možností, jak klecová lůžka nahradit - se u pacienta mohou objevit proleženiny nebo i zápal plic.

Náhradou za klecová lůžka mohou být izolace či zklidňující léky. "Izolací pokoje jsou pro někoho lepší, pro někoho horší," řekl Baudiš, podle něhož je výhodou síťového lůžka oproti izolaci to, že pacient zůstává v kontaktu se svým okolím.

O náhradě za síťová lůžka nyní začínají přemýšlet v psychiatrické léčebně v Dobřanech. Z 1320 lůžek tady mají padesát síťových. A i tady mluví zástupkyně ředitele Jarmila Hráčková o tom, že místo lůžek budou muset dávat pacientům uklidňující léky nebo je kurtovat.

"Nahradit mřížové postele připoutáváním pacientů není řešením. To není žádný pokrok," řekl už ve včerejším vydání HN profesor Tilman Steinert z německého Weissenau, který dlouhodobě sleduje péči o duševně nemocné.

Název: Experti: Klece pacienty neomezují

Autor: vok, čtk

Médium: Lidové noviny   Strana: 2

Rubrika: Domov

Datum vydání: 16.7.2004

PRAHA - Česká republika není země, která by nadměrně omezovala pacienty. Naopak je členem konsorcia států, jehož zástupci mají vyhodnotit a vydat doporučení k užívání restriktivních metod v ústavech a léčebnách. Po setkání odborníků na psychologii, psychiatrii a neurologii s prezidentem Václavem Klausem to včera řekla profesorka Soňa Nevšimalová. Důvodem setkání se stal rozruch kolem užívání klecových lůžek v Česku.

Zájem vyprovokovala před měsícem v Británii reportáž o ústavu v Rábech na Pardubicku, podle níž zde většinu času v "klecích" tráví i děti. Stížnost českému prezidentovi zaslala i autorka knih o Harrym Potterovi Joane Rowlingová.

"Je naprosto evidentní, že ČR se nijak neodchyluje, a neměli bychom se nechat peskovat odkudsi ze světa na základě ne plně hodnotných a kvalitních informací," řekl včera prezident. Podle jeho názoru je problém klecových lůžek nadhodnocen.

"Ukazuje se, že celý problém je umělý a kauza, která na základě Sunday Times vznikla, se zakládá na naprosto nepravdivém materiálu," uvedl po setkání tiskový mluvčí prezidenta Petr Hájek. Klaus se s lékaři shodl i na tom, že rozhodnutí ministra zdravotnictví zrušit mřížovaná lůžka bylo unáhlené. Zaměstnanci ústavů tak přijdou o možnost omezit agresivní některých pacientů mírným způsobem.

Mříže, nebo samotka?

Tento názor ale není jednotný. Na obranu ministerstva zdravotnictví se postavil například ombudsman Otakar Motejl. Prohlásil, že lůžka "nejsou pro léčbu zachovávající lidskou důstojnost vhodná".

Diskuse, která se kolem mřížovaných a síťových lůžek rozpoutala na popud spisovatelky Joane Rowlingové, nenechala chladné ani pacienty. Svaz pacientů České republiky se totiž chystá vyzvat britského premiéra Tonyho Blaira, aby on naopak klecová lůžka vrátil do ostrovních ústavů. V Anglii dnes totiž panuje praxe, že místo aby byli neklidní klienti umísťováni do speciálních lůžek, čeká na ně izolace nebo zklidňující injekce. "Používání psychofarmak a sedativ, jakož i umísťování neklidných obyvatel nebo pacientů na samotky považujeme za jistou formu týrání svěřené osoby," uvedl prezident svazu Luboš Olejář. Podobný názor zastává i vládní zmocněnec pro lidská práva Jan Jařab.

Název: Diskuse o používání klecových lůžek

Autor:

Médium: ČT 1   Strana: 02

Rubrika: 12:00 Otázky Václava Moravce

Datum vydání: 18.7.2004

Václav MORAVEC, moderátor

Česká republika jako země, kde jsou klienti psychiatrických ústavů a sociálních léčeben zavírání na delší dobu do klecových a síťových lůžek, i takový je obraz České republiky ve Velké Británii. Téma následujících minut. Pusť-li se do boje Harry Potter, respektive jeho autorka, úspěch je zaručen. Zatímco mezinárodní nevládní organizace delší dobu téměř bez úspěchu upozorňovaly na nevhodnost takzvaných klecových a síťových lůžek v psychiatrických léčebnách a sociálních ústavech, článek v jednom britském nedělníku a dopis Joanne Rowlingové vyvolal zájem médií a pozornost politiků. Ministr zdravotnictví Jozef Kubinyi okamžitě zrušil v psychiatrických léčebnách takzvaná klecová lůžka.

Jozef KUBINYI, ministr zdravotnictví /ČSSD/ /13. 7. 2004/

Není to o tom, že by se pacientům měla dávat větší medikace a že by se měli kurtovat na delší dobu, ale najít řešení tak, aby v dohledné době bylo možné je izolovat nějakým jiným způsobem.

Václav MORAVEC, moderátor

Za rychlost a obsah svého rozhodnutí si ministr zdravotnictví vysloužil kritiku z místa nejvyššího, od prezidenta republiky.

Václav KLAUS, prezident ČR /15. 7. 2004/

Já to rozhodnutí považuji za ukvapené, považuji za rozhodnutí rychlé, ale cílem této porady není měnit rozhodnutí ministrů.

Václav MORAVEC, moderátor

Proč k vážnější a hlubší diskusi o používání klecových lůžek nedošlo daleko dřív? Jaké jsou jiné metody, které může moderní medicína a sociální péče uplatňovat na počátku jednadvacátého století? Dozvíte se právě teď.

Dalšími dvěma hosty teď jsou nejdříve Jan Slezák, ředitel Ústavu sociální péče v Rábech. Vítejte.

Jan SLEZÁK, ředitel Ústavu sociální péče v Rábech

Dobrý den.

Václav MORAVEC, moderátor

A Jaroslav Šturma, dětský psycholog a ředitel Dětského centra Paprsek. I vám hezký dobrý den.

Jaroslav ŠTURMA, dětský psycholog a ředitel Dětského centra Paprsek

-----
Dobrý den.

Václav MORAVEC, moderátor

Pane řediteli, co se změnilo v Ústavu sociální péče v Rábech poté, co v jednom britském nedělníku vyšel článek, do něhož přispěla, nebo kde byla citována i autorka knížek o Harry Potterovi?

Jan SLEZÁK, ředitel Ústavu sociální péče v Rábech

Pokud se týká té psychologické stránky celé záležitosti, tak se změnilo dost, protože nastala poměrně masivní kampaň, která samozřejmě vzhledem k počtu štábů, které ústav navštívily, měla dost negativní dopad na klid v ústavu jak na pracovníky, tak na klienty. Pokud se týká té vlastní práce, tak v podstatě mohu říct, že se nezměnilo nic, protože od začátku deklarujeme, že nemáme co zastírat a že ten původní článek, který z našeho ústavu vzešel, se v naprosté většině údajů nezakládal na pravdě. Byl psán zřejmě na nějakou objednávku. Jestli měl rozvířít celou debatu nebo jestli měl znamenat něco konkrétně o ústavu v Rábech, není jasné.

Václav MORAVEC, moderátor

Jaké ale máte vysvětlení proto, že vy jste sice nebyl v té době ředitelem v Ústavu sociální péče v Rábech, ale na začátku tisíciletí, tedy v roce 2000 a 2001 přece jenom došlo a docházelo ke stížnostem, jak se zachází s klienty ve vašem ústavu a byla podána, pokud se nemýlím, i trestní oznámení. To znamená, že tady pro britské novináře nebyl problém dohledat si v rešerších ústav, kam by bylo možné skrytou kamerou či skrytými prostředky upozornit na to, jaká je sociální péče v České republice?

Jan SLEZÁK, ředitel Ústavu sociální péče v Rábech

Máte pravdu v tom, že před několika lety proběhla kauza, která se týkala Ústavu sociální péče v Rábech a způsobu chování ke klientům a k veřejnosti, ale podstata té stížnosti tehdy byla o něčem jiném. Ta se týkala toho, co jsem teď zrovna řekl, to znamená, způsobu uveřejňování práce v ústavu, způsobu komunikace s rodiči, s klienty a tak dále.

Václav MORAVEC, moderátor

Myslíte, že i ta situace s tím článkem tu situaci mohla kvalitativně posunout, že jste se poučili, budete ještě lépe komunikovat s příbuznými těch klientů? Bude se ..., a propos, vedete evidenci o tom, na jak dlouho, v kterém okamžiku a z jakých důvodů je nějaký klient dán do síťového nebo klecového lůžka?

Jan SLEZÁK, ředitel Ústavu sociální péče v Rábech

Teď mluvíme o dvou věcech zvlášť. Jedna je ta komunikace otevření ústavu veřejnosti, což jsem vlastně při nástupu v lednu letošního roku deklaroval jako jednu ze svých, nebo jeden ze svých hlavních úkolů otevřít ústav veřejnosti a celou tu činnost vlastně té veřejnosti transparentním způsobem předestírat. Takže to se nám, myslím, daří. V ústavu běžně máme návštěvy od dětí z mateřských škol až po dospělé, dospělé zájemce o exkurze. Jedním z nich byla i ta, i ta paní, která tam potom tu reportáž napsala. Druhá věc je ...

Václav MORAVEC, moderátor

A ta evidence je vedena?

Jan SLEZÁK, ředitel Ústavu sociální péče v Rábech

Evidence, evidence návštěv je vedena, kteří se pohybují ... A vy jste se ptal na evidenci ...

Václav MORAVEC, moderátor

Ano, toho, kdy je nějaký klient dán do onoho lůžka.

Jan SLEZÁK, ředitel Ústavu sociální péče v Rábech

... používání ... Samozřejmě, byť neexistuje jednotný legislativní předpis na používání síťových lůžek nebo ochranných lůžek, tak samozřejmě každý ústav tu situaci nějakým způsobem řeší vnitřními předpisy, vnitřními směnicemi, takže máme směrnice, v nichž je přesně ustanoveno, kdo rozhoduje o použití ochranného lůžka, v jaké situaci, pro jaké klienty a jakým způsobem se to použít ochranného lůžka zase transparentním způsobem zapíše, prokáže. Takže skutečně zapisujeme.

Václav MORAVEC, moderátor

Takže, když bych vás jako novinář požádal, jak dlouho vaši klienti tráví, jak dlouhou dobu tráví v takovém zařízení, tak mi dáte zpětně evidenci?

Jan SLEZÁK, ředitel Ústavu sociální péče v Rábech

Zjednodušeně řeknu, samozřejmě nezbytně nutnou dobu a doložím zápisem buď v hlášení sester nebo v dekurzech klientů.

Václav MORAVEC, moderátor

Pane doktore, teď otázka na vás. Pro vás jako pro dětského psychologa, je to používání lůžek, o kterých se v tomto týdnu tak dlouze a obsírně diskutovalo, řekněme, nějaká nutnost, nebo je to skutečně pozůstatek jistého historického vývoje v zemích rakousko-uherských?

Jaroslav ŠTURMA, dětský psycholog a ředitel Dětského centra Paprsek

-----
Já bych k tomu pověděl na základě své čtyřicetileté praxe v zařízeních dětské psychiatrie, školských a také sociální péče. Není pochyb o tom, že existuje určitý zlomek procenta dětí, jedinců i dospělých, kde v důsledku postižení nebo poškození nebo nemoci mozku se u nich vyskytují takové projevy, takové poruchy chování, které mohou být spojeny s ohrožením jejich vlastní bezpečnosti a také s ohrožením bezpečnosti jiných osob, spoluklientů, nebo dokonce těch, kdo o ně pečují. V takových případech je samozřejmě tou první zásadou to staré medicínské Primium Non Nocere, tedy první věc je neškodit, neublížit a v takovéhle kontextu potom můžeme legitimně diskutovat o tom, jaká opatření přijmout, opatření, která by byla menším zlem, která by pro tu chvíli a za dané situace tu situaci by řešila tak, aby k tomu ublížení nebo poškození nedošlo.

Václav MORAVEC, moderátor

Myslíte, že k tomu zatím ta diskuse, která se v tomto týdnu rozvinula na základě onoho novinového článku, na základě vystoupení Joanne Rowlingové, že k tomu ta diskuse přispěla?

Jaroslav ŠTURMA, dětský psycholog a ředitel Dětského centra Paprsek

-----
Já si myslím, že tato diskuse přispívá přinejmenším k tomu, abychom lépe diferencovali právě ty stavy a podmínky klientů, za kterých to určité nápadné chování vzniká. Totiž daleko větším problémem, daleko větší počet je těch, kde to výsledně rušivé chování, agresivní chování není přímým projevem nebo následkem jejich postižení, ale je složitou výslednicí prvotních dispozic a podmínek, ve kterých vyrůstali. Když to vezmeme tak, že řada těch dětí nebo i těch dospělých, že vlastně za sebou mají celou tu historii od útlého věku pobytu v ústavu, tak pak je zřejmé, že byli vystaveni zásadnímu neuspokojování životně důležitých psychických a sociálních potřeb, které tyto jedinci mají naprosto společně s každým z nás. My všichni vedle speciálních potřeb totiž potřebujeme například to, aby nás někdo přijímal takové, jací jsme, aby nás měl bezpodmínečně rád.

Václav MORAVEC, moderátor

Může toto, o čem mluvíte, svým způsobem ústavní péče, ať ten ústav bude sebelepší, sebedokonalejší, bude mít dostatek personálu, může toto zajistit ta ústavní péče jako taková?
Jaroslav ŠTURMA, dětský psycholog a ředitel Dětského centra Paprsek

Jsem si jist, že toto nemůže žádný ústav zařídit. To je nezastupitelný úkol a poslání rodiny, která si právě pro tohle to zaslouží veškerou společenskou podporu a pomoc. Jsou tady ...
Václav MORAVEC, moderátor

Myslíte, že je tedy ale rodina vtažena dostatečně do komunikace se sociálními ústavami?
Jaroslav ŠTURMA, dětský psycholog a ředitel Dětského centra Paprsek

Především si myslím, že rodina zatím nemá náležitě podmínky proto, aby mohla tuto svou náročnou úlohu plnit, že nemá to ..., tu podporu a to doplnění té péče, které by mělo například vypadat tak, že v útlém věku by odborníci docházeli do rodiny, přímo poskytovali pomoc a péči přímo v prostředí rodiny a později by péče rodiny byla doplněna o to odborné například v denním pobytu, v denním zařízení jako se o to pokoušíme v Dětském centru Paprsek. To je zařízení města Prahy, kde nemáme žádná takováhle opatření a kde za dvanáct let té činnosti jsem se setkal se dvěma dětmi, kteří z prvotního poškození nebyly s to obstát v tom kolektivu dětí.
Václav MORAVEC, moderátor

V této chvíli ona diskuse zatím vyústila v to, že ministerstvo zdravotnictví zrušilo ona takzvaná klecová lůžka okamžitě. Diskutuje se o možném zrušení síťových lůžek, to v psychiatrických léčebnách. V sociálních ústavech by pravděpodobně ke zrušení takzvaných klecových lůžek mělo dojít od 1. ledna příštího roku a o síťových, tam se o tom bude mluvit. Pane řediteli, máte spočítáno ve vašem Ústavu sociální péče v Rábech, kolik korun by bylo zapotřebí, o kolik by se měl váš rozpočet jako ústavu navýšit, pokud byste chtěli být ještě daleko šetrnější ke svým klientům?
Jan SLEZÁK, ředitel Ústavu sociální péče v Rábech

Ono je to odvislé od toho, jakou z alternativ, které se nabízejí kromě ochranných lůžek, budeme buď moci zvolit, anebo kterou zvolíme, protože každá z těch alternativ přináší jiné finanční nároky a ...
Václav MORAVEC, moderátor

Kterou byste nejraději zvolil, pokud byste na ni měl peníze a řekněme, že byste neměl k dispozici nějaká výrazná omezení?
Jan SLEZÁK, ředitel Ústavu sociální péče v Rábech

Pokud skutečně bych byl donucen omezit nebo úplně vynechat užívání síťových lůžek, což podle mě je ta nejšetrnější metoda, tak bych ..., respektive nejšetrnější z těch, co se nám v současné době nabízejí, tak bych zvolil navýšení personálu tak, aby péče o ty klienty, o kterých mluvíme, a to je opravdu, jak říkal pan doktor, zlomek těch klientů z každé kapacity ústavu, tak aby o tyto klienty bylo možné vlastně pečovat zejména v noční době, protože hovoříme zejména o noční době, formou osobní asistence v podstatě, osobně pečovat. Což teď právě ta nutnost použití těch ochranných lůžek vychází z toho, že o klienty nelze pečovat osobně v určité situaci, to znamená, v noci nebo v určitých zlomcích dne, denní doby, kdy v podstatě je nějaká činnost, respektive to spektrum činnosti je zaměřeno jinam, než na ty klienty, o které se jedná.
Václav MORAVEC, moderátor

O kolik byste musel navýšit počet personálu?
Jan SLEZÁK, ředitel Ústavu sociální péče v Rábech

Vzhledem k tomu, že máme takových šest až osm klientů, u kterých ta ochranná lůžka lze v našem ústavu aplikovat, tak by to znamenalo přijmout v podstatě ke každému z nich jednu sílu, vzhledem k tomu, že ten počet hodin je limitován týdně u pracovníků a jednalo by se o noční služby asistence, mám spočítáno takových pět, šest lidí.
Václav MORAVEC, moderátor

Celkem máte kolik zaměstnanců?
Jan SLEZÁK, ředitel Ústavu sociální péče v Rábech

Celkem máme šedesát čtyři zaměstnanců, z toho v té přímé péči o klienty je jich zhruba třicet.
Václav MORAVEC, moderátor

To znamená, zhruba ...
Jan SLEZÁK, ředitel Ústavu sociální péče v Rábech

Vychází to všechno ...
Václav MORAVEC, moderátor

... patnáctiprocentní navýšení tabulkové, tabulkových míst?
Jan SLEZÁK, ředitel Ústavu sociální péče v Rábech

Tak, tak. Ten počet zaměstnanců v ústavech je dán vlastně, to je limit pevně stanovený. Je to u nás v naší republice přibližně 2:3, počet zaměstnanců k počtu klientů.
Václav MORAVEC, moderátor

Můžete velmi stručně odpovědět na tu závěrečnou otázku, protože z toho, jak oba dva jste ten problém popsali, tak je daleko hlubší, než jak o něm média diskutovala v tomto týdnu, to znamená, zásadní změna sociální a ústavní péče v České republice. V čem by se měla změnit po té diskusi ještě hlouběji, pane doktore?
Jaroslav ŠTURMA, dětský psycholog a ředitel Dětského centra Paprsek

Tak já si myslím především prevence. A ta prevence je podpora rodiny, podpora rodiny s postiženým dítětem. Ta druhá věc je potom humanizace té péče v těch stávajících zařízeních. Ono nejde jenom o to bránit těm klientům předtím, aby si neublížili, ale jde i o to, že přítom malém počtu pečujícího personálu vzhledem ke klientům, ti jedinci trpí nenaplněním další základní duševní potřeby, totiž nedostatkem podnětů. A ten jedinec, který je deprimován, jak by řekl profesor Matějček, právě v tomto ohledu, ten potom samozřejmě hledá neumělé náhradní uspokojení třeba tím, že tluče hlavou o zeď, aby si obstaral podněty nebo je agresivní a provokuje, aby na sebe strhl pozornost a přinutil lidi, aby se mu věnovali. Čili ta investice v těch ústavech je skutečně do toho prohloubení té individuální péče. A ta druhá věc potom je podstatná a důležitá, změna společenského smýšlení. Ten náš pohled na lidi s postižením je dosud takový, že je redukuje na neproduktivní sumu jejich defektů a postižení, zatímco ve skutečnosti jsou to lidé jako my a vedle těch poruch a každý máme taky nějakou, samozřejmě mají jedinečné prožívání, řadu vlastností a schopností, které jsou pozitivní a jsou schopni pokroku, jsou schopni se učit, jsou schopni vytvářet pozitivní zkušenosti, ale často je jim dána příležitost jenom k těm negativním.
Václav MORAVEC, moderátor

Velmi stručná reakce.
Jan SLEZÁK, ředitel Ústavu sociální péče v Rábech

Já to řeknu možná jednodušeji. Myslím si, že celá ta kauza, která se týká užívání ochranných lůžek, by měla být pojata šířeji, to znamená, způsob ochrany klientů v ústavech a druhá věc, si myslím, že by to nemělo být vytrženo z kontextu systémového řešení celé záležitosti. Ono to tady trochu po kouskách zaznělo, v podstatě řešit tu sociální péči v ústavech

systémově tak, aby třeba v těch ústavech pro mentálně postižené se neobjevovali klienti s těmi psychózami nebo s těmi psychotickými stavy. V případě, že to systémově bude vyřešeno, můžeme se potom bavit o těch konkrétních věcech, jako je užívání nebo nutnost užívání ochranných lůžek.

Václav MORAVEC, moderátor

I vám děkuji, že jste si našli čas na Českou televizi a na tento pořad. Někdy příště na shledanou.

Jaroslav ŠTURMA, dětský psycholog a ředitel Dětského centra Paprsek

Děkujeme.

Václav MORAVEC, moderátor

Ministerstvo práce a sociálních věcí už spočítalo, kolik peněz by bylo zapotřebí, aby se omezilo užívání takzvaných klecových a síťových lůžek v sociálních ústavech v České republice. Částku se dozvíte za několik okamžiků.

Zatímco ministr zdravotnictví Jozef Kubinyi vydal okamžitý zákaz používání takzvaných klecových lůžek v psychiatrických léčebnách, ministerstvo práce a sociálních věcí ústavním doporučilo, aby tato lůžka nepoužívaly. Zakázat je má až novela zákona.

Zdeněk ŠKROMACH, ministr práce a sociálních věcí /ČSSD/ /13. 7. 2004/

Možná, že v příštím roce už bychom mohli říct, že v podstatě klecová lůžka nebudou v žádném případě, síťová lůžka, to je věc, která se používá, čili po přechodnou dobu ještě ano.

Václav MORAVEC, moderátor

Diskuse o zákazu takzvaných klecových lůžek a omezení lůžek síťových by podle některých názorů měla vést k daleko hlubšímu zamyšlení, jak vypadá ústavní péče v České republice.

Jan JAŘAB, vládní zmocněnec pro lidská práva /13. 7. 2004/

Je to samozřejmě i otázka toho, jak ty ústavy vypadají, že jsou veliké, že jsou naddimenzované, že jsou odlehle, že se tam obtížně shání kvalifikovaný personál.

Václav MORAVEC, moderátor

Národní rada zdravotně postižených ústy svých představitelů říká, že klecová a síťová lůžka jsou naprosto zbytečná.

Václav KRÁSA, předseda Národní rady zdravotně postižených /15. 7. 2004/

My se domníváme, že to je způsob řešení náhradní, protože ta situace by měla být taková, že stát by měl podporovat především rodiny, aby mohly o tyto, o tyto lidi pečovat.

Václav MORAVEC, moderátor

Jak by se měla změnit ústavní péče? Dá na ni stát víc peněz?

Další dva hosté. Ludmila Müllerová, náměstkyně ministra práce a sociálních věcí České republiky. Hezký dobrý den.

Ludmila MÜLLEROVÁ, náměstkyně ministra práce a sociálních věcí

Příjemné poledne.

Václav MORAVEC, moderátor

A Jan Jařab, vládní zmocněnec pro lidská práva. I vám hezký dobrý den.

Jan JAŘAB, vládní zmocněnec pro lidská práva

Dobrý den.

Václav MORAVEC, moderátor

To číslo zazní, paní náměstkyně, spočítali jste už během tohoto týdne, co se v médiích a nejen v médiích, ale co i politická reprezentace mluvila o možném omezení či úplném zrušení takzvaných klecových a síťových lůžek, kolik by bylo zapotřebí v rozpočtu vašeho ministerstva na příští rok?

Ludmila MÜLLEROVÁ, náměstkyně ministra práce a sociálních věcí

Tak já si myslím, že by bylo velmi špatné, kdybychom to začali počítat pouze nebo teprve až tento týden, protože přípravy na rozpočet pokračují již nějakou dobu. A samozřejmě, jednak jsou to přímé náklady, které by měly souviset s tím postupným odstraňováním klecových lůžek, ale jsou to také náklady, které souvisejí ne zcela přímo, ale nicméně s včleňováním osob se zdravotním postižením, konkrétně tedy i hlavně dětí ze zdravotním postižením, náklady, které souvisejí nepřímo. To znamená, i tyto náklady jsme byli nuceni spočítat, anebo máme povinnost spočítat a potom je přednést jako naši prioritu do státního rozpočtu.

Václav MORAVEC, moderátor

Jak velká čísla to jsou?

Ludmila MÜLLEROVÁ, náměstkyně ministra práce a sociálních věcí

No, jsou to čísla samozřejmě v řádech desítek a dokonce i stovek milionů.

Václav MORAVEC, moderátor

Můžete být konkrétnější?

Ludmila MÜLLEROVÁ, náměstkyně ministra práce a sociálních věcí

Mohu být konkrétnější.

Václav MORAVEC, moderátor

Tak budte, prosím.

Ludmila MÜLLEROVÁ, náměstkyně ministra práce a sociálních věcí

My jsme se v rámci debat, které na ministerstvu práce a sociálních věcí vedeme, tak jsme se dohodli, že pro rok 2005 vypíšeme speciální dotační řízení, které bude směřovat k postupnému, nechci říct rušení, ale k postupné nějaké změně v používání těch síťových lůžek. A toto dotační řízení by skutečně mělo být zacíleno právě do těch ústavů, kde tato lůžka dneska existují, a ty ústavy by samy podaly projekt, ve kterém by bylo popsáno, jakým způsobem se jim jeví, že to lůžko by bylo určitým způsobem nahrazeno.

Václav MORAVEC, moderátor

Kolik peněz na to dotační řízení v roce příštím chcete vyčlenit?

Ludmila MÜLLEROVÁ, náměstkyně ministra práce a sociálních věcí

V roce 2005 jsme vyčlenili částku, alespoň tedy v návrhu, sto osmnáct milionů korun.

Václav MORAVEC, moderátor

Je reálné, že byste jako ministerstvo práce a sociálních věcí získali peníze z Evropské unie?

Ludmila MÜLLEROVÁ, náměstkyně ministra práce a sociálních věcí

Tak my z Evropské unie samozřejmě předpokládáme určitou částku související s tímto problémem, ale ta částka by se měla, nebo by měla být směřována zejména do oblastí, která se zabývá školením personálu, vzděláváním, určitými nácvikovými schopnostmi těch šéfků a zdravotních sester, kteří vlastně se tou problematikou konkrétně v tom terénu zabývají.

Václav MORAVEC, moderátor

To znamená, že to spíše bude pomoc nehmotná, ale know-how, ...

Ludmila MÜLLEROVÁ, náměstkyně ministra práce a sociálních věcí

Ano, ano.

Václav MORAVEC, moderátor

... jak pracovat, jak pracovat s lidmi, kteří žijí v těchto ústavech. Počítáte v tom projektu a v tom dotačním programu, že by došlo k úplnému zrušení v budoucnu těch síťových lůžek?

Ludmila MÜLLEROVÁ, náměstkyně ministra práce a sociálních věcí

Já si myslím, že tady oba páni ředitelé hovořili o tom, že absolutní zákaz a zrušení těchto lůžek, že je neopodstatněný.

Václav MORAVEC, moderátor

Když jste mluvila o sto osmnácti milionech, jestli se nemýlím, ...

Ludmila MÜLLEROVÁ, náměstkyně ministra práce a sociálních věcí

Ano.

Václav MORAVEC, moderátor

... v roce příštím, ale to hodně velké omezení, pokud by bylo rozvrženo, protože počítáte asi s rozvržením v nějakém delším časovém horizontu, tak představuje jak velkou částku?

Ludmila MÜLLEROVÁ, náměstkyně ministra práce a sociálních věcí

Počítáme s rozvržením zhruba do tří let, to znamená, ten dotační program by měl být zhruba v tomto časovém období. A mělo by tam být vyčleněno aspoň podle našich představ necelých čtyřicet milionů korun.

Václav MORAVEC, moderátor

Čtyřicet milionů korun. V tomto týdnu také oznámil ministr zdravotnictví Jozef Kubinyi, že v psychiatrických léčebnách ona lůžka budou zrušena úplně. Vysloužil si za to kritiku některých novinářů, ale i například prezidenta republiky, který označil to rozhodnutí za zbrklé a neuvážené. Jde podle vládního zmocněnce pro lidská práva Jana Jařaba tímto slovem to rozhodnutí označit?

Jan JAŘAB, vládní zmocněnec pro lidská práva

Já bych se musel tady trochu zastat pana ministra Kubinyiho. On zrušil okamžitě pouze ta lůžka klecová, ta, která mají skutečně železnou konstrukci, a tam si myslím, že udělal správně, protože jednak už jich bylo málo a jednak tato lůžka opravdu do jednadvacátého století nepatří, jak říkal pan ministr. To, co udělal dále, to znamená, takový ten pokyn, že by se mělo uvažovat o rušení všech lůžek síťových, tam už můžeme nad tím trochu vést spory, protože je jasné, že ta alternativa, kterou navrhl, to znamená, budování izolačních místností, je investičně velmi nákladná a že možná je lepší investovat ty prostředky tak, jak to navrhuje ministerstvo práce a sociálních věcí, tj. ...

Václav MORAVEC, moderátor

To znamená, například čtyřicet milionů v příštích třech letech?

Jan JAŘAB, vládní zmocněnec pro lidská práva

... tj. do lidí, především do lidí, ...

Václav MORAVEC, moderátor

Aha.

Jan JAŘAB, vládní zmocněnec pro lidská práva

... do vzdělávání personálu, do toho, co nám například může nabídnout i ta zahraniční spolupráce. My bychom asi neměli teď se hádat s Brity o tom, zda jejich kritika byla úplně přesná, nebo nebyla. V každém případě víme, že v Británii ten systém funguje mnohem lépe než u nás a máme čím se inspirovat. Můžeme se inspirovat jednak podporou rodinné péče, o které tady hovořil velmi krásně pan doktor Šturma, ale můžeme se inspirovat samozřejmě i tím, jak se jim daří omezovat restriktivní opatření všeho typu, nejen síťová lůžka.

Václav MORAVEC, moderátor

Ale, co kdybych vám teď namítl, že jeden článek a zapojení jedné slavné spisovatelky učinilo v České republice a posunulo tu diskusi daleko dál, než například, a propos upozorňoval jste, myslíte, dostatečně na práva klientů, kteří jsou v sociálních ústavech?

Jan JAŘAB, vládní zmocněnec pro lidská práva

Upozorňoval a mohu vám říci, že jsem měl v jedné významné redakci článek na toto téma tři týdny před tím, než propukla mediálně skutečně na televizních obrazovkách celá ta kauza s paní Rowlingovou a až poté, co propukla, tak mi ho otiskli. Ale musím říci také, že už se ty věci začaly dávat do pohybu v loňském roce. Bylo by nesprávné, kdyby si laická veřejnost myslela, že to všechno odstartovala paní Rowlingová. Odstartovala ...

Václav MORAVEC, moderátor

Tak to zatím ale tak vypadá, to se nezlobte.

Jan JAŘAB, vládní zmocněnec pro lidská práva

Odstartovala to do značné míry také zahraniční kritika, a to ze strany MDAC, Mental Disability Advocacy Center, ...

Václav MORAVEC, moderátor

Která přišla, ale, tuším, loni v listopadu.

Jan JAŘAB, vládní zmocněnec pro lidská práva

... která přišla loni už v létě a vlastně od té doby ministerstvo práce a sociálních věcí udělalo ten velice správný krok, to znamená, že vytvořilo metodiku pro používání těchto lůžek tak, aby je zcela minimalizovalo, nikoliv úplně ze dne na den zrušilo, ale zcela minimalizovalo, aby nad tím byl jasný dohled, kdy se používají, jaké jsou indikace, kdo to může povolit a aby to v dlouhodobém pohledu prostě nevedlo k tomu, že se budou používat místo nich nějaká jiná restriktivní opatření, protože na celé té diskusi, kterou jsme tu zažili tento týden, je jedna věc trochu smutná, že se pořád diskutuje o tom, jestli je více drastické síťové lůžko nebo kurtování nebo nějaké farmakologické prostředky.

Václav MORAVEC, moderátor

Utišující, ano, prostředky.

Jan JAŘAB, vládní zmocněnec pro lidská práva

A že se málo diskutuje o tom, jak obecně snížit míru restrikcí v našich zařízeních, jak je obecně humanizovat.
Václav MORAVEC, moderátor

Jaké kroky navrhuje a za chvíli pak na to může odpovědět náměstkyně ministra práce a sociálních věcí, zda k tomu skutečně dojde, co vy byste uviděl z pohledu člověka, který má na starosti lidská práva v takových zařízeních?

Jan JAŘAB, vládní zmocněnec pro lidská práva

Uvítal bych nejdříve to, čemu se dá říci šíření dobrých příkladů, to je téměř zadarmo. Například i u nás existují ústavy, které jsou schopny se obejít prakticky úplně bez restriktivních prostředků, a to jak ústavy sociální péče, tak i některá psychiatrická zařízení, například Kroměříž. Jak je možné, že v některých to jde bez síťových lůžek a bez většího používání nějakých velkých dávek utišujících prostředků a jinde leží pacient po velkých dávkách neuroleptik a ještě v síťovém lůžku? Prostě ...

Václav MORAVEC, moderátor

To znamená, větší kontrola?

Jan JAŘAB, vládní zmocněnec pro lidská práva

Určitě větší kontrola. My jsme v tomto udělali zásadní krok tím, že jsme navrhli novelizaci zákona o veřejném ochránci práv, a ten bude podle této novely mít působnost právě nad všemi těmito zařízeními, kde jsou lidé, kterým je nějak omezena svoboda, například i pouhou závislostí na péči.

Václav MORAVEC, moderátor

Jak prohloubit to, o čem tady mluvil už pan doktor Jařab, nebo i pan doktor Šturma, ale i, konečně i ředitel onoho Ústavu sociální péče v Rábech, jak dál prohloubit a zlepšit sociální péči v sociálních ústavech v České republice?

Ludmila MÜLLEROVÁ, náměstkyně ministra práce a sociálních věcí

No, já jsem přesvědčena, že tady jedním z klíčových opatření je vlastně přijetí zákona o sociálních službách, který by vlastně změnil přístup ke klientovi sociálních služeb, to znamená, že by ten klient dostával určitý příspěvek na péči a on sám by mohl rozhodnout o tom, zda tedy chce být umístěn do ústavu, anebo zda chce žít ve svém přirozeném prostředí. A to si myslím, že je jeden z klíčových momentů proto, abychom vlastně přestali mít tolik klientů v ústavech sociální péče.

Václav MORAVEC, moderátor

Kdy je, paní náměstkyně, reálné, že by k přijetí tohoto zákona mohlo dojít?

Ludmila MÜLLEROVÁ, náměstkyně ministra práce a sociálních věcí

Tak já předpokládám, my jsme jej teď dávali koncem školního roku do vlády a už tento měsíc má být projednán v Legislativní radě vlády, tak jsem přesvědčena, že by mohlo dojít k přijetí od 1. ledna roku 2006.

Václav MORAVEC, moderátor

Není to příliš pozdě?

Ludmila MÜLLEROVÁ, náměstkyně ministra práce a sociálních věcí

My jsme do té doby připravili některá opatření, která by měly vést ke zlepšení situace, jednak je to tedy zmiňovaný zákon o sociálním zabezpečení, který vlastně bude určitým způsobem regulovat používání těchto síťových lůžek, to znamená, včetně metodiky a podobně, ale jsou zde i další dva podstatné zákony, které budou upravovat postavení klientů, konkrétně osob se zdravotním postižením, a je to právě v příspěvku při péči o osobu blízkou. Tento příspěvek by měl být zejména ponechán rodičům, kteří pobírají rodičovský příspěvek. A tam vidíme velké zlepšení, protože dneska opravdu řada rodičů dává dítě se zdravotním postižením do ústavu právě i z ekonomických důvodů.

Václav MORAVEC, moderátor

Velmi stručné hodnocení Jana Jařaba těchto kroků, které jste slyšel?

Jan JAŘAB, vládní zmocněnec pro lidská práva

Mně se to líbí. Já si myslím, že to je krok správným směrem, jak ten zákon, který by měl zajistit, aby peníze šly skutečně za klientem, tak konečně i ta opatření, která zmiňovala paní náměstkyně ve smyslu trénování trenérů, jak se říká, to znamená, vycvičit lidi, kteří budou schopni přinášet nové postupy a ne pouze budovat nějaká nová zařízení, ne stále dále jenom zvyšovat tok peněz do ústavní péče.

Václav MORAVEC, moderátor

Já vám oběma děkuji. Vám divákům děkuji, že jste se dívali. Těším se opět příští neděli v pravé poledne na ČT 1.

Název: Rušení klecových a síťových lůžek

Autor:

Médium: ČRo 6 Strana: 3

Rubrika: 18:10 Názory a argumenty

Datum vydání: 19.7.2004

Petr HARTMAN, moderátor

Rozruchu kolem užívání takzvaných klecových lůžek se rovněž věnuje následující rozhovor, který připravil Jan Čulík.

Jan ČULÍK, redaktor

V poslední době se v České republice docela rozvířila diskuse o užívání klecových lůžek v psychiatrických léčebnách i jiných ústavech, zejména v souvislosti s dopisem J. K. Rowlingové českým ústavním představitelům. Jsou nějaké alternativy proti, vůči užívání těch klecových lůžek? U mikrofonu mám pana doktora Jana Pfeiffera, ředitele Centra pro rozvoj péče o duševní zdraví. Pane doktore, mnoho lidí si stěžuje, dostáváme do Britských listů například dopisy čtenářů: "Když se zruší klecová lůžka, jaká alternativa? To znamená, že se lidé budou muset napat psychofarmaky, a to je přece daleko horší." Co vy na to?

Jan PFEIFFER, ředitel Centra pro rozvoj péče o duševní zdraví

Nemusíme chodit daleko, protože máme řadu ústavů, kde ta síťová lůžka nejsou nebo byla a jsou již odstraněna. Ta diskuse o nich neproběhla nyní, ale probíhá už nejméně dva roky, jenom teďka byla zviditelněná. Mohu uvést mnoho příkladů, kde pod, dejme tomu, i určitým doporučením, například nálezu ombudsmana, ta síťová lůžka byla už odstraněna a říkájí: "Od té doby, co je nemáme, jsme nezjistili jejich potřebu a míra medikální nebo jiných restriktivních metod se nezvýšila, to znamená, jinými slovy je to velmi o přístupu personálu, o organizaci práce a neznamená to kus za kus, to znamená, náhradu síťových lůžek plně zvýšením medikace.

Jan ČULÍK, redaktor

Z jakých důvodů myslíte, že ty mezinárodní organizace vystupují proti užívání klecových lůžek?

Jan PFEIFFER, ředitel Centra pro rozvoj péče o duševní zdraví

Tak oni nevystupují jenom proti užívání klecových lůžek. Máme tady například zprávu Evropského soudu pro lidská práva, který tady byl v roce 2002, kde je mnoho dalších věcí vyjmenovaných, které by se měly zlepšit tak, aby úroveň naší péče ústavní dosahovala norem evropské podoby lidských práv. Ta síťová lůžka jsou jenom vytržena z toho celého kontextu.

Jan ČULÍK, redaktor

Dobře, takže z toho by vyplývalo, že mezinárodní organizace nejsou spokojeny s úrovní ústavní péče v České republice ve srovnání třeba s už zavedenými zeměmi Evropské unie. V čem byste řekl, že je rozdíl? Protože myslím, že podstatou té celé takové docela podrážděné reakce veřejnosti i některých médií je podle mě spíš nedorozumění, že jde tady o jakýsi jiný pojem, způsob jednání s pacienty a možná, že lidé docela dobře nerozumějí, v čem se ten takzvaně moderní přístup odlišuje od toho, co tady bylo dosud. Jestli byste to vysvětlil?

Jan PFEIFFER, ředitel Centra pro rozvoj péče o duševní zdraví

Tak rozhodně se to jaksi dá vysvětlit na vztahu personál - lékař, klient - pacient, kde v tom pojetí, řekl bych, demokratického světa se spíš používá slovo klient, to znamená ten, pro kterého ta služba má být orientovaná. Ten, který má dokonce zasahovat do rozhodování, jaká služba má být, má dokonce zasahovat do toho, jak se ty vynaložené prostředky mají použít.

Jan ČULÍK, redaktor

Jinými slovy i ten duševně postižený nebo duševně nemocný člověk je svobodný občan.

Jan PFEIFFER, ředitel Centra pro rozvoj péče o duševní zdraví

Je s plnými právy nebo pokud je má omezena, tak musí být jasně to definováno v legislativě, kdo, kde bydlí. To je definováno v legislativě a má být v každé situaci plně zapojován, respektive dle svého stavu, ale zapojován do rozhodovacích procesů.

Jan ČULÍK, redaktor

Pokud já vím, co se týče třeba té zprávy Amnesty International, teď, co vydala tiskové prohlášení znovu minulý pátek, tak tam si mezinárodní organizace stěžují na to, že nejenže rozhoduje lékař o tom, kdo má být umístěn do toho klecového lůžka, ale třeba taky zdravotní sestra nebo prostě: "Tak, ty zlobíš, půjdeš do klece," a to podle vašeho, co si o tom myslíte?

Jan PFEIFFER, ředitel Centra pro rozvoj péče o duševní zdraví

Tak to je o zřetelném regulování a pravidlech toho, kdy a jak omezující prostředky mají být použity. Ty jsou používány samozřejmě všude ve světě, ale ten rozdíl bude pravděpodobně v tom, jak jejich použití je dokumentováno, jak je přesně popsáno, v jakých situacích, to znamená, že to není na individuálním rozhodnutí toho kterého zaměstnance a jsou na to jasná pravidla. Ten proces je zpětně hodnocen a je tedy celkově transparentní, a to proto, protože ti lidé, o kterých mluvíme, ať už mentálně postižení nebo duševně nemocní, jsou lidé s menší schopností se sami hájit, a proto jsou, řekl bych, velmi náchylní k tomu, aby jejich lidská práva nebyla dostatečně brána na zřetel, a proto je třeba vytvořit hodně, řekl bych, vnějších nástrojů, které tento jejich handicap neasertivnosti nahrazují.

Jan ČULÍK, redaktor

Takže byste doporučoval, aby se lidi prakticky přesvědčili, co se vlastně v těch ústavech v některých případech děje?

Jan PFEIFFER, ředitel Centra pro rozvoj péče o duševní zdraví

Bezesporu. Já bych nechtěl, aby to tady zaznělo, že to je dáno těmi, kteří tam pracují, i když samozřejmě ty mohou leccos zlepšit, nebo zhoršit, ale ten celý, ta celá filosofie, ten celý systém je špatně postaven a je to jakýsi stín komunismu nebo, řekl bych, devatenáctého století posílen komunismem. Ty negativní hlasy, které třeba mluví proti rušení síťových lůžek nebo vůbec institucí, asi ti lidé by mohli a měli navštívit taková zařízení a představit si, že by tam byli umístěni sami.

Jan ČULÍK, redaktor

A vy tohle to děláte, když připravujete určité programy výchovné pro tyto ústavy, vidíte, vy, pokud vím, třeba zkusíte s příslušnými zaměstnanci nebo zřizenci toho ústavu, ať si do toho, ať se vžijí do situace toho pacienta nebo jsou případně do takového klecového lůžka zavřeni sami.

Jan PFEIFFER, ředitel Centra pro rozvoj péče o duševní zdraví

Určitě je v těch ústavech nebo institucích obecně jakási mystická záležitost, že, když se najednou dostanete do bílého pláště nebo do role toho zaměstnance, tak přijmete jakási pravidla té instituce, která vám znemožňuje vidět tu věc svými vlastníma očima. Když se podaří, abyste z této role vystoupil a najednou to viděl očima uživatelů, očima těch, kteří tam jsou, tak jste někdy sám velmi překvapen, jak ty věci vypadají. Je to jedna z cest, kterou se dá asi ten systém měnit, to znamená, snažit se vcítit a vnímat do těch, o které se staráme a snažit z této, vidět i jejich očima.

Jan ČULÍK, redaktor

Jak vytvořit ten lidský přístup?

Jan PFEIFFER, ředitel Centra pro rozvoj péče o duševní zdraví

Tak já si nemyslím, že to bude radikální změna, to bude, nebo radikální ve smyslu časovém, i když radikální ve smyslu filosofie ano. Je to věc, která už se nějak děje a jistě se bude muset díť další generaci nebo generace. To, o čem my dneska začínáme hovořit, se například v Anglii nebo v jiných demokratických zemích začalo hovořit už v padesátých letech.

Jan ČULÍK, redaktor

Takže vy říkáte: "Už se to děje a bude se to pomalinku ..." Co se děje? Co se mění teda? Přechází se ke komunitní péči? Skutečně se k ní přejde? Bude to stát dostatečným způsobem financovat?

Jan PFEIFFER, ředitel Centra pro rozvoj péče o duševní zdraví

Některé ústavy samy sebe proměňují. Mohl bych uvést pár příkladů, třeba Ústav sociální péče v Horních Poustevnách, který se za ředitelství pana ředitele Chába začal transformovat vlastně sám do komunitní péče, jistě se najdou i podobné. Vzniká řada alternativ, které většinou jsou provozovány nestátními organizacemi za financování státních financí a které ukazují různé možnosti všech možných alternativ. Myslím si, že dneska už nemusíme jezdit ven za hranice, že už se můžeme učit doma.

Jan ČULÍK, redaktor

Ale stát promrhal určitou strategickou křížovatkou nebo promarnil, kdy začal v určité době znovu obrovskými náklady renovovat staromódní ústavy, kdy mohl tytéž částky věnovat rozvoji komunitní péče. Vidíte?

Jan PFEIFFER, ředitel Centra pro rozvoj péče o duševní zdraví

Stát, když ho teda budu takhle personifikovat jako jednu osobu, pravda, v tomto procesu, o kterém mluvíme, dělá jisté kroky, ale je daleko za tím, co by měl a mohl dělat.

Petr HARTMAN, moderátor

Jan Čulík hovořil s Janem Pfeifferem z Centra pro rozvoj péče o duševní zdraví.

Název: Lidská bytost do klece nepatří

Autor: MONIKA ELŠÍKOVÁ

Médium: Mladá fronta DNES Strana: 6

Rubrika: Názory

Datum vydání: 19.7.2004

Vést diskuse o tom, zda osoby mentálně postižené či s psychiatrickým onemocněním patří do klece, jsou nesmyslné. Nesmyslné proto, že nás vracejí způsobem uvažování do středověku. Dějiny šílenství, řečeno slovy Michela Foucaulta, jsou kruté, nespravedlivé, plné ponižení a bolesti. Vjedenadvacátém století neexistuje důvod k tomu, aby společnost řešila léčbu nepohodlných pacientů izolací. Přesto se to často stává; s vysvětlením, že jde o nedostatek personálu či financí.

Během natáčení filmu o dítěti s Downovým syndromem jsem měla možnost vidět, jak vypadají děti, které zůstaly v rodině, a jak jsou na tom ty druhé. Rozdíl byl nebetyčný. Postižený chlapec, který vyrůstal v motivujícím prostředí, byl dokonce intelektuálně více rozvinutý než takzvané zdravé dítě z podprůměrné vzdělané rodiny. Na západ od nás už se dnes ví, že lidé s "downem", lidově zvaní mongolové, mohou úspěšně vystudovat, naučit se číst, psát, tančit a zpívat. Někteří dokonce píšou knihy. Za jejich úspěchy stojí milující rodina a pomáhající prostředí škol a kroužků. A stačí si jen představit, jak jsou na tom děti, které toto štěstí nemají a svůj život tráví za zdmi ústavů sociální péče...

V loňském roce jsem dokončila film o mentálně a zdravotně postiženém dvouletém chlapičce Filipkovi. Přestože personálu kojeneckého ústavu v Praze-Krči nic nebránilo v tom naučit Filipa chodit, mluvit a také jíst, vyrůstal jako zvířátko. Dle sdělení primářky Jaroslavy Lukešové a její zástupkyně Heleny Kadlecové byl na Filipovi uplatňován ten správný model léčby: když plakal nebo křičel, dostal diazepam. Kvůli obtěžování hlukem byl umístěn na samotku. A protože to přece jen bylo dítě, na Den dětí byl Filip dokonce také poprvé ve svém životě na zahradě. Jeho stav se dlouhodobějším pobytem v nemocnici a péčí tamních dobrovolníků velmi zlepšil (začal pomalu chodit, spontánně používal jednotlivá slova, smál se, učil se jíst). Po návratu do kojeneckého ústavu byl přesto znovu uzavřen na samotce a byly mu odepřeny návštěvy lidí, na něž byl citově vázán. Ačkoliv se vedení kojeneckého ústavu v Krči chovalo v rozporu nejen se zdravým rozumem, ale také s platnými zákony a s Úmluvou o právech dítěte, vůbec nic se nestalo. Až po odvysílání filmu Českou televizí byl Filip konečně přemístěn do chráněného bydlení diakonie a dokonce podstoupil operaci, která výrazně zlepšila jeho zdravotní stav.

Po nástupu nového ministra zdravotnictví jsem čekala, že ruku v ruce s ředitelem Thomayerovy nemocnice odvolá také primářku kojeneckého ústavu Lukešovou. Nestalo se tak. Dnes Jozef Kubinyi navrhuje zrušit klece v ústavech. Mám za to, že by bylo daleko lepší odvolat z vedení ústavů lidi, kteří klecový systém podporují, aby si tak ulehčili práci.

V budoucnu u nás stejně bude muset fungovat institut ombudsmana pacientů tak jako v jiných evropských zemích, který bude hlídat oprávněnost zdravotnických postupů. Stát bude muset věnovat více prostředků na pomoc postiženým rodinám a jistě se i nadále rozšíří prostor pro nestátní charitativní péči. Do té doby musíme spoléhat na to, že léčbu klecí, nepřiměřenou medikací a příkurtováním naordinují lékaři a zaměstnanci sociálních ústavů jen v těch nejhorších případech. A i když půjde jen o jednoho jediného člověka, je to pořád víc než dost.

Autorka je spisovatelka a filmová režisérka

***

Hyde Park

Jak vidí klecová lůžka...

Monika Elšíková

I jeden člověk v kleci nebo spoutaný už je víc než dost.

KRESBA: MIROSLAV KEMEL

Název: České děti prchly z klecí

Autor: Eliška Bártová

Médium: Respekt Strana: 6

Rubrika: Domov

Datum vydání: 19.7.2004

Ministr Kubinyi zahájil nadějnou reformu zdejší psychiatrie

Léta na ten problém upozorňovala média i mezinárodní organizace: zavírat lidi, kterým osud přidal do vínku zdravotní komplikace, do klecí a kazajek je špatné, ponižující a kruté. Jenže čeští politici a odborníci jako by byli hlouzí a o problému léta odmítali diskutovat, natož ho řešit. Minulý týden ale přišel zlom - kritika ze zahraničí společně s radikálním řezem ministra zdravotnictví Jozefa Kubinyiho spustila lavinu, která může strhnout i celý rigidní systém české ústavní péče.

Neruš mi mé klece

"Šokuje mě, že se něco takového může dít v členské zemi EU," napsala britská spisovatelka Joanne K. Rowlingová českým politikům, když si v týdeníku The Sunday Times přečetla reportáž z českého ústavu sociální péče v Rábech a dozvěděla se tak o běžné české praxi: zavírání klientů včetně malých dětí do ocelových nebo síťových klecí. Dopis slavné autorky Harryho Pottera vzápětí následovala ještě jedna britská reportáž: BBC přinesla sugestivní zpověď pana Michala Celetky, který poté, co začal mít halucinace, sám vyhledal pomoc v psychiatrické léčebně v Brně. Tam bez přítomnosti lékaře či právníka dostal uklidňující léky a byl umístěn do klece o rozměrech jeden a půl krát dva metry, uzamčené visacím zámekem. V ní strávil týden, aniž by si mohl dojet na toaletu nebo se najíst. Čeští politici se k mezinárodnímu pobouření nad praktikami ve zdejších ústavech a léčebnách postavili různě. "Je to trochu umělá záležitost, kterou vyvolal článek v bulváru," okomentoval zahraniční kritiku ministr sociálních věcí Zdeněk Škromach. "Nechci hájit klecová lůžka. Samozřejmě chceme změnu a pracujeme na ní, ale musí se to dělat postupně." Místopředseda vlády pro lidská práva Petr Mareš chtěl paní Rowlingovou pozvat do Čech, aby - jak řekl - "viděla, že používání těchto lůžek má racionální důvody". "Víme, že to je problém, a samozřejmě se tím zabýváme, ale nemáme dost peněz ani odvahy to změnit," dodal Mareš. Ale odvahy se nakonec našla: den po zveřejnění dopisu paní Rowlingové vystoupil ministr zdravotnictví Jozef Kubinyi a nařídil zrušit s okamžitou platností všechny klece v zařízeních spadajících pod jeho rezort. Následoval tak svého maďarského kolegu, který 8. června označil používání klecí za protizákonné. "Jsem potěšen, že se ministr rozhodl

odstranit klecová lůžka z psychiatrického systému. Je ovšem důležité, aby nebyla nahrazena jinými nepřijatelnými opatřeními," vzkázal Kubinyimu z Velké Británie bývalý ministr zdravotnictví a současný člen EP John Bowis. V Česku se však ministři místo aplausu dostalo ostré kritiky jak ze strany psychiatrů, tak od samotné hlavy státu. Prezidenta fakt, že někdo ze zahraničí kritizuje české klece pro handicapované děti, opravdu pobouřil. Ministrův krok označil za "laciné gesto" a sezal si na Hrad skupinu osmi odborníků, aby s nimi situaci rozebral. Na schůzce, která se pyšnila jmény přednostů klinik, však zcela chyběli lidé z neziskové sféry, kteří mají zkušenosti s alternativními metodami. "Z diskuse nevzešel žádný závěr," popisuje schůzku jeden z jejich účastníků psychiatr Cyril Höschl. "Prezident se chtěl pouze ujistit, že má na věc správný názor. Tedy že naše praxe se v podstatě neliší od jiných zemí, až na to, že jinde místo síťových lůžek používají jiná opatření. A to je pravda, takže se celá debata nesla v souhlasném duchu."

Oni jsou zvyklí

Signály o tom, že se za zdi tuzemských uzavřených ústavů a léčeben děje něco nekalého, přicházejí už léta. Napřed si o tom dlouho šeptalo jen pár zasvěcených odborníků z nestátních organizací, když se ale před dvěma lety v ústavu sociální péče ve Slatiňanech udusila v kleci pod spadlou tyčí 14letá dívka spoutaná do kazajky, začaly se objevovat první debaty v médiích. Respekt tehdy přinesl z tohoto zařízení reportáž, při které vyšlo najevo, že zavírání do klecí - neboli "uzavřených lůžek" - a celodenní spoutávání kazajkou je zde běžná praxe. Například zmíněná dívka takto trávila každou noc. "Oni ti klienti tam ani nejdou neochotně, oni jsou na to zvyklí," okomentoval tehdy takovýto postup ředitel ústavu Miroslav Kubín, který po divčině tragické smrti nakoupil za milion korun nová uzamykatelná lůžka. Do Čech v té době dorazili zástupci Evropského výboru pro zabránění mučení a praxi používání těchto lůžek ostře kritizovali. O problém se také začala zajímat Mezinárodní organizace pro práva mentálně postižených (MDAC) a nahlédla do chodu některých zařízení. Na konci loňského listopadu pak na semináři v Senátu přednesla své závěry. "Našli jsme místa, kde jsou lidé zavírání do klecí na měsíce a roky. Je to naléhavý a viditelný případ porušování lidských práv," prohlásil tehdy šéf MDAC Oliver Lewis. "Vyzýváme proto ministerstvo, aby tato lůžka po celé republice odstranilo." Citovaný britský někdejší ministr a europoslanec Bowis tehdy přijel do Čech a nabídl Česku pomoc Evropského parlamentu při zavádění alternativních metod. Nabídka však vyzněla naprázdno. Zástupkyně ministerstva sociálních věcí prohlásila, že klece a síťová lůžka jsou potřeba. Z ministerstva zdravotnictví nereagoval nikdo.

Přístup se radikálně změnil až teď. Zrušením klecí dal šéf zdravotnického rezortu jasně najevo, jakým směrem chce českou psychiatrii posunout - směrem k moderní péči v malých komunitních centrech, dál od velkých nepřístupných a neosobních ústavů. Zdejší psychiatři ale začali bít na poplach. A k obraně svého teritoria si vzali jako rukojmí - pacienty. "My si bez těch lůžek poradíme, ale pacientům se povede hůř," prohlásil v ukázkovém výroku pro MF Dnes Zdeněk Bašný, šéf bohnické léčebny. "Desítky let jsme tady byli zvyklí zavírat tyto pacienty do ústavů, pokojů a lůžek. A co je zažitě, se špatně ruší. Kritiku ze strany psychiatrů proto vnímám jako očekávatelný truc," říká ministr Kubinyi. "Na svém záměru reformovat psychiatrickou péči ale budu dál trvat."

Prostě jim pomohou

"Jsem ráda, že ministr takové rozhodnutí učinil, a vážím si ho," prohlásila na adresu pranýřovaného ministra zástupkyně ombudsmana Anna Šabatová. Podle odborníků, kteří se dopadem ústavní péče na klienty zabývají, je nepochybné, že pobyt v kleci či "zasítovaném lůžku" je traumatem i pro zdravého člověka. "Chce to, aby ošetřovatelé v léčebnách vytvářeli vlnidnější podmínky - pak se vůbec nedostanou do situací, kdy by klece potřebovali," říká psychiatr Jan Pfeifer z Centra pro rozvoj péče o duševní zdraví. U pacienta s duševním onemocněním mnohdy právě zavření do klece bývá příčinou jeho agrese, která pak personálu paradoxně slouží jako důvod znovu pacienta do klece zavřít. O tom, že lze zvolit jiný přístup, aniž by bylo zapotřebí zvyšovat dávky léků, svědčí nejen příklady ze zahraničí, ale i některé české léčebny. "My se bez klecí a sítí obejdeme a žádné tady nemáme. Personál si pacientů musí všimát, a když vidí, že někomu není dobře, tak s ním naváže kontakt a pomůže mu to období překlenout," popisuje praxi v psychiatrické léčebně v Kroměříži zástupce ředitele Miroslav Koupil. "Pokud se pacient dostane do nezvladatelného stavu, používáme izolační místnosti nebo kurty. V tom případě je neustále pod dohledem personálu a lékaře, přičemž se vede dokumentace každé minuty, co toto opatření trvá." V Kroměříži připadá na tisícovku pacientů zhruba 600 zaměstnanců. Stejně jsou na tom i v PL Dobřany, kde ovšem mají 50 síťových lůžek. "Jsou pro pacienty, kteří nemluví a není s nimi možný nějaký kontakt. Těm v případě neklidu dáváme injekci, a pokud to nepomůže, jdou na síťové lůžko," říká primářka Jarmila Hráčková. "Když nám je ministr zakáže, tak budeme potřebovat peníze na nákup nových postelí, protože ta síťová lůžka slouží zároveň jako normální posteť."

Zkušenost s rušením kritizovaných lůžek už mají v léčebně Horní Beřkovic, kde před rokem po kritice ze strany ombudsmana zrušili všech šest klecových lůžek. "Sami od sebe bychom to nikdy neudělali, ty klece byly pro agresivní pacienty, ale když se to ombudsmanovi nelíbilo, raději jsme je dali pryč," říká bývalý ředitel Ivan Holakovský. "A je pravda, že jsme od jejich zrušení neměli případ, kdy by nám ta klec chyběla."

Dva, co unikli z klece

Stejným směrem - pryč od klecí - chce jít i ministerstvo práce a sociálních věcí, v jehož ústavech je více než 650 klecových a síťových lůžek a bezmála 50 tisíc klientů. Ministerstvo vydalo před čtrnácti dny metodický pokyn, aby se tato lůžka používala jen v "opodstatněných případech a na nezbytně nutnou dobu". Dodržování pokynu ale nemůže ministerstvo nijak kontrolovat. "Můžeme to pouze se šéfy ústavů konzultovat, nejsme totiž jejich zřizovatelé. Musíme počkat, až bude schválen zákon o sociálních službách, ve kterém to bude zakotveno," říká Martin Žárský, šéf odboru sociálních služeb ministerstva. Zákon ale vzniká už několik let a zatím vůbec není jasné, kdy práce na něm skončí. Přitom už dnes ve svém rezortu může ministerstvo najít příklady zařízení, kde taková opatření nepoužívají. V ústavu sociální péče v Horní Poustevně klece ani síťová lůžka nemají. Před pár měsíci přišli do tohoto zařízení dva klienti z jiného ústavu, kde trávili většinu života v síťové kleci. Dnes chlapci žijí v samostatném bytě, chodí do školy a do dílny. "Není s nimi žádný problém a po kleci se rozhodně neshánějí," říká Zdeněk Štándera, bývalý šéf poustevenského ústavu, který byl právě kvůli svým reformním snahám z postu loni pražským magistrátem odvolán. "To není jen tak, zrušit klece. Musíme nejdříve zvážit dopady a připravit se na to," říká referent Žárský. V rámci této přípravy se sociální rezort chystá vyškolit u britských expertů prvních patnáct lidí, kteří by pak učili pracovníky ústavů, jak se chovat k agresivním klientům, aniž by k tomu potřebovali klece nebo jiná ponižující či nehumánní opatření.

Název: České děti prchly z klecí

Autor: Eliška Bártová

Médium: Respekt Strana: 6

Rubrika: Domov

Datum vydání: 19.7.2004

Ministr Kubinyi zahájil nadějnou reformu zdejší psychiatrie

Léta na ten problém upozorňovala média i mezinárodní organizace: zavírat lidi, kterým osud přidal do vinku zdravotní komplikace, do klecí a kazajek je špatné, ponižující a kruté. Jenže čeští politici a odborníci jako by byli hluší a o problému léta odmítali diskutovat, natož ho řešit. Minulý týden ale přišel zlom - kritika ze zahraničí společně s radikálním řešením ministra zdravotnictví Jozefa Kubinyiho spustila lavinu, která může strhnout i celý rigidní systém české ústavní péče.

Neručí mi mé klece

"Šokuje mě, že se něco takového může dít v členské zemi EU," napsala britská spisovatelka Joanne K. Rowlingová českým politikům, když si v týdeníku The Sunday Times přečetla reportáž z českého ústavu sociální péče v Rábech a dozvěděla se tak o běžné české praxi: zavírání klientů včetně malých dětí do ocelových nebo síťových klecí. Dopis slavné autorky Harryho Pottera vzápětí následovala ještě jedna britská reportáž: BBC přinesla suggestivní zpověď pana Michala Celetky, který poté, co začal mít halucinace, sám vyhledal pomoc v psychiatrické léčebně v Brně. Tam bez přítomnosti lékaře či právníka dostal uklidňující léky a byl umístěn do klece o rozměrech jeden a půl krát dva metry, uzamčené visacím zámkem. V ní strávil týden, aniž by si mohl dojít na toaletu nebo se najíst. Čeští politici se k mezinárodnímu pobouření nad praktikami ve zdejších ústavech a léčebnách postavili různě. "Je to trochu umělá záležitost, kterou vyvolal článek v bulváru," okomentoval zahraniční kritiku ministr sociálních věcí Zdeněk Škromach. "Nechci hájit klecová lůžka. Samozřejmě chceme změnu a pracujeme na ní, ale musí se to dělat postupně." Místopředseda vlády pro lidská práva Petr Mareš chtěl paní Rowlingovou pozvat do Čech, aby - jak řekl - "viděla, že používání těchto lůžek má racionální důvody". "Víme, že to je problém, a samozřejmě se tím zabýváme, ale nemáme dost peněz ani odvahy to změnit," dodal Mareš. Ale odvaha se nakonec našla: den po zveřejnění dopisu paní Rowlingové vystoupil ministr zdravotnictví Jozef Kubinyi a nařídil zrušit s okamžitou platností všechny klece v zařízeních spadajících pod jeho rezort. Následoval tak svého maďarského kolegu, který 8. června označil používání klecí za protizákonné. "Jsem potěšen, že se ministr rozhodl odstranit klecová lůžka z psychiatrického systému. Je ovšem důležité, aby nebyla nahrazena jinými nepřijatelnými opatřeními," vzkázal Kubinyimu z Velké Británie bývalý ministr zdravotnictví a současný člen EP John Bowis. V Česku se však ministři místo aplausu dostalo ostré kritiky jak ze strany psychiatrů, tak od samotné hlavy státu. Prezidenta fakt, že někdo ze zahraničí kritizuje české klece pro handicapované děti, opravdu pobouřil. Ministrův krok označil za "laciné gesto" a sezal si na Hrad skupinu osmi odborníků, aby s nimi

situaci rozebral. Na schůzce, která se pyšnila jmény přednostů klinik, však zcela chyběli lidé z neziskové sféry, kteří mají zkušenosti s alternativními metodami. "Z diskuse nevzešel žádný závěr," popisuje schůzku jeden z jejich účastníků psychiatr Cyril Höschl. "Prezident se chtěl pouze ujistit, že má na věc správný názor. Tedy že naše praxe se v podstatě neliší od jiných zemí, až na to, že jinde místo síťových lůžek používají jiná opatření. A to je pravda, takže se celá debata nesla v souhlasném duchu."

Oni jsou zvyklí

Signály o tom, že se za zdi tuzemských uzavřených ústavů a léčenec děje něco nekalého, přicházejí už léta. Napřed si o tom dlouho šeptalo jen pár zasvěcených odborníků z nestátních organizací, když se ale před dvěma lety v ústavu sociální péče ve Slatiňanech udusila v kleci pod spadlou tyčí 14letá dívka spoutaná do kazajky, začaly se objevovat první debaty v médiích. Respekt tehdy přinesl z tohoto zařízení reportáž, při které vyšlo najevo, že zavírání do klecí - neboli "uzavřených lůžek" - a celodenní spoutávání kazajkou je zde běžná praxe. Například zmíněná dívka takto trávila každou noc. "Oni ti klienti tam ani nejdou neochotně, oni jsou na to zvyklí," okomentoval tehdy takovýto postup ředitel ústavu Miroslav Kubín, který po divčíně tragické smrti nakoupil za milion korun nová uzamykatelná lůžka. Do Čech v té době dorazili zástupci Evropského výboru pro zabránění mučení a praxi používání těchto lůžek ostře kritizovali. O problém se také začala zajímat Mezinárodní organizace pro práva mentálně postižených (MDAC) a nahlédla do chodu některých zařízení. Na konci loňského listopadu pak na semináři v Senátu přednesla své závěry. "Našli jsme místa, kde jsou lidé zavírání do klecí na měsíce a roky. Je to naléhavý a viditelný případ porušování lidských práv," prohlásil tehdy šéf MDAC Oliver Lewis. "Vyzýváme proto ministerstvo, aby tato lůžka po celé republice odstranilo." Citovaný britský někdejší ministr a europoslavec Bowis tehdy přijel do Čech a nabídl Česku pomoc Evropského parlamentu při zavádění alternativních metod. Nabídka však vyzněla naprázdno. Zástupkyně ministerstva sociálních věcí prohlásila, že klece a síťová lůžka jsou potřeba. Z ministerstva zdravotnictví nereagoval nikdo.

Přístup se radikálně změnil až teď. Zrušením klecí dal šéf zdravotnického rezortu jasně najevo, jakým směrem chce českou psychiatrii posunout - směrem k moderní péči v malých komunitních centrech, dál od velkých nepřístupných a neosobních ústavů. Zdejší psychiatři ale začali bít na poplach. A k obraně svého teritoria si vzali jako rukojmí - pacienti. "My si bez těch lůžek poradíme, ale pacientům se povede hůř," prohlásil v ukázkovém výroku pro MF Dnes Zdeněk Bašný, šéf bohnické léčebny. "Desítky let jsme tady byli zvyklí zavírat tyto pacienty do ústavů, pokojů a lůžek. A co je zažitě, se špatně ruší. Kritiku ze strany psychiatrů proto vnímám jako očekávatelný truc," říká ministr Kubiny. "Na svém záměru reformovat psychiatrickou péči ale budu dál trvat."

Prostě jim pomohou

"Jsem ráda, že ministr takové rozhodnutí učinil, a vážím si ho," prohlásila na adresu pranýřovaného ministra zástupkyně ombudsmana Anna Šabatová. Podle odborníků, kteří se dopadem ústavní péče na klienty zabývají, je nepochybné, že pobyt v kleci či "zasíťovaném lůžku" je traumatem i pro zdravého člověka. "Chce to, aby ošetřovatelé v léčebnách vytvářeli vlídnější podmínky - pak se vůbec nedostanou do situací, kdy by klece potřebovali," říká psychiatr Jan Pfeifer z Centra pro rozvoj péče o duševní zdraví. U pacienta s duševním onemocněním mnohdy právě zavření do klece bývá příčinou jeho agrese, která pak personálu paradoxně slouží jako důvod znovu pacienta do klece zavírat. O tom, že lze zvolit jiný přístup, aniž by bylo zapotřebí zvyšovat dávky léků, svědčí nejen příklady ze zahraničí, ale i některé české léčebny. "My se bez klecí a sítí obejdeme a žádné tady nemáme. Personál si pacientů musí všimnout, a když vidí, že někomu není dobře, tak s ním naváže kontakt a pomůže mu to období překlenout," popisuje praxi v psychiatrické léčebně v Kroměříži zástupce ředitele Miroslav Koupil. "Pokud se pacient dostane do nezvladatelného stavu, používáme izolační místnosti nebo kurty. V tom případě je neustále pod dohledem personálu a lékaře, přičemž se vede dokumentace každé minuty, co toto opatření trvá." V Kroměříži případná na tisícovku pacientů zhruba 600 zaměstnanců. Stejně jsou na tom i v PL Dobruška, kde ovšem mají 50 síťových lůžek. "Jsou pro pacienty, kteří nemluví a není s nimi možný nějaký kontakt. Těm v případě neklidu dáváme injekci, a pokud to nepomůže, jdou na síťové lůžko," říká primářka Jarmila Hráčková. "Když nám je ministr zakáže, tak budeme potřebovat peníze na nákup nových postelí, protože ta síťová lůžka slouží zároveň jako normální postele."

Zkušenost s rušením kritizovaných lůžek už mají v léčebně Horní Beřkovičky, kde před rokem po kritice ze strany ombudsmana zrušili všech šest klecových lůžek. "Samí od sebe bychom to nikdy neudělali, ty klece byly pro agresivní pacienty, ale když se to ombudsmanovi nelíbilo, raději jsme je dali pryč," říká bývalý ředitel Ivan Holakovský. "A je pravda, že jsme od jejich zrušení neměli případ, kdy by nám ta klec chyběla."

Dva, co unikli z klece

Stejným směrem - pryč od klecí - chce jít i ministerstvo práce a sociálních věcí, v jehož ústavech je více než 650 klecových a síťových lůžek a bezmála 50 tisíc klientů. Ministerstvo vydalo před čtrnácti dny metodický pokyn, aby se tato lůžka používala jen v "opodstatněných případech a na nezbytně nutnou dobu". Dodržování pokynu ale nemůže ministerstvo nijak kontrolovat. "Můžeme to pouze se šéfy ústavů konzultovat, nejsme totiž jejich zřízovatelé. Musíme počkat, až bude schválen zákon o sociálních službách, ve kterém to bude zakotveno," říká Martin Žárský, šéf odboru sociálních služeb ministerstva. Zákon ale vzniká už několik let a zatím vůbec není jasné, kdy práce na něm skončí. Přitom už dnes ve svém rezortu může ministerstvo najít příklady zařízení, kde taková opatření nepoužívají. V ústavu sociální péče v Horní Poustevně klece ani síťová lůžka nemají. Před pár měsíci přišli do tohoto zařízení dva klienti z jiného ústavu, kde trávili většinu života v síťové kleci. Dnes chlapci žijí v samostatném bytě, chodí do školy a do dílny. "Není s nimi žádný problém a po kleci se rozhodně neshánějí," říká Zdeněk Štändera, bývalý šéf poustevenského ústavu, který byl právě kvůli svým reformním snahám z postu loni pražským magistrátem odvolán. "To není jen tak, zrušit klece. Musíme nejprve zvážít dopady a připravit se na to," říká referent Žárský. V rámci této přípravy se sociální rezort chystá vyškolení u britských expertů prvních patnáct lidí, kteří by pak učili pracovníky ústavů, jak se chovat k agresivním klientům, aniž by k tomu potřebovali klece nebo jiná ponižující či nehumánní opatření.

Název: Špidla už spisovatelce odpověděl, Klaus to udělá zřejmě do týdne

Autor: Václav Pergl

Médium: Právo Strana: 03

Rubrika: Zpravodajství

Datum vydání: 21.7.2004

Odstupující premiér Vladimír Špidla již odpověděl britské spisovatelce Joanne Rowlingové, která ostře kritizovala používání klecových a síťových lůžek v českém zdravotnictví a sociálních ústavech. Prezident Václav Klaus jí na dopis, který mu adresovala, dá odpověď zřejmě do týdne.

Skandál kolem klecových a síťových lůžek vypukl minulý měsíc, kdy reportáž o jejich používání v ústavu pro mentálně postižené v Rábech na Pardubicku zveřejnil britský list The Sunday Times. Vzápětí se do něj vložila autorka bestsellerů o Harrym Potterovi Joanna Rowlingová, která napsala dopis řadě českých činitelů, také prezidentovi a předsedovi vlády. V nich označila léčení v klecích a síťových lůžkách za mučení. Pod tlakem z ciziny ministr zdravotnictví Jozef Kubinyi klecová lůžka ve zdravotnictví okamžitě zrušil a jejich zrušení připravuje v sociální oblasti i ministr Škromach na příští rok. Kubinyiho za unáhlený krok Klaus pokáral a označil jeho rozhodnutí za "laciné gesto".

Premiér odmítl kritiku

Vladimír Špidla v dopise spisovatelce odmítl, že by česká medicína a psychiatrie nebyly srovnatelné s jinými vyspělými státy. Také napsal, že "v žádném případě nelze hovořit o mučení nebo držení lidí v klecích". Rowlingové vysvětlil, že v klecových a síťových lůžkách jsou pacienti jen po dobu nezbytně nutnou pro zvládnutí akutního stavu. "Tomuto prostředku se někdy dává přednost před zvýšenými dávkami medikace," psal.

Špidla dále vypočítal, co všechno už parlament a vláda udělaly pro to, aby se používání podobných lůžek zamezilo nebo omezilo na nejnужnější dobu. Připomněl, že psychiatrická zařízení jsou postupně vybavována speciálními místnostmi, které slouží k ochraně proti možnému poranění neklidných pacientů. Uvedl i fakt, že ve zdravotnictví klecová lůžka ministr Kubinyi zrušil.

V závěru Špidla ujistil Rowlingovou: "Jako každý moderní stát si Česká republika uvědomuje, že díky rozvoji nových metod a terapií je možné dále zvyšovat kvalitu života psychiatrických pacientů a mentálně postižených. V tomto duchu jsme odhodláni postupovat i nadále."

Prezident dopis chystá

Na dotaz Práva, kdy napíše dopis Rowlingové prezident Václav Klaus, řekl jeho mluvčí Petr Hájek: "Pan prezident odpoví, až bude mít dostatek informací k tomu, aby odpověď byla kvalifikovaná. Očekávám, že to bude do týdne. Pan prezident odpovídá všem, kdo mu napíše," sdělil mluvčí. Doplnil, že se prezident snaží psát vždy tak, aby odpověď byla neformální bez ohledu na to, jde-li o slavnou spisovatelku nebo neznámého člověka.

Název: Ústavy v kraji už nahrazují klece

Speciální lůžka opatřená klecí či sítí nahradí jiné zařízení. Jinde musí zaměstnat více lidí

Jižní Morava - V některých zdravotnických zařízeních pro mentálně postižené pacienty na jižní Moravě začali řešit problém, čím nově nahradit klecová či síťová lůžka. Ta byla zakázána na popud kritiky ze zahraničí ministrem zdravotnictvím Jozefem Kubinyim.

V Ústavu sociální péče v Břežanech na Znojemsku umísťovali nejpříjemnější ze 175 klientů do 38 klecových lůžek. "Než je nahradíme, požádali jsme opatrovníky našich klientů, aby se vyjádřili, jak by si péči představovali," uvedl ředitel ústavu Jiří Herzig.

Už v minulých dnech se přitom obrátil na několik firem, které by byly schopny vyrobit za klecová lůžka přijatelnější náhradu. Jen na materiál bude přitom potřeba asi sedm set tisíc korun. "Úpravy se budou dělat postupně a předpokládám, že úplně bez klecových lůžek budeme koncem září," dodal Herzig, který už požádal o navýšení počtu pracovníků, aby jich měl k pacientům více než v současnosti. Také Ústav sociální péče ve Střelčicích u Brna bude muset nahradit síťová lůžka. Užívá je asi osm klientů a to zásadně pouze na přespávání či pro případ, kdy svou agresivitou ohrožují sebe nebo ostatní.

"Již před časem jsem kontaktovala jednu firmu, která nám každé lůžko za několik tisíc korun upraví tak, aby spíše připomínalo dětskou postýlku," vysvětlila vedoucí Ústavu sociální péče ve Střelčicích Jiřinka Kubalčíková. I ona bude žádat o navýšení počtu pracovníků. "Bude nás to stát samozřejmě peníze, které bohužel zatím nemáme, předpokládám však, že je vzhledem k celospolečenskému požadavku získáme od našeho zřizovatele," dodala Kubalčíková.

Většina obdobných zařízení na jižní Moravě však ani klecová, ani síťová lůžka nepoužívala. "Máme dostatek personálu. Na téměř každého klienta je zde jeden pracovník," řekl Marek Radimský, ředitel psychiatrické léčebny v Brně.

ZA SÍTÍ. Klece a síť opatřené ústavní postele před časem rozvířily veřejné mínění v tuzemsku i zahraničí. Ošetřovatelka Anna Lacinová z ústavu v Rábech na Pardubicích s nimi má dlouholeté zkušenosti. Nyní však mají být rušeny.

FOTO: MAFA - MICHAL KLÍMA

Název: I já jsem býval tyranem...

FEJETON

V úterý minulého týdne jsem v Právu četl článek >V Česku se umírá špatně a s problémy<. Autor se v něm zabývá výsledky prvního celostátního průzkumu, který se zaměřil na podmínky konce života, a dospěl k neradostnému zjištění, že >většina ze sto tisíc lidí, kteří v ČR ročně v průměru zemřou, prožívá tuto osudovou chvíli v nevyhovujících a někdy i nedůstojných podmínkách a na zcela jiných místech, než si představovali<. Bylo to čtení skutečně zajímavé, leč pro čtenáře mého data narození nepřiléhavě optimistické, takže jsem se rychle rozhodl od tohoto tématu v našem dnešním povídání upustit. Ovšem přitom se jaksi mimoděk zrodil nápad povšimnout si jiného současného umírání.

Umírání, jehož upřímně želi jen naprostá menšina budoucích pozůstalých, kdežto pro absolutní většinu je to skoncování dychtivě očekávané a pro mnoho dokonce radostné. Mám na mysli umírání toho podivného a nepřírozeného levostředopravicového partajního seskupení, známého rovněž pod názvem vládní koalice. Její život se skutečně ocitl v kritickém stavu a ošetřující lékaři, zejména pak medicínami Gross a Kalousek, se snaží seč mohou hroziící úmrtí odvrátit nebo alespoň co nejdále odsunout. Posledním lékem, který naordinovali, je prostý podpis. Podpis jakési loajality, psí věrnosti a stranické disciplíny, kterým se poslanci koalice zavazují hlasovat v parlamentu vždy pro vládní návrhy a vůbec vždycky jen a jen ve prospěch koaliční vlády. Není ani třeba velkého přemýšlení, aby jeden každý pochopil, že tento lék je neúčinný, protože je nedůstojný, ba pro čestné poslance (skutečně i tací se na nás najdou) přímo ponižující. Jaký proto div, že někteří o něm již veřejně vyslovili pochybnosti i nesouhlas. Leč nechme pracovat čas. Ten ukáže nejlépe, jaký osud tohoto těžce nemocného pacienta nakonec čeká. Stěžejní vnitropolitickou, ačkoli vlastně i mezinárodněpolitickou událostí posledních dnů se jistě stala nikoli jen událost, ale již přímo aféra s >klececi< v českých psychiatrických ústavech. Oč vlastně šlo? V britském listě The Sunday Times se objevila jakási reportáž z Ústavu sociální péče v Rábech u Pardubic, v níž se píše, že jsou tam i děti, například pětiletý Vašek, zavírány do takzvaných klecových lůžek, což jsou lůžka zabezpečená jakýmsi zábradlím, takže skutečně připomínají klece. A to prý je podle britského listu krajně nehumánní, je to týrání lidí a vůbec zcela nemoderní způsob léčení psychických chorob. Článek si přečetla i známá spisovatelka, autorka historek o kouzelnickém učni Harry Potterovi Joanne Kathleen Rowlingová a pak nastal kravál. Lady Rowlingová okamžitě napsala rozhořčené dopisy českému velvyslanci v Londýně, prezidentu ČR Klausovi a zřejmě i piety i dosud úřadujícímu premiérovi Špidlovi. A redakci The Sunday Times pravila, že byla touto praxí v České republice zděšena tak, že >neměla slov<. Myšlenka zavírání dětí do klecí je prý strašná, nepřijatelná atd. atd. (K tomu faktická redakční poznámka: V angličtině se výraz >klecová< lůžka používá i pro lůžka síťová.) Dalo by se čekat, že v této situaci naše příslušné orgány a činitelé vyčkají stanoviska odborníků - především lékařů, odpůrců, ale i zastánců používání těchto lůžek - a pak se teprve bude odpovědně reagoval. Ovšem do hry jako Deus ex machina vstoupil, ale co vstoupil, vrtil se jak kulový blesk nový faktor v osobě českého pana ministra zdravotnictví. Pan ministr Jozef Kubinyi reagoval tak, že s okamžitou platností zakázal ředitelům jednotlivých zdravotnických zařízení používat klecová lůžka a do konce roku mají zmizet i lůžka síťová. Můj nejlepší přítel, rovněž starobní důchodce Josef, charakterizoval tuto událost takto: >Rowlingová zaječela a Kubinyi se po...< Ale ne, ne, vážení čtenáři, já vím, že si myslíte docela něco jiného, než Pepík ve skutečnosti řekl. Celý jeho komentář zněl takto: >Rowlingová zaječela a Kubinyi se postavil do pozoru, srazil kufr a pak splnil rozkaz. A možná, že přitom ipředpisově salutoval.< Ze strany pana ministra je to postup až neuvěřitelně unáhlený, ba zbrklý a dost možná je i jakousi ilustrací výše zmíněného umírání naší vládní koalice. Přitom během prvních dnů, kdy aféra probíhala, se objevil dostatek hlasů odborníků, především lékařů vysvětlujících důvody používání klecových lůžek. A nechyběly ani odůvodněné hlasy na jejich podporu. Ostatně i já, díky nemoci jednoho, mně velmi blízkého člověka jsem měl kdysi možnost nahlédnout hlouběji do prostředí psychiatrických léčeben, hovořit s lékaři a rozhodně jsem neměl pocit, že používání těchto lůžek je něco nehumánního. Spíše naopak. Navíc se dnes už mohou přiznat, že i já a moje choť Jaroslava jsme kdysi patřili k těm tyranům, kteří po několika letech postupně týrali obě naše dcery v klecových lůžkách, jimž jsme ovšem před světovou veřejností rařinovaně říkali >dětské postýlky<. Kdyby to tak věděla lady Rowlingová. Ta by nám dala! A možná by na nás poštvála i Harryho. Zcela jiný přístup předvedl prezident Václav Klaus. Reagoval uvážlivě a ihned svolal poradu odborníků, kteří se k celé věci vyjadřovali s profesionálními znalostmi i praktickými zkušenostmi. A jen tak na okraj: Fotoreportérovi ČTK Stanislavu Zbyňkovi se podařilo ze setkání pana prezidenta s ministrem zdravotnictví unikátní snímek, na němž je pan ministr zachycen v postoji školáka přistřiženého při něčem nekalém. A docela nakonec. Zajímalo by mě, zda paní Rowlingová projevila takové rozhořčení i při jiných příležitostech. Například když se ukázalo, že její země v čele s premiérem Blaírem byla hlavním komplicem USA při agresi do Iráku, při níž byly zabity tisíce nevinných lidí, mužů, žen i dětí. A to jen proto, že Bush i Blair lhali, když tvrdili, že Sádám Husajn ohrožuje celý svět svými zbraněmi hromadného ničení. Nebo také >neměla slov<?

Název: Zamřížovaná lůžka u prezidenta

Václav Klaus přijal české psychiatry

Oduševněle nemocné se čeští odborníci nestarají o nic hůře než jejich kolegové v Evropě. Prezident republiky Václav Klaus to uvedl 15. července po schůzce se skupinou českých psychiatrů. Tyto odborníky se V. Klaus rozhodl pozvat na Pražský hrad poté, co ministr zdravotnictví Jozef Kubinyi 13. července příkázal, aby se ve zdravotnických zařízeních okamžitě přestala používat klecová lůžka. Vyzval také, aby tato zařízení provedla taková opatření, kterými by se zajistilo vyřazení síťových lůžek z provozu, a to do konce letošního roku.

Kauza "lůžka" se dostala na Hrad zejména v souvislosti s mediálním rozvířením apelu britské spisovatelky populárních knih pro děti J. K. Rowlingové, která se pozastavila zejména nad používáním těchto lůžek v sociálních ústavech pro dětské klienty. Zatímco česká vláda připravovala diplomatically formulovaný dopis jako vysvětlení svého postoje zejména pro zahraniční média, V. Klaus si 14. července pozval ministra Kubinyiho "na kobereček". "Problém zacházení s lidmi, třpícími těžkou duševní poruchou, je vážný. Nemůže ale být řešen vytrháváním věcí z kontextu a lacinými gesty. Takto načasovaný krok ministra Kubinyiho prezident považuje za právě takové gesto," stálo v prohlášení prezidentské kanceláře vydaném po setkání V. Klause s ministrem zdravotnictví. J. Kubinyi poté připustil, že načasování zrušení lůžek nebylo vhodné. "Mohlo by to být vnímáno jako potvrzení toho, že se v Čechách děly nějaké velké nepravosti. Možná jsem tuto rovinu celkem nedomyslel," uvedl. Tiskové prohlášení MZ vydané po setkání J. Kubinyiho s prezidentem bylo podstatně

méně razantní než to, kterým ministerstvo den předtím oznamovalo zrušení klecových lůžek. Rozhodnutí o tomto kroku sice zůstalo v platnosti, co se však týče síťových lůžek, bude se MZ do konce "intenzivně zabývat" otázkou možnosti nahradit je jinými omezovacími prostředky. Ministr uvedl, že zrušení klecových lůžek, kterých už není ve zdravotnictví mnoho, bude stát tři až pět milionů korun.

MZ je dotčeným zdravotnickým zařízením ochotné pomoci v případě problémů, nepřepokládá je však.

Účastníci schůzky psychiatrů s prezidentem se shodli, že bychom neměli problémy s péčí o osoby trpící duševním onemocněním řešit "lacinými gesty", a už vůbec ne v zahraničí, ale doma a odborně, včetně finančního zájmu pro personální vybavení ústavů. "Zrušit klece není problém, zrušit síťová lůžka ale ano," řekl Právu předseda České psychiatrické společnosti Jiří Raboch. Podle něj by to bylo možné, kdyby ministerstvo dalo peníze na vybudování bezpečnostních (vypolstrovaných - pozn. red.) místností a na zvýšení počtu personálu. Bez síťových lůžek se už delší dobu obejde například psychiatrická klinika v Hradci Králové. Její přednosta Jan Libiger však uvedl, že i když by tato lůžka neměla představovat "standardní vybavení, nejsou ale horší než jiné represivní prostředky". Podle ředitele psychiatrické léčebny v PrazeBohnicích Zdeňka Bašného je problémem ČR, že chybí závazný předpis pro používání omezovacích prostředků, který by platil ve všech zařízeních stejně (ministerstvo práce a sociálních věcí takový metodický pokyn pro svůj resort už připravilo, nyní se navíc chystá vynaložit 400 milionů korun na dotační program, který by podpořil způsoby nahrazení těchto lůžek).

Informace o tom, že ve Velké Británii se používá v těchto případech daleko častěji léčiv než v jiných zemích, vyprovokovala Svaz pacientů k záměru zaslat britskému premiérovi Tonyemu Blairovi dopis s tím, aby se tato země nevměšovala do poměrů v ČR, pokud ona sama nemá vše v psychiatrické péči v pořádku.

Název: Bítešská léčebna: Lůžka s mřížemi jsme nikdy nepoužili

Autor: (ČTK)

Médium: Mladá fronta DNES Strana: 01

Rubrika: Vysočina

Datum vydání: 24.7.2004

Velká Bíteš - V Dětské psychiatrické léčebně ve Velké Bíteši na Žďársku se síťová či klecová lůžka během čtyřicetileté existence nikdy nepoužívala. Jejich použití je však podle představitelů léčených v některých ústavech nutností, ale pouze v přísně vymezených situacích.

"V našem zařízení existuje zlomek dětí, které by tuto léčbu v mezních situacích potřebovaly, není-li úspěšný zásah medikamentózní a režimovou léčbou," řekla primářka bítešské léčebny Anďela Nerudová. "Místo použití restriktivních opatření se však u těchto dětí snaží situaci ovlivnit zvýšenou péčí sester a vychovatelů. Například u dětí autistických, mentálně retardovaných, tam kde se sebeпоškozuji," vysvětlila.

V léčebně jsou dvě speciální místnosti pro zklidnění pacientů. Jsou vybaveny jako běžný dětský pokoj s válečkou, žádné speciální lůžko s pouty. Podle primářky se využívají sporadicky, když pacient vážně ohrožuje sebe či své okolí. I když neexistuje celostátní legislativa upravující použití omezovacích prostředků, léčebna má svá vnitřní pravidla. Pacienta před umístěním na pokoj zvýšené péče musí vyšetřit lékař, vypíšu se formuláře a dítě je pak pod průběžným dozorem personálu. Nejméně jednou za deset minut musí pouze pro něj vyčleněná sestra jeho stav zkontrolovat.

Všeobecná pravidla by primářka přivítala. Nelze vyloučit, že někde jsou síťová a klecová lůžka zneužívána. Samozřejmě musí být zajištěny základní potřeby pacientů, nemohou být v kleci hodiny bez dozoru a pomoci, podtrhla.

Za používání klecových a síťových lůžek bylo Česko kritizováno už loni. Na problém upozornila také autorka knih o Harrym Potterovi Joanne Rowlingová. Poté, co minulý týden obdrželi její dopis český prezident a premiér, vydal ministr zdravotnictví příkaz v léčebnách zrušit lůžka s mřížemi okamžitě a se sítí do konce roku. Vysloužil si za to pokárání od prezidenta, který považuje tento krok za ukvapený.

Název: Musel bych prezidenta poslat do háje

Autor: Milan Palán

Médium: Nedělní svět Strana: 05

Rubrika: Rozhovor

Datum vydání: 25.7.2004

Ministr zdravotnictví Kubiny si za rozhodnutím zrušit klecová lůžka stojí, do střetu s Klausem však nepůjde

Odstupující ministr zdravotnictví Jozef Kubiny (ČSSD) narazil se svým návrhem změn ve zdravotním pojištění na tvrdou kritiku uvnitř vlastní strany. Pravděpodobně si tak přibouchl dveře do příští vlády.

* Ve čtvrtek 15. července otiskly noviny fotografii, na níž vám Václav Klaus uštíďuje "prezidentský políček" za vaše rozhodnutí zrušit klecová lůžka v psychiatrických léčebnách. Jak se vám líbila?

Fotografům se povedlo udělat z uvítacího ceremoniálu vtipnou momentku. Média potřebují zaujmout, tak zaujala. Kritika samozřejmě byla, ale já rozhodně nejsem tak submisivní, jak to na té fotografii vypadá. Je to moje běžné gesto. Mám ve zvyku uklonit se hlavou, zejména prezidentu republiky.

* Proč jste lépe nevyšetřil důvody svého rozhodnutí?

Nebránil jsem se, protože jít do konfliktu s prezidentem republiky se mi nezdá moc šťastné. Prezident je přece jen autorita, vůči které bychom měli mít úctu všichni. To, že mám jiný názor, je druhá věc.

Vypadá to však, že jste se nechal ovlivnit jedním dopisem slavné britské spisovatelky...

Já si myslím, že moje konání nenese známký populismu. Spíš jsem dal najevo, že když je nějaký problém, tak ho řeším.

* Zachoval se tedy populisticky prezident Klaus?

K tomu bych se nerad vyjadřoval, protože bych s vašim názorem musel souhlasit. Ovšem když to takhle napíšete, tak to bude vyznívat velmi špatně. Já jsem skutečně do toho střetu jít nechtěl.

* Nakonec to však vypadá, že jste "sklopil uši" a uznal svou chybu...

Prezident měl zkrátka jiný názor. Převážil takový úhel pohledu, že jsem poškolil zájmy České republiky, pověst psychiatrie i prezidenta v zahraničí a charakterově jsem vadný. Co na to můžete říct? Musel bych jít do nějakého ostrého střetu a říci: Pane prezidente, nezlobte se, ale běžte do háje, lidi do klecí nepatří! Pokud to takhle publikujete, tak se dostaneme do konfliktu, který nebude adekvátní situaci. To já nechtěl.

Přestože pan prezident má na věc jiný názor, na mém rozhodnutí, které zakazuje používání klecových lůžek, to nic nemění. To platí.

* Dodržíjí nemocnice vaše nařízení?

To v současné době řešíme. Předpisy na to samozřejmě jsou, ale chybějí jasná pravidla, kdo by měl užívání těchto prostředků kontrolovat. Kdybych se v tuto chvíli rozhodl pro namátkové kontroly a v některém zařízení by klecová lůžka používali, tak by to byl důvod pro odvolání ředitele kvůli neuposlechnutí nařízení ministra.

* Ve čtvrtek 22. července jste zveřejnil koncepci reformy zdravotnictví, která počítá s větší spoluúčastí pacientů. Kolik a za co by podle vás měli pacienti platit?

Koncepce vychází ze stávajícího vládního prohlášení, které říká, že spoluúčast pacientů by se neměla zvyšovat. My jsme vymysleli to, že občan sice bude platit víc a častěji, ale tyto platby budou kompenzovány. Takže celková ekonomická zátěž se nezmění.

* Za co tedy budou pacienti platit a jak jim to hodláte vynahradit?

Příspěvky budou na recepty, stravu, do určité míry i na dopravu, za návštěvy u lékaře, popřípadě za lázně. Ty částky by neměly být enormně vysoké, maximálně sto korun.

Mechanismus kompenzací je takový, že by se snížilo zdravotní pojištění a tu část, o kterou by se snížilo, by právě platil občan sám. Motivace je v tom, že by si ji občan mohl ušetřit. Zkrátka by nechodil k lékaři zbytečně. Samozřejmě počítáme i s tím, že pojištění za děti a důchodce by přestal platit stát. To není nikde v Evropě.

* Na koho tato povinnost přejde?

Za děti by měli pojištění platit rodiče a důchodci by si ho platili sami. Kompenzace by spočívala v daňových úlevách a sociálních dávkách pro rodiny s dětmi a ve zvýšení důchodů.

* Ministryně Součková také přišla s návrhem, aby si pacienti některé služby platili. Premiér to označil za nepřipustné a nakonec ji odvolal. Vaše koncepce mu nevdává?

Převážně se mu líbí, některé věci jsou diskutabilní, ale určitě tam z jeho strany není zásadní odpor.

* Zásadní odpor je však slyšet od vašich spolustraníků. Zdeněk Škromach prohlásil: "V žádném případě to není představa ČSSD o řešení problémů ve zdravotnictví."

Ministr Škromach mě zklamal. Sidlí kousek vedle, má na mě telefon, a přesto se bez konzultace vyjadřuje ke koncepci v tom smyslu, že je všechno špatně, aniž by to, dovolím si tvrdit, pochopil.

* Myslíte, že jste si definitivně přibouchl dveře do nové vlády?

U určité části ČSSD nepochybně ano. Ale pokud někdo s mou koncepcí nesouhlasí, měl by zároveň říci, kde vzít těch 15 miliard, které budou na konci roku ve zdravotnictví chybět.

jozef kubiny (49)

Vystudoval v Olomouci lékařskou fakultu, pak působil jako lékař na oddělení nukleární medicíny ostravské nemocnice. Až do roku 1990 byl členem KSČ. V roce 1992 vstoupil do ČSSD a o deset let později byl za tuto stranu zvolen poslancem. Ministrem zdravotnictví se stal letos v dubnu. Za sto dní ve funkci stačil odvolat ředitele tří fakultních nemocnic, pohádat se do krve s ředitelkou Všeobecné zdravotní pojišťovny Jiřinou Musílkovou, poslat na ministerstvo zdravotnictví Nejvyšší kontrolní úřad, aby prověřil hospodaření jeho předchůdkyně Marie Součkové. Kubiny pochází ze starého šlechtického rodu, hlásí se ke slovenské národnosti. Je ženatý a má dvě dcery. rzné rozhodnutí. 13. července Kubiny zakázal klecová lůžka. Foto NS - Tomáš Nosil
políček od prezidenta. 14. července si ho Václav Klaus pozval na kobereček. Nelíbí se mu, že ministr se rozhodl poté, co klece v českých ústavech kritizovala autorka knih o Harrym Potterovi Joanne Rowlingová. Foto ČTK
reforma zdravotnictví. 22. července ministr navrhl rozsáhlé změny v resortu. Foto ČTK

Název: O magickém zásahu Harryho Pottera

Autor: ALIDA HORVÁTHOVÁ

Médium: Literární noviny Strana: 03

Rubrika: Občanské noviny

Datum vydání: 26.7.2004

Rozhovor s psychiatrem MUDr. Johanem Pfeifferem

Ředitele Centra pro rozvoj péče o duševního zdraví (CPRDZ) dr. Johana Pfeiffera jsem zastihla v plné práci, nebo lépe řečeno, v chaosu. Na stole i na zemi jeho jindy útulné kanceláře ležely štosy papírů a lejstů. "Máte kliku, že jste mě zastihla, už tři dny se totiž snažím odjet na dovolenou," přivítal mě s úsměvem. "No, kvůli Rowlingové se mi to ale nějak nedaří," zavtipkoval. "Jeho" CPRDZ patří k těm málo organizacím, které urychlené zrušení klecových a posléze i síťových lůžek vítá.

* V současné době se v médiích přetváří za kauza zrušení klecových a následně i síťových lůžek. Máte pocit, že je veřejnost dostatečně informována?

Bohužel není mnoho vyvážených článků, které se této problematice dotýkají. Je to na můj vkus pojato příliš jednostranné - co nám sem ti cizáci lezou a kecají do našich věcí. Vždyť my to sami víme nejlíp.

Máte na mysli i výrok prezidenta Klause (...neměli bychom se nechat peskovat odkudsi ze světa... - pozn. red.)?

Samozřejmě. Nejhorší je, že je naprosto evidentní, že je mu tato problematika v zásadě úplně jedno. Reaguje pouze na skutečnost, že se nám někdo vměšuje do našich věcí.

* Před necelým rokem proběhla v Senátu tisková konference, která se zabývala právě síťovými a klecovými lůžky v našich léčebnách a ústavech. Účast politiků byla ale mizivá...

Skutečně, v říjnu loňského roku jsme uspořádali na toto téma konferenci, které se zúčastnili pouze dva poslanci - pánové Pithart a Bárta. Z ministerstva zdravotnictví se například neobjevil nikdo.

* Málo lidí tedy ví, že se o případném zrušení těchto prostředků hovoří už déle. Nemáte ale pocit, že jejich zrušení je načasováno poněkud nešťastně?

Máte pravdu, vypadá to, že se jedná o problém, který se objevil náhle a na základě nepodložených informací a špatně vypracovaného článku v Sunday Times, a že realita je zcela jiná. Většina akterů ale musela mít správné informace, že je tento lidskoprávní problém u nás diskutován poměrně dlouho. Také zpráva Komise pro lidská práva Evropského soudu, která byla vydána v roce 2002, se vedle řady jiných kritik jasně vyjadřuje i k síťovým a klecovým lůžkům. Zpráva uvedla, že je to způsob omezování, který je výrazně v rozporu s pojetím lidských práv v Evropské úmluvě, již jsme signatářem. Umluva má vyšší právní normu než naše vlastní legislativa. Jasně doporučuje, že mají být okamžitě odstraněna klecová lůžka a ta síťová mají být používána tak, aby nebyla na očí ostatních pacientů. Hlavně pak mají být nařízena naprosto jasná pravidla pro jejich použití, a to do doby, než budou zcela odstraněna. A ta doba pro jejich odstranění by měla nastat co nejdřív.

* Takže už zhruba dva roky se ví, že mají být lůžka tohoto typu odstraněna?

Vláda na tuto zprávu musela odpovídat. Byl tu jasný signál, že evropské vnímání lidských práv se neslučuje s používáním těchto lůžek, a jestliže chceme být členy tohoto klubu, máme s tím něco udělat.

* Nicméně se do této doby ledy nehnuly a ani zmiňovaná konference nevbudila přílišnou pozornost...

Reakce ministerstva zdravotnictví byla taková, že požádalo o vyjádření Psychiatrickou společnost, na kterou se často za současné vlády obrací. Což vypadá, že je v naprostém pořádku, ale má to jeden háček: odborná společnost reprezentuje pouze jeden názor, a to názor lékařů, a v případě psychiatrů jsou to ti, kteří v systému psychiatrie dominují. Ten systém by se měl ale změnit, takže je to vlastně Hlava XXII. Dominuje tedy názor léčebenských institucí a je pochopitelné, že je takřka nemožné měnit sám sebe zevnitř. To už vyžaduje heroický výkon, aby člověk nahlédl sám na sebe, co dělá špatně a co by mohl dělat jinak. Je to složité, zvláště když to znamená nějakou zásadní změnu. Psychiatrická společnost se tedy logicky vyjádřila, že síťová lůžka jsou humánnější než jiné prostředky, jako je fixování na lůžko nebo medikace. Souhlasí sice s tím, že by měla být redukována, ale jinak by měla zůstat součástí léčby. Tento názor se tedy převaloval na ministerstvu, ve vládě, dostal se také k Evropskému soudu, ale dál se nic nedělo. Teprve poté, co vyšel onen článek v Sunday Times, a po reakci Rowlingové se začalo tohle téma konečně přetřásat. Ač to naše média ani nenaznačila, i paní Rowlingová byla poměrně dobře informovaná. Svou kampaň rozhodně nerozpoutala pouze na základě jednoho článku.

* Myslíte si tedy, že krok ministra zdravotnictví zrušit klecová lůžka ze dne na den a následně i síťová lůžka nebyl v současné situaci unáhlený?

Ředitelé psychiatrických léčeben, a jak naznačil v tisku i ředitel PL v Bohonicích doktor Bašný, podobný krok už tušili, protože diskuse zde probíhá poměrně dlouho.

* Většina primářů a ředitelů, kteří se vyjadřovali v tisku, se ale tvářila překvapeně...

Je to v podstatě přirozená reakce, jak schovat svoje špinavé prádlo pod koberec. Myslím, že chtěli také trochu postrašit veřejnost prohlášenými typu: když nám vezmete lůžka, tak my budeme muset své pacienty pořádně zmedikovat! Nikdy ale pořádně nezaznělo, kolik takových lůžek vlastně je.

* A kolik jich tedy doopravdy je?

V psychiatrických zařízeních v naší republice je síťových lůžek maximálně sto padesát - na deset tisíc psychiatrických lůžek celkem. A klecové postele spočítáte na prstech - je jich nejvýše deset. Ted se pochopitelně bavíme o resortu zdravotnictví, nehovořím o ústavech sociální péče, které spadají pod MPSV. Takže odstranění klecových lůžek, která nejsou ve většině případů ani používána, by neměl být problém a jejich zrušení ze dne na den by nemělo přinést žádný technický zádrhel.

* A síťová lůžka?

Ta jsou nejvíce používána na psycho-geriatrických odděleních, pro pacienty postižené zejména zmateností, kteří bývají stejně medikováni. Do síťových postelí jsou povětšinou umisťováni přes den, kdy bývá síť spuštěná. Vytahuje se pouze na noc, proto, aby sestry měly jistotu, že jim stáříkové nebudou pobíhat po oddělení. Tím pádem si podle mého názoru trochu usnadňují práci a mají klid, že se jejich svěřencům nic nestane. Na druhé straně se může stát, že v rámci své pohody se nepřesvědčí, jak se pacientům daří, zda nepotřebují napít nebo na záchod. Bohužel u síťových lůžek nebývá většinou zvonek. Argumentace, že budou pacienti více medikováni - tedy místo postele jiná restriktivní metoda - se mi zdá v těchto případech lichá. Jde tady hlavně o celkovou proměnu atmosféry. Nemyslím si, že připravit se na takovou změnu během půl roku bude problém. Zvláště když ministr přislíbil, že když bude zapotřebí nahradit tato lůžka "normálními" postelemi (a ona slouží jako postele), zajistí prostředky na jejich zakoupení. A hovoříme stále o maximálně sto padesáti lůžkách. Nepřipadá mi to tedy jako nešťastný a unáhlený krok. Ta "nešťastnost" spočívá pouze v tom, že to vypadá jako magický zásah Harryho Pottera.

* Ale částečně to tak opravdu vypadá. Spekuluje se o tom, že právě kritika Rowlingové donutila ministra k tomuto kroku.

Každý radikální krok většinou vyvolá spekulace. Možná chtěl ministr Kubiny udělat nějaké gesto, těžko soudit, nicméně byl o problematice klecových a síťových lůžek pochopitelně poměrně informován již dlouho. A rozhodně to pro něj nebyla nová informace. Možná že se toto ministerské rozhodnutí dalo politicky lépe ošetřit, mělo mu být věnováno více pozornosti v tom smyslu, že se nejedná o žádné novum, a že signály jsou tady již delší dobu a je nutné se k tomuto kroku konečně odhodlat...

* Spíš mě udivuje, že se na problém porušování práv pacientů v kontextu se síťovými a klecovými lůžky upozorňovalo teprve před dvěma lety...

To souvisí s tím, jak se vlastně s konceptem lidských práv u nás pracovalo a jak se pojmá. Nejdramatičtější otázkou, kterou jsme se všichni v posttotalitní zemi museli vyrovnat, je, jak dalece byla psychiatrie zatažena do politického zneužívání. Například sovětská psychiatrie vystoupila ze světové organizace psychiatrů v osmdesátých letech a my jsme jí jako jediní stali bývalého východního bloku následovali. Diskuse, která na toto téma probíhala již počátkem devadesátých let, byla částečně iniciovaná Ženevskou iniciativou pro psychiatrii, což je organizace, která se zabývá právě problematikou zneužívání psychiatrie. Tato iniciativa vznikla právě poté, co SSSR ze světové organizace psychiatrů vystoupil. Musel tady být někdo, kdo bude monitorovat, co se za zdi jejich ústavů děje. Pracovali pochopitelně spíše disidentským způsobem. V devadesátých letech se z Ženevské iniciativy pro psychiatrii stala podpůrná organizace, která se snažila napomáhat změnám v systémech psychiatrie. Organizovali diskuse i u nás - právě na téma zneužití psychiatrie režimem.

* Jak tedy dopadla naše psychiatrie?

Výstupem této diskuse bylo zjištění, že naše psychiatrie zůstala vůči režimu poměrně intaktní. Případů politického zneužití bylo skutečně minimum, prokazatelně se dá hovořit o dvou, třech. Naopak, psychiatři se disidentům snažili spíše pomáhat. Řada lidí našla v léčebnách azyl před pronásledováním nebo vězením. To ale paradoxně způsobilo, že lidskoprávní obhájci, kteří se zpočátku rekrutovali hlavně z řad disidentů, se do psychiatrie nechtěli příliš opírat. Byli jí za mnohé vděční. První kolo srovnávání se západním

konceptem lidských práv aplikovaných i do psychiatrie končilo závěrem, že u nás nebyla příliš zneužívaná systémem, a že tu v zásadě nejsou žádné problémy. Protože na jemnější chápání, co jsou vlastně lidská práva, ještě nebyl připraven terén. Co vlastně znamená lidská důstojnost nebo informovaný souhlas s léčbou, to bylo na tu dobu příliš sofistikované. Pro naše Centrum byla podnětem práce, kterou dělala organizace Human Rights International. Vypracovala studii o lidských právech v Maďarsku. Nicméně její metody byly příliš konfrontační, interpretace problému přišla příliš brzo a klient pro ni nebyl zralý. Chtěli jsme tedy najít jinou cestu pomocí vládního zmocněnce pro lidská práva Jana Jařaba. Pod jeho zaštitěním vznikla skupina, která se zabývala touto otázkou. Byla založena komise pro lidská práva v medicíně a vytvořili jsme něco jako audit lidských práv v psychiatrických léčebnách. Vznikl také dotazník APEL - Audit práv a etiky léčby, který jsme chtěli pilotně vyzkoušet v léčebnách a který byl prezentován i na ministerstvu zdravotnictví. Léčebny si mohly samy zpřehlednit, co je problém a co ne, a zároveň je to i návodný nástroj.

* Jaký byl zájem léčeben?

Bohužel velmi malý. Dělali jsem začátkem roku seminář, objížďali a kontaktovali jsme všechny léčebny, ale zúčastnilo se velmi málo lidí.

* Domníváte se, že nezajímá souvisí s tím, že ředitelé léčeben nechťejí, aby jim někdo viděl do již zavedených praktik, a zjednodušeně řečeno, aby jim do nich někdo mluvil?

Práce v léčebnách není pochopitelně jednoduchá, podmínky v nich nejsou nejlepší a personálu také není nadbytek. Pakliže jste delší dobu součástí nějaké instituce, časem vás pohlíží její magické pole. Vyhasnete, zapadne do stereotypu a vaše práce je buďto rutinní, nebo si najdete svůj koutek a držíte se od toho ostatního. Takže koncept lidských práv, proměna vztahu pacient - lékař se zdá být jen takovou třešničkou na dortu. V každodenní praxi to vypadá jako zbytečnost - ať si to někdo zkouší, vždyť já tady musím sedět s těma zmatčenama, psát propouštěcí zprávy. Kontinuum demokratického prožívání světa a sebe sama bylo radikálně přerušeno na padesát let, tak tyto věci nejsou v naší generaci samozřejmostí. S našimi dětmi už není problém o tom hovořit. Ty, když vidí síťové lůžko, řeknou, že je to věc, která není v pořádku, a měla by se tudíž změnit. Starší generace má pocit, že jsou asi nutná a jinak to nejde. Právě v léčebnách většinou dominuje generace čtyřicátých, padesátých let. Pakliže není změna deklarována shora anebo přijata jako vnitřní hodnota, musí přijít paní Rowlingová.

* Myslíte si, že jsou v českých léčebnách porušována lidská práva?

Ten problém u nás samozřejmě je, avšak existuje i v jiných zemích - a mám na mysli země s demokratickým systémem. Tam se o něm ale mluví, zatímco v České republice se lidé okamžitě naježí. Chápu to v případě, kdy se objeví dramatické hlasy, jako v případě lůžek. Ovšem je potřeba zopakovat, že první nebyly rozhořčené hlasy ze zahraničí, ale ty od nás, které se snažily systému napomáhat v růstu, a ne jej hned kritizovat.

* Psychiatrie byla ale vždy tak trochu sama pro sebe a oddělená od ostatní medicíny...

Paternalistický koncept medicíny, který byl dominantní v 19. století, se začal proměňovat po druhé světové válce, když se svět začal demokratizovat. Pacient se stával klientem, který si určuje, jaká služba se mu poskytne. To se bohužel u nás nestalo a systém takto nefungoval. A v některých případech byla dominantní pozice lékaře ještě posílena. Psychiatrie byla skutečně jakoby vyčleněna z medicíny. Péče o pacienty se poskytovala výhradně ve velkých léčebnách. Sem se proud proměň prostě nedostal. Bylo nnesnadné za poměrně malé mzdy najít pro tak obtížnou práci kvalifikovaný personál. Zůstávali tady tudíž lidé, kteří by tu za jiných okolností neměli co dělat. To se naštěstí už mění.

* Na rozdíl od jiných medicínských oborů je psychiatrie podstatně hůře kontrolovatelná, ve smyslu jednotlivých výkonů...

Je to samozřejmě méně hmotný obor než například ortopedie nebo chirurgie. Mohou zde tudíž vzniknout dva rozdílné světy - jeden se vzdělanými, pečlivými a empatickými lidmi, anebo úplněj opak. U psychiatrie to není zdaleka tak zřetelné jako u již zmiňované chirurgie, když například vyoperuje místo postižené zdravou ledvinu. Psychiatrie je založena z velké části na vztazích. A pacienti psychiatrie také nejsou schopni se tak dobře hájit jako "normální" pacienti. Takže stále zatím budí dojem jakéhosi tmného světa, který se kdysi rozhodl, že se o tyhle bláznovy postará, ale zároveň mu do toho nikdo nebude moc kecat.

* Hierarchická struktura v psychiatrii tedy zůstala v podstatě stejná?

Lékaři i sestry byli zvyklí mít velkou moc, kterou samozřejmě můžete využít i k dobrému, ale bohužel pocit moci svádí k pravému opaku. A teď někdo přijde s tím, že začne tuhle temnou věc osvětlovat, nedotknutelnost se náhle sype, a tak to vedení i zaměstnanci ústavů vnímají jako přímý atak. Začnou se pochopitelně bránit, rozčilovat, a čím méně jsou v kontaktu s vnějším světem, tím je jejich obrana zarputilejší. Lidé z téhle branže, kteří mají možnost a snahu vidět rozdíly mezi naší a zahraniční psychiatrií, pochopí nutnost změně daleko rychleji než ti, kteří vidět nechťejí.

* Proč jsou ale slyšet hlavně nesouhlasné projevy s rozhodnutím ministra? Kde se schovává ta osvěcená část psychiatrů?

Mezi lékaři existuje jakási nepsaná smlouva o loajalitě. Známe několik zařízení, která lůžka zrušila už před časem. Například hradecká klinika, Horní Beřkovičky, a v Kroměříži dokonce nikdy nebyla. Ani ta zařízení, která mají zkušenost s tím, že se síťová lůžka dají odstranit a že to nepřináší žádné problémy, s tímto prohlášením nevystoupí. Neřeknou, že tuhle zkušenost už za sebou mají, a všichni drží basu.

* Takže vzniká dojem, že ústavy jsou přeplněné zamřížovanými a zasařovanými postelemi a po jejich zrušení vznikne chaos...

To je právě reakce těch, kteří drželi v této oblasti určitou moc, a najednou se jim ta moc ubírá, tak se přirozeně brání. V tomhle případě se brání celý systém. A loajalita, často pozitivní, může sehrát i tuhle roli. Celý tento proces, i když se o tom nehovoří, je vlastně otázkou předávání moci. Nemocní, bezmocní, mocní, zpohomocňování - to jsou pojmy, které se v koncepci demokratické a komunitní psychiatrie používaly. Celý systém by neměl být zaměřen pouze na symptomy (kdo co nemůže), ale i na posilování kompetencí.

* Hovoří se také o částce 400 milionů korun, kterou s sebou zrušení zmiňovaných lůžek nese...

O tom se zmiňuje hlavně ministerstvo práce a sociálních věcí, které má síťových lůžek daleko více, protože je více ústavů než psychiatrických zařízení. Hovoří se zhruba o tisíci lůžkách v ústavech sociální péče. Ale je také řada ústavů, které je prostě nemají, ačkoliv je jejich klientela stejná jako v zařízeních, kde lůžka používají. Jsou případy, kdy děti, které v jednom ústavu trávily čas v těchto postelích, po přechodu do jiného zařízení byly dokonce schopné pracovat v chráněném dílně. Jsem přesvědčen, že záleží hlavně na práci s klientem a na přístupu. Peníze, které chce MPSV uvolnit, jsou určeny právě na vzdělání personálu.

* Znamená to tedy, že personál v těchto zařízeních není dostatečně proškolen?

Samozřejmě že nebyl, a tak není divu, že se používala lůžka. Spíš bychom se měli ptát, proč už se personál neškodil průběžně a dávno, a poděkovat Rowlingové, že se její zásluhou otevírala tato diskuse. Navíc by měla přijít z Evropské unie velká část peněz, které by sem v jiném případě ani nedorazily. Takže se na tenhle případ dá nahlížet jako na poloplnou, nebo poloprázdnou sklenici.

Název: Síťová a klecová lůžka nikdy nepoužívali

Autor: (ČTK)

Médium: Právo Strana: 14

Rubrika: Vysočina

Datum vydání: 26.7.2004

VELKÁ BÍTEŠ, KROMĚŘIŽ - V Dětské psychiatrické léčebně ve Velké Bíteši na Žďársku a v Psychiatrické léčebně v Kroměříži se síťová či klecová lůžka během čtyřicetileté existence nikdy nepoužívala.

Jejich použití je však podle představitelů léčeben v některých ústavech nutností, ale pouze v přísně vymezených situacích.

Pravidelné kontroly

"V našem zařízení existuje zlomek dětí, které by tuto léčbu v mezích situacích potřebovaly, není-li úspěšný zásah medikamentózní a režimovou léčbou," řekla primářka bitešské léčebny Anděla Nerudová. Místo použití restriktivních opatření se však u těchto dětí snaží situaci ovlivnit zvýšenou péčí sester a vychovatelů. Například u dětí autistických, mentálně retardovaných, tam, kde se sebepoškozují, vysvětliła.

V léčebně jsou dvě speciální místnosti pro zklidnění. Jsou vybaveny jako běžný pokoj s válemdou, žádné speciální lůžko s pouty. Podle primářky se využívají sporadicky, když pacient vážně ohrožuje sebe či své okolí.

I když neexistuje celostátní legislativa upravující použití omezovacích prostředků, léčebna má svá vnitřní pravidla. Pacienta před umístěním na pokoj zvýšené péče musí vyšetřit lékař, vypíšu se formuláře a dítě je pak pod průběžným dozorem personálu. Nejméně jednou za deset minut musí pouze pro něj vyčleněná sestra jeho stav zkontrolovat.

Všeobecná pravidla by primářka přivítala. Nelze vyloučit, že někde jsou síťová a klecová lůžka zneužívána. Samozřejmě musí být zajištěny základních potřeb pacientů, nemohou být v kleci hodiny bez dozoru a pomoci, podtrhla.

"Pracuji v léčebně přes 40 let a nikdy jsme síťová lůžka nepoužívali, máme jen asi dvě na infekčním oddělení," řekl ředitel kroměřížské léčebny Václav Klíma. Přestože se v zařízení léčí lidé s ne tak výraznými defekty, personál je někdy nucen použít jiných opatření než síťových lůžek, například kazajek.

"Ale i ty používáme jen sporadicky v krizových situacích," uvedl. Například pacienty ve stavu deliria musí personál v době jejich neklidu připoutat. "Pokud chceme zachovat jejich životní funkce, tak to ani jinak nejde," poznamenal. Podle něj lidé, kteří v poslední době rozvířili debatu o nevhodnosti síťových lůžek, asi nikdy neviděli pacienta, který takové lůžko potřebuje. Pokud má silný defekt, není schopen žádného kontaktu a ničí své tělo nebo ubližuje okolí, jiná volba než použití speciální lůžka mnohdy není.

Nejsou peníze

"Samozřejmě by to šlo jinak, mít více lidí, kteří se o pacienta budou starat, držet ho, aby si neubližoval. Na to ale nejsou peníze," řekl Klíma.

Na problém upozornila autorka knih o Harrym Potterovi Joanne Rowlingová. Poté, co obdrželi její dopis český prezident a premiér, vydal ministr zdravotnictví příkaz v léčebnách zrušit lůžka s míří okamžitě a se síti do konce roku.

Název: Klecová lůžka jsou jen vrchol ledovce
Autor: Jan Jařab
Médium: Respekt Strana: 03
Rubrika: Komentáře
Datum vydání: 26.7.2004

Šéf vládní Rady pro lidská práva k debatě kolem psychiatrických léčeben

Vřava kolem "klecí" v českých ústavech zůstala bohužel redukována na to, zda jsou v nejvyšší nouzi síťová lůžka lepší, či horší než pouta, vysoké dávky neuroleptik nebo izolační místnosti. Do jisté míry to zavinili i sami kritici, totiž Sunday Times a paní Rowlingová, neboť svým jednostranným zaměřením na samotnou existenci "klecí" přirhali obhájcům současného stavu na smeč. Protože klece nelze vytrhovat z kontextu ostatních restriktivních opatření, dalo se očekávat, že přijdou hrozby typu: "když nám zakážete klece, budeme více poutat, dávat více léků" a že v české veřejnosti zaberou. Než být prikurtován, omámen léky do bezvědomí nebo zavřen do izolační místnosti, to už je skutečně lepší být v síťovém lůžku. Je tedy u nás vlastně všechno v pořádku?

Harry píše Voldemortovi

Vraťme se nejprve na začátek. Nejde přece jen o to, jaké restriktivní opatření se má použít v krajních případech agresivity či neklidu klienta s duševní poruchou, jenž akutně ohrožuje sebe či své okolí. "Cizácká paní Rowlingová", byť jistě není žádný expert, byla právem pobouřena zprávami o tom, že děti v ústavech sociální péče bezdůvodně tráví celé dny, týdny, měsíce a roky v těchto klecích, což je neospravedlitelné. Už se asi nedozvíme, jak to opravdu bylo v Rábech, ale že to tak mnohdy bývá, o tom existují četné výpovědi z terénu. Svědčí o tom i zdánlivě uklidňující záběry postižených dětí, jež se usmívají, když jsou umístovány do klece: právě to přece vyvrací tvrzení poskytovatelů, že jde jen o prostředek pro řešení akutního neklidu či agrese, a naopak to ukazuje, že děti jsou na klece prostě zvyklé.

Samotná klecová či síťová lůžka, či spíše jejich nadměrné užívání, jsou přitom jen jedním střípkem v mozaice. Spíše než o ten či onen restriktivní prostředek jde o celý přístup, který je na mnoha místech spíše biologický a mechanický než humanistický, empatický. Dělicí linie mezi zastánci obou pojetí je ovšem neostrá a jistě nevede po prvoplánové linii "zakázat, či nezakázat klece". Problém totiž nespočívá v typu lůžek, nýbrž v obecném nadužívání restrikce a nedostatku pozitivní stimulace klientů přes den, v pomíjení jejich psychologických potřeb jakožto lidských bytostí, v nezalosti moderních trendů (např. fyzického zvládnutí agrese klientů různými úchopy, používání technických prostředků signalizujících neklid apod.). A netýká se to jen ústavů sociální péče či psychiatrií, o čemž svědčí osud mentálně postiženého Filipka z kojeneckého ústavu, popsany českou spisovatelkou pro děti Monikou Elšíkovou: na pláč diazepam, na větší pláč izolace. Nazvěme věci pravými jmény: tohle je necitelné, nelidské zacházení ve smyslu příslušné úmluvy OSN. Problém typu lůžek je v tomto směru podružný, protože jde především o otázku humánního přístupu k těmto lidem. A to je otázka příliš vážná, než abychom ji mohli přenechat jenom expertům.

Nejde jen o finance

Jak jsem mnohokrát říkal, bylo by chybou poskytovatele péče démonizovat. Jejich práce jistě není lehká; mnohé ústavy jsou na odlehlých místech, kde si ředitelé mohou jen těžko vybírat, jaké zaměstnance přijmou; mezi našimi nelékařskými profesemi je mnohem méně vysokoškoláků než na Západě; a máme v ústavech nižší "normu" pracovníků na počet klientů. To poslední by se ovšem dalo změnit relativně snadno. Vždyť i ředitel ústavu v Rábech připustil, že by se obešel úplně bez síťových lůžek, kdyby měl o šest pracovníků více, tedy asi při 10procentním zvýšení mzdových nákladů, což nevyvádí příliš dramaticky.

Jenže pozor, nebude to jenom v penězích. Nemusíme srovnávat jen s cizinou, ale i napříč českými zeměmi najdeme psychiatrická zařízení a ústavy sociální péče, jež se obejdu bez "klecí" všeho druhu a navíc používají i nižší dávky tlumících léků než jiné ústavy. Jak je možné, že např. do Horní Poustevny přicházejí děti, jež byly předtím drženy v síťových lůžkách, a najednou to jde bez síťového lůžka a s nižšími dávkami léků? Jak je možné, že v psychiatrické léčebně v Kroměříži fungují na odděleních pro neklidné pacienty bez klecí a s nižšími dávkami léků? Proč tyto příklady dobré praxe "netáhnou"? Proč dostávají jako "experti" v médiích hlavní slovo zastánci setrvačnosti? Proč mají zřizovatelé (dnes převážně samosprávy) sklon zasahovat do činnosti či přímo odvolávat ředitele spíše těm zařízením, která se snaží o alternativní, humanistický přístup než těm konzervativním?

Bylo by velkou chybou se domnívat, že problém je jen v nedostatku peněz, a zvýšit tok financí do ústavního systému, aby se např. budovaly nové izolační místnosti. Když už investovat do ústavů, pak raději do lidí než do cihel, např. i do školení personálu v cizině. A to přesto, že máme příklady dobré praxe i u nás - ty domácí příklady jsou u nás přece jen vnímány jako podezřelá "alternativní", zatímco v zahraničí naši profesionálové uvidí, že humanistický přístup už tam dávno není žádným experimentem, ale hlavním proudem.

Naproti tomu početní posilování personálu v konzervativně fungujících ústavech bychom měli posuzovat skeptičtěji. Jestliže to znamená dát každému z těchto "těžkých" klientů zvláštní ošetřovatele, nebylo by lepší zaplatit takové asistenty přímo rodinám, které dnes dostávají nesrovnatelně menší částky na podporu své péče o postižené děti?

Paní Rowlingová, děkuji

Týdenní diskuse o klecových lůžkách skončila, pozornost většiny médií se přesunula jinam a k ústavní péči se vrátí nejspíš až tehdy, až se k ní vyjádří nějaká další celebrita. Anebo se přece jenom něco hnuje? Krok ministra Kubinyho, byť nesystémový, alespoň rozhoupal loď a nutí poskytovatele začít přemýšlet o alternativách. Problémy ústavní péče se přece jen zviditelnily. Nemusí nás těšit, že z kontextu vytržena kritika britské spisovatelky měla stokrát větší ohlas než dlouholeté úsilí těch domácích aktérů, kteří systematicky pracují na humanizaci ústavní péče, mne samotného nevymáje. Nakonec ve mně převládá pocit, že kritika ze zahraničí je téměř vždy užitečná - dokonce i tehdy, je-li povrchní či neobdobná. Podstatou inteligence je přece schopnost diferencovat. Měli bychom tedy být schopni si z této kritiky vybrat to podstatné, a ne ji malicherně chytat při dílčích neznalostech naší reality, abychom honem honem vyhlili s vaničkou i dítě. Chvályhodný posun v přístupu ministerstva práce a sociálních věcí, směřující k razantnímu omezení síťových lůžek, nastal sice už před dopisem paní Rowlingové, ale i tento nový metodický pokyn se odvíjel od loňské zahraniční kritiky ze strany organizace MDAC (Mental Disability Advocacy Center), která přitom byla stejně jednostranně zaměřena na síťová lůžka a pomíjela celý hlubší kontext. Nebýt těchto kritických hlasů, možná bychom se dodnes nepohnuli z místa.

Název: Harry Potter a vězni z českých klecí

Autor: Text a foto: Jitka Wimmerová
Médium: Mladý svět Strana: 06
Rubrika: Reportáž
Datum vydání: 27.7.2004

Spisovatelku J. K. Rowlingovou rozzlobily klece v našich ústavech. Její protest byl vyslyšen, přestože prezident Klaus vzkázal, že se ČR nenechá peskovat.

Toho nedělního rána spisovatelce J. K. Rowlingové snídáně moc nechutnala. Nakousnutý toast odložila na okraj talíře a užaslýma očima hltila reportáž otištěnou v Sunday Times. Psalo se v ní o pětiletém Vaškovi Knotkovi, kterého v českém ústavu sociální péče zavírají do klece. "Jak je možné, že si v zemi, která je členem Evropské unie, dovoluji takhle surově zacházet s dětmi?" rozhořčila se potichu autorka Harryho Pottera a pak to ještě napsala na papír. Došla na českého ambasadora v Británii a poslala dopisy českému premiérovi a prezidentovi. Zlatonka byla vypuštěna, rozběhl se famfrpálový zápas a naše politická elita i ředitelé ústavů sociální péče museli chtít nechtě uhybat před potlukou.

Černá pasažérka. I tak by se dala nazvat redaktorka, která se vydávala za praktikantku v Ústavu sociální péče v Rábech na Pardubicku, aby pak svým článkem v britských Sunday Times odstartovala kampaň proti "klecím" v českých ústavech. Její vyprávění bylo sugestivní. Ličila v něm, jak pětiletý Vašek pláče, když za ním denně zaklapnou dveře klece. Jak nemá plyšovou hračku, která by ho potěšila, když se musí dívat na osmdesátiletého umírajícího starce naproti... Znalkyně dětských duší Rowlingovou musela ta slova otiřat a rozhodla se napříti všechny síly k nápravě věci. Ukázalo se, že slova slavných spisovatelů mají váhu i v dnešní době. Ministr zdravotnictví Jozef Kubinyi odeslal 13. července dopis všem ředitelům zdravotnických zařízení s příkazem okamžitě zrušit klecová lůžka a do konce roku odstranit i lůžka síťová. Jak se s tím srovnali v rábském ústavu, o němž si autorka Harryho Pottera přečetla tolik nepěkného?

Plyšáci, kam se podíváš

Ústav sociální péče v Rábech na Pardubicku byl v novinách propírán už před třemi lety. Tehdy MF Dnes zveřejnila informace o tom, že v něm panuje příliš tvrdá disciplína. Dnes už je tady jiný ředitel. Má pod sebou třiašedesát zaměstnanců, kteří se starají o devadesát dva pacientů od čtyř do šestasedmdesáti let. Moderní budovu ústavu nepřehlédnete. Stojí na okraji malebné obce, z okén je výhled přímo na Kunětickou horu. U vchodu mě vítají tři obyvatelé. Jsou pozorní a milí, hned volají pana ředitele. "Ještě se tady zapíšete," podává mi jeden z nich školní sešit. Ředitel Jan Slezák byl do funkce jmenován teprve nedávno. Je mu jasně, proč jsem tady, ostatně novináři si tu teď podávají dveře. "Asi budete chtít vidět přizemí, kde jsou ta kontroverzní klecová lůžka, že?" řekne věčně. Kývnou na souhlas a následují ho. Pan ředitel mezitím vypráví: "V nezbytných případech postele s klecemi používáme. Je to normální postup v celé zemi. Nevím, jak to řešit jinak. Většinu času mají klienti běžný program. V klecích jsou jen tehdy, když se jim nemůže personál věnovat. Nezavíráme je proto, abychom se jich zbavili, ale aby si neublížili." Všude je čisto, na chodbách postávají pacienti. Vcházíme do místnosti, kde je nafukovací bazén plný barevných míčků. Mezi nimi si hrají děti. Neumějí mluvit, a tak vydávají různé zvuky. Většina z nich má pleny, někteří sedí na invalidních vozíčkách. Na dveřích jednoho z pokojů je obrázek ovečky, na druhém slon, na skříňce beruška. Kam se podívám, všude jsou nějaká zvířátka. Konečně vidím i vyhlášená klecová a síťová lůžka. Jsou prázdná. Míže vrhají pruhované

stíny na hračky, skládačky a plyšáky. "Pojď ukázat paní, kde spinkáš," vybízí ředitel jedno z dětí. Děčka ho tahají za rukáv a pak se dvě z nich uvolí ukázat mi postýlku. Pomazlí se s plyšovou hračkou, a když vidí, že se klec zvedá, hrnou se ven. "Moc nefotíte, rodiče si to nepřejí," varuje mě jedna vychovatelka.

Koupím ti kabát a podprsenku

Muž, kterému všichni říkají Honzik, se mi sápe po ruce a hledí mi ji. "Víte, přijde opravář na televizi," vysvětluje důležitě. Najednou jako by si na něco vzpomněl: "Koupím vám kabát a podprsenku. Vy jste taková hezká!" Vychovatelka vysvětluje Honzíkovi, že tady mám práci, a vysvobozuje mou ruku ze zajetí. Otáčím se do pokoje na druhé straně chodby. Zhlédla jsem tam klec. "Ano, i tady jsou klecové postele," přikývne ředitel Slezák. V pokoji je mladý muž, který se co chvíli zvedne a po špičkách vykouří kolečko uprostřed pokoje. Potom si zase prudce sedne. "Má často epileptické záchvaty a je dost samotářský. Ale každému necháváme volnost," vysvětluje ředitel.

Jejich postýlky

Je to paradox: v ústavu, o němž si J. K. Rowlingová přečetla suggestivní reportáž, dodnes klecová lůžka nezrušili. Ředitel Jan Slezák se totiž domnívá, že Rábů se zákaz, který vydal ministr zdravotnictví Kubiny, netýká. Zdejší ústav totiž spadá pod ministerstvo práce a sociálních věcí, jehož šéf Škromach zatím žádné nařízení nevydal. Ale kdyby to udělal, ředitel Slezák by se dostal do potíží. "Za současnou situace, legislativní, finanční i personální, se bez klecových lůžek neobejdeme," říká smutným hlasem. "Máme tady totiž klienty, kteří si mohou ubližovat nebo ohrozit okolí. Někteří z nich do našeho ústavu dokonce ani nepatří. Třeba ti, kteří trpí jakoukoli formou schizofrenie nebo agresivity, by měli být v psychiatrických léčebnách. Ale tam mívají plno, a tak jsou takoví pacienti i u nás." Co se stane, až zoufalé volání autorky Harryho Pottera dolehne i k uším Zdeňky Škromacha, pod jehož ministerstvo ústav v Ráběch spadá? Ředitel Slezák krčí rameny a vypočítává další možnosti, jak zklidnit pacienty, kteří mohou být nebezpeční sobě i svému okolí: přivázání k lůžku, nasazení silného tlumícího léku, izolace... V rábském zařízení zřejmě připadají v úvahu jen první dvě možnosti. V Anglii, zemi, kde žije J. K. Rowlingová, sice agresivní pacienti izolují v samostatných místnostech, ale v Ráběch si to dovolit nemohou. Navíc Janu Slezákovi připadá samotka mnohem drastičtější než klecové nebo síťové lůžko: "Naši klienti jsou mentálně na úrovni batolat. Jsou tedy v situaci dítěte, které je v noci v postýlce s mříží a ve dne ho matka někdy posadí do ohrádky. I pro naše klienty jsou klecová nebo síťová lůžka JELICH postýlky, kam jdou sami..."

Až se to dozví Dursleyovi...

Na lůžkách, která dnes totiž vadí, stráví klienti rábského ústavu zhruba tolik času jako rok a půl staré dítě v postýlce obehnané mříží nebo v ohrádkě. To znamená noc a ve dne tak hodinku po obědě. A jistěže - jsou tu také tehdy, když dostanou záchvat a nestačí zklidnění v náručí nebo slovem. Všimla jsem si, že v Ráběch pracují skoro výhradně ženy. Se zuřivými pacienty někdy mají dost práce. Potrhané šaty, drápance na rukách a v obličejí, modřiny... Takové jsou běžné následky pracovních nehod zdejších zaměstnanek. Ve chvílích ataku mívají pacienti velkou sílu a i zdatní muži by s nimi měli co dělat, natožpak ženy. Přesto Jan Slezák čeká, že zákaz klecových a síťových lůžek začne brzy platit i pro jeho ústav. Je s tím srovnatelný: "Podle zkušeností tuším, že s nim ruku v ruce přijde i nějaká douška, která bude říkat, že „ve výjimečných případech...“. Takže prostě budeme mít výjimečné případy. Anebo bude zákaz provázet příslib finančních prostředků na to, abychom mohli klientům zaplatit osobní asistenty na čtyřadvacet hodin denně. Ale možná jsem na dnešní dobu až moc velký optimista." Když jsem Ráby opouštěla, bylo mi Jana Slezáka docela líto. Nepřipadal mi jako zlý Potterův strýček Vernon a v jeho ústavu to vůbec nevypadalo jako v přístěnku pod schody domu Dursleyových, kde malý čaroděj Harry trpěl. "Nikomu nebráním, aby se k nám přijel podívat," řekl mi ředitel na rozloučenou. Možná měl na mysli i ochránkyni slabých a bezbranných J. K. Rowlingovou, jejíž mocný hlas zněl odkudsi z dálky.

Klece, síť, názory

Miroslav Kubín, ředitel Ústavu sociální péče ve Slatiňanech:

V žádném případě s nařízením nesouhlasím. Nikdo se nepozastaví nad tím, že psychiatrické léčebny mají mříže a uzamykatelné dveře. Když my použijeme postel se sítkou, je to předmětem kritiky. Ochranná lůžka, která jsou i u nás, jsou teď jediným řešením, jak se postarat o bezpečnost klienta i ostatních obyvatel. Do ústavu dochází psychiatr nebo předepsný psychiatr a právě tito odborní lékaři indikují síťové lůžko. Navíc k tomu dává písemný souhlas opatrovník nebo zákonný zástupce klienta. Jeden příklad za všechny: máme u nás klienta, kterého fascinují zorničky očí jeho spolubydlících. Nemáme tolik nočního personálu, aby byl pod neustálým dozorem, a tak ho večer umístíme do ochranného lůžka.

Prof. Cyril Höschl, ředitel Psychiatrického centra Praha:

Třeba kurtování, často používané v EU, může způsobit hluboké zářezy do masa. Agresivita se také může vyřešit zvýšenou medikací pacienta, ze kterého se pak stává pasivní chodící loutka. Kurtovat starého člověka jen proto, že je neklidný, zmatený a má strach, nám přijde nehumánní. Jsou ale zařízení, kde k tomu musí dojít. Představte si dvoumetrového habána s určitou fyzickou přípravou a proti němu dvě třesoucí se sestříčky... Tato situace vyžaduje aspoň dočasnou restrikcí.

Dana Kolářová, ředitelka psychiatrické léčebny v Kosmonosech:

Polovina ze síťových lůžek nám nahrazuje normální postele. Bohužel na nové nemáme. Kdybychom měli vybudovat samotky, znamenalo by to nárůst personálu a nutnost stavebních úprav. Za normálního provozu to nejsme schopni sami zvládnout, musela by přijít finanční pomoc z ministerstva.

Prof. Jiří Raboch, přednosta Psychiatrické kliniky 1. LF UK:

Omezovacím prostředkům se v psychiatrii nevyhneme ani v budoucnosti. Musíme se ale snažit, aby se tak dělo co nejhumánnějším a nejtransparentnějším způsobem.

Marek Radimský, ředitel psychiatrické léčebny v Brně-Černovicích:

Moje generace vrostla v síťové postýlce. Dokonce se v ní houpala a cítila se přiměřeně. V pozdním věku, kdy se starý člověk stává znovu dítětem, jsou stejné možnosti při jeho léčbě jako při výchově dítěte.

Foto - Ředitel Jan Slezák v uplynulých dnech absolvoval bezpočet rozhovorů s novináři

Foto - V Ráběch mají klienty různého věku. Nejstaršímu je šestasedmdesát.

Foto - Odpolední selanka v ústavu v Ráběch. Jako ve věznici to tady rozhodně nevypadá.

Foto - Smí si dítě vzít do síťového lůžka plyšovou hračku? Jistěže!

Foto - Klecové lůžko v Ráběch. Až vydá Zdeněk Škromach rozkaz, mříže budou muset zmizet.

Foto - Tohle by se J. K. Rowlingové asi vůbec nelíbilo. Nutno podotknout, že snímek je několik let starý a nebyl pořízen v ústavu v Ráběch.

Foto: Radim Beznoska

Název: Klaus ujistil Rowlingovou, že bere otázku klecových lůžek vážně

Autor: ČTK

Médium: ceskenoviny.cz Strana: 00

Rubrika: Hlavní zprávy

Datum vydání: 28.7.2004

PRAHA - Prezident Václav Klaus ujistil britskou spisovatelku Joanne Rowlingovou, že otázku používání klecových lůžek v českých léčebnách bere vážně. Její kritiku ale pokládá za velmi zjednodušenou.

"Problém, jehož jste se dotkla, je samozřejmě závažný a je předmětem permanentního, seriózního, odborného posuzování v naší zemi, ale i jinde ve světě," napsal jí v dopise, který poskytla prezidentská kancelář.

V polovině července obdrželi prezident Klaus a premiér Vladimír Špidla od autorky Harryho Pottera dopis, v němž si stěžovala na praktiky v českých ústavech pro mentálně postižené. Na používání klecových postelí upozorňovaly již dříve mezinárodní instituce, naposledy v květnu Amnesty International. Reportáž z Česka přinesl týdeník Sunday Times a veřejnoprávní rozhlas BBC. Klaus považuje článek v Sunday Times za "emotivní a velmi tendenční".

Jen den poté, co prezident a premiér obdrželi dopis od Rowlingové, nařídil ministr zdravotnictví Jozef Kubiny klecová lůžka zrušit. Klaus označil tento krok za unáhlený. Ministrové rozhodnutí ale přesto připomněl v dopise Rowlingové.

Prezident si kvůli dopisu pozval nezávazně na Hrad experty na psychologii, psychiatrii a neurologii, s nimiž jednal o problémech psychiatrie i zachování lidské důstojnosti pacientů. Odborníci po schůzce s Klausem řekli, že Česká republika není zemí, která by nadměrně omezovala pacienty. Naopak je členem konsorcia států, jehož zástupci mají vyhodnotit a vydat doporučení k užívání restriktivních metod v ústavech a léčebnách.

O svých konzultacích s českými experty napsal Klaus také v odpovědi britské spisovatelce. "Česká republika je standardní demokratickou zemí a naše zdravotní péče je srovnatelná se zdravotnictvím ostatních vyspělých zemí. Musím odmítnout představu, že u nás dochází ve zdravotnických zařízeních ke zneužívání zmíněných lůžek či dokonce k týrání mentálně postižených dětí," napsal prezident.

Ochrana těžce handicapovaných pacientů, především dětí, musí být podle Klause prioritou celé společnosti. "Mohu Vás ujistit, že já i další orgány České republiky tuto svou povinnost berou velmi vážně," dodal prezident.

Odstupující premiér Špidla odpověděl Rowlingové již počátkem minulého týdne. Také on spisovatelce v dopise vysvětlil, že v Česku nejsou lidé mučeni ani drženi v klecích.

Název: Klaus psal Rowlingové kvůli klecím

Autor: Jana Machálková

Prezident včera odeslal britské spisovatelce dopis. Rowlingová prý pouze podlehla tendenčnímu článku. Jen na lidská práva nelze zjednodušit problém klecových lůžek. I to napsal prezident ve svém dopise spisovatelce Rowlingové. PRAHA - Uplynul týden a britská autorka Harryho Pottera Joan Kathleen Rowlingová obdržela další dopis z České republiky. Napsal ji ho prezident Václav Klaus. Před týdnem udělal totéž i Vladimír Špidla.

Špidla spisovatelce spíše úřednický popsal, k jakému účelu a za jakých okolností se lůžka potažená sítí či zarámovaná mřížemi smějí používat. Vyjmenoval jí také směrnice a zákony, které kvůli tomu již platí nebo brzy začnou platit. Klaus svůj dopis napsal o něco "civilněji".

Klaus: byla to reakce na tendenční článek

Rowlingová podle prezidenta podlehla "tendenčnímu a velmi emotivnímu" článku v britských novinách. Ostrovní týdeník The Sunday Times totiž před časem uveřejnil reportáž z ústavu sociální péče v Rábech na Pardubicku. Autorka v článku velmi expresivně popisovala utrpení mentálně postižených dětí, které musejí celý den trávit zavřené v kleci.

Rowlingová po přečtení reportáže napsala Špidlovi i Klausovi. Chtěla, aby klece z ústavů okamžitě zmizely. Jejím tlakům podlehl i ministr zdravotnictví Josef Kubinyi, který před necelými třemi týdny nakázal klecová lůžka okamžitě zrušit. Od prezidenta si za to vysloužil pozvání "na kobereček".

Václav Klaus spisovatelce napsal, že problematiku ústavních lůžek konzultoval s předními českými lékaři a psychiatry.

"(Záležitost) má aspekty morální a etické, ale stejně významné jsou i argumenty odborné. Nelze ji jednoduše převést na otázku dodržování či porušování lidských práv," napsal prezident Václav Klaus. Kritika Rowlingové totiž pobouřila především psychiatry. Ti se začali hájit tím, že těchto prostředků používají jen ve výjimečných případech, nikoliv neustále, aby měli od postižených klid.

Zrušení bude stát stovky milionů

Posteli s mřížovou nebo síťovanou ochranou je v Česku asi tisíc. Ministerstvo práce a sociálních věcí, pod které spadají například ústavy sociální péče nebo domovy důchodců, už před půl rokem zařízením doporučilo, aby tato lůžka nepoužívali. Od nového roku začne také platit novela, která mřížová lůžka zakazuje úplně a ta se sítí povoluje použít jen ve výjimečných případech.

Z psychiatrických ústavů zmizí ochranné postele úplně. Mřížované zakázal Kubinyi okamžitě a těm síťovým dal výpovědní lhůtu do konce roku.

Jejich odstranění bude stát stovky milionů korun. Psychiatři budou navíc muset najít nový způsob, jak si s pacienty v záchvatu poradit. Uvažovat mohou například o kurtovacích řemenec nebo o vyšších dávkách tišících léků. Proti tomu jsou mezi odborníky lůžka se sítěmi považována za mnohem humánnější.

***

Vážená paní Rowlingová,

děkuji za Váš dopis (...), v němž se na základě jednoho náhodného a nikoli seriózního článku v britském tisku pozastavujete nad používáním tzv. síťových a klecových lůžek v ústavech (...) v České republice a žádáte zákaz jejich používání.

V našich odborných kruzích, na politické úrovni i v široké veřejnosti je otázka používání konkrétních omezujících prostředků, ale i celkového režimu léčebných zařízení pro handicapované pacienty již dlouhou dobu velmi intenzivně diskutována. Má aspekty morální a etické, ale stejně významné jsou i argumenty odborné. Nelze ji jednoduše převést na otázku dodržování či porušování lidských práv.

Česká odborná veřejnost, ale ani já, však nemůžeme přijmout Váš radikální a nesmírně zjednodušený názor vyvolaný emotivním, velmi tendenčním článkem.

Česká republika je standardní demokratickou zemí a naše zdravotní péče je srovnatelná se zdravotnictvím ostatních vyspělých zemí.

Musím odmítnout představu, že u nás ve zdravotnických zařízeních dochází ke zneužívání zmíněných lůžek či dokonce k týrání mentálně postižených dětí.

Stejně by bylo možné kritizovat i umístování takto postižených pacientů do speciálních místností, či jejich ochranu zvýšenými dávkami medikamentů. Všechny omezovací metody mají své výhody a nevýhody a pokusy o paušální řešení pouze vyvolávají nové problémy, nové komplikace a další diskuse.

Název: Zbavovat se lůžek s mřížemi je nesmysl, tvrdí žena

Autor: MARTIN FILIP

Médium: Mladá fronta DNES   Strana: 02

Rubrika: Kraj Hradecký

Datum vydání: 29.7.2004

Příběh

Budou- li rušit klecové postýlky, jednu bych si vzala, říká matka postižené dívky

Provodov- Šonov - Hana Šimůnková z Provodova na Náchodsku si nedovede představit, jak by se starala o svoji postiženou dceru bez postýlky s mřížemi. Kovovou postýlku pro Veroniku vozí dokonce i na dovolenou. Na téměř hysterickou diskusi, jejíž někteří účastníci takzvaná klecová lůžka náhle zatracují, má svůj vlastní názor opírající se o každodenní zkušenost.

Veronika Šimůnková je velmi živá sedmiletá blondýnka, která se narodila s mentálním i tělesným postižením. "Nemluví a nechodí. Přestože je na tom pohybově dobře, kvůli mentálnímu postižení si její ruce a nohy dělají, co chtějí," říká matka postiženého děvčete.

"Normální postýlka je pro Veroniku nemyslitelná. Když jsme ji měli, Veronika z ní několikrát vypadla. V noci spí třeba jen tři hodiny a někdy taky vůbec," říká Šimůnková.

Veronika nejenže v noci nedá vyspat ostatním, ale hrozí, že by si vypadnutím z postýlky mohla ublížit. Proto ji chrání kovové mříže. "Postýlku jsem původně dostala od odboru zdravotnictví. Ale jak Veronika rostla, vyvýšený okraj jí časem sahal jen do pasu a opět se stalo, že přepadla. Proto jsem již dvakrát nechala navařit na ohrádku další příčky," vypráví žena.

Veronika dává najevo, že má svůj ohraničený svět na posteli ráda. Vejde se tam pohodlně i se svými hračkami, z nichž má nejraději ty, které vydávají nějaký zvuk. "Bez takové postýlky bych nemohla ani uvařit. Nemohli bychom spát, odpočinout si," říká Šimůnková. Vytížená je nejen péčí o dceru, ale stará se také o babičku, která je na invalidním vozíku.

Postýlku bere s sebou, i když jede na dovolenou. "Naložíme postel na vlek za auto, takže to vypadá, jako když se stěhuje," popisuje matka Veroniky.

Spolu s dalšími čtyřmi maminkami a jejich dětmi, se kterými se znají z lázni, vyráží každoročně na chalupu do Kyjí u Jičína.

"Postýlka, kterou jsem nechala pro Veroniku upravit, není příliš pěkná a je nedokonalá. Kdyby někde klecovou postel vyřazovali, moc ráda bych si ji vzala," vzkazuje Šimůnková sociálním a zdravotnickým zařízením.

Když chtěla pro dceru získat nové a větší lůžko, na odboru sociálních věcí jí nabídli postel chráněnou sítí. "Představila jsem si, jak by po té síti Veronika lezla a odmítla jsem. Od sanitářů vím, že se již staly případy, kdy se dítě v síti uškrtilo. Jsou tam opravdu velká oka a já se bojím, že by si do nich Veronika zamotala třeba nohu a ublížila si," vypráví matka.

Trápení nemá pouze s lůžkem. Veronika o několik měsíců dříve, než dovolují předpisy, kterými se řídí zdravotní pojišťovna, vyrostla ze svého kočárku. Hana Šimůnková s Veronikou proto čekají, až budou mít nárok na nový a nebudou muset prosit o zapůjčení kočárku sponzory, kteří jim pomáhají dnes. Pak konečně vyrazí do přírody nebo za country hudbou, kterou mají obě rády.

STÁLE BEZ MŘÍŽÍ TO NEJDE. Hana Šimůnková s postiženou dcerou Veronikou.

FOTO: MAFA - ONDŘEJ LITTERA

Název: Chci klec pro svou dceru, říká matka

Autor: MARTIN FILIP, OLDŘICH TICHÝ

Médium: Mladá fronta DNES   Strana: 03

Rubrika: Z domova

Datum vydání: 29.7.2004

Prezident Klaus odepsal autorce Harryho Pottera, která kritizovala klecová lůžka v Česku

Provodov, Praha - Čtyřicetiletá Hana Šimůnková z Provodova na Náchodsku čeká, jestli sociální ústavy a léčebny budou muset zrušit lůžka obehnaná mřížemi. Jí samé by to mohlo pomoci - některou z vyřazených postelí by pak ráda získala pro postiženou dceru Veroniku.

"Normální postýlka je pro Veroniku nemyslitelná. Když jsme ji měli, několikrát z ní vypadla. Kvůli mentálnímu postižení si její ruce a nohy dělají, co chtějí. V noci spí třeba jen tři hodiny a někdy vůbec," vysvětluje Šimůnková. Při návštěvě reportéra MF DNES si sedmiletá holčička v postýlce hrála.

Ve sporu o používání klecových postelí stojí Šimůnková na straně zastánců této metody. Původně odborná debata zaujala v červnu veřejnost, když používání "klecí" napadla britská spisovatelka Joanne Rowlingová a napsala českým politikům. Děti v klecích podle ní zažívají větší hrůzy než její hrdina Harry Potter zápasící se zlem. Rowlingové včera odepsal prezident Václav Klaus.

"Musím odmítnout představu, že u nás ve zdravotnických zařízeních dochází ke zneužívání zmíněných lůžek, či dokonce k týrání mentálně postižených dětí. Stejně by bylo možné kritizovat i umístování takto postižených pacientů do speciálních místností či jejich ochranu zvýšenými dávkami medikamentů. Všechny omezovací metody mají své výhody a nevýhody," uvedl prezident. Již dříve označil za populistické gesto rozhodnutí ministra zdravotnictví Jozefa Kubinyho, který po kritice od Rowlingové zakázal používání "klecí" v léčebnách. Názory odborníků na používání klecových lůžek přitom nejsou jednoznačné - část z nich je odmítá jako nehumánní, jiní je považují za potřebná a neškodná.

Matka sedmileté Veroniky však více než spory politiků řeší praktické problémy, které s péčí o postižené dítě souvisí. Když dívka přerostla dětskou postýlku s ohrádkou, musela na ni nechat přivařit další příčky. Sociální pracovníci jí nabídli lůžko obehnané sítí. "Představila jsem si, jak by po ni lezla, a odmítla jsem. Jsou tam velká oka a já se bojím, že by si do nich zamotala třeba nohu a ublížila si," říká Šimůnková. Sociálním ústavům a léčebnám proto vzkazuje: "Kdyby někde klecovou postel vyřazovali, moc ráda bych si ji vzala."

NEVADÍ. Hana Šimůnková s dcerou Veronikou. Klecové lůžko považuje pro postižené dítě za vyhovující.

FOTO: MAFA - ONDŘEJ LITTERA

-Název: Klaus ujistil Rowlingovou, že bere otázku klecových lůžek vážně

Autor: (ČTK)

Médium: Právo Strana: 05

Rubrika: Zpravodajství

Datum vydání: 29.7.2004

PRAHA - Prezident Václav Klaus ujistil britskou spisovatelku Joanne Rowlingovou, že otázku používání klecových lůžek v českých léčebnách bere vážně. Její kritiku ale pokládá za velmi zjednodušenou.

"Problém, jehož jste se dotkla, je samozřejmě závažný a je předmětem permanentního, seriózního, odborného posuzování v naší zemi, ale i jinde ve světě," napsal jí v dopise, který ve středu ČTK poskytla prezidentská kancelář.

V polovině července obdrželi prezident Klaus a premiér Vladimír Špidla od autorky Harryho Pottera dopis, v němž si stěžovala na praktiky v českých ústavech pro mentálně postižené. Na používání klecových postelí upozorňovaly již dříve mezinárodní instituce, naposledy v květnu Amnesty International. Reportáž z Česka přinesl týdeník Sunday Times a veřejnoprávní rozhlas BBC.

Klaus považuje článek v Sunday Times za "emotivní a velmi tendenční".

Jen den poté, co prezident a premiér obdrželi dopis od Rowlingové, nařídil ministr zdravotnictví Jozef Kubiny klecová lůžka zrušit. Klaus označil tento krok za unáhlený. Ministrův rozhodnutí ale přesto připomněl v dopise Rowlingové.

Prezident si pozval na Hrad experty na psychologii, psychiatrii a neurologii, s nimiž jednal o problémech psychiatrie i zachování lidské důstojnosti pacientů. Odborníci po schůzce s ním řekli, že Česko není zemí, která by nadměrně omezovala pacienty.

O svých konzultacích s českými experty napsal Klaus také v odpovědi britské spisovatelce. "Česká republika je standardní demokratickou zemí a naše zdravotní péče je srovnatelná se zdravotnictvím ostatních vyspělých zemí. Musím odmítnout představu, že u nás dochází ve zdravotnických zařízeních ke zneužívání zmíněných lůžek či dokonce k týrání mentálně postižených dětí," napsal.

Ochrana těžce handicapovaných, především dětí, musí být podle Klause prioritou celé společnosti. "Mohu Vás ujistit, že já i další orgány České republiky tuto svou povinnost berou velmi vážně," dodal.

Odstupující premiér Špidla odpověděl Rowlingové již počátkem minulého týdne. Také on spisovatelce v dopise vysvětlil, že v Česku nejsou lidé mučeni ani drženi v klecích.

Název: Za zrušením klecí stojí asi výmysly

Autor: jam, trk, rgj

Médium: Lidové noviny Strana: 04

Rubrika: Domov

Datum vydání: 3.8.2004

Lidé, kteří do britských médií psali nebo vyprávěli o klecových lůžkách, si část svých příběhů přimysleli

Až reportáže v médiích, které pobouřily spisovatelku Rowlingovou, přiměl ministra Kubinyho klecová lůžka v ústavech zrušit. Byly však tyto příběhy pravdivé?

PRAHA - Hysterii kolem používání klecových lůžek v Česku rozpoutala britská média. Výpovědi lidí, o které se opírala, jsou však podle zjištění LN z části smyšlené.

Malý Vašek Knotek tráví skoro celý den uzavřený ve své kleci.

Nemá v ní žádnou hračku, která by jej potěšila, místo toho se musí dívat na umírajícího starce na protější posteli. Jeho vřiskot se nese celým ústavem.

Třicetiletý Michal Caletka se chtěl léčit ze svých psychických problémů.

Dobrovolně. Lékaři ho na týden zavřeli do klece a nechali ho tam bez vody, jídla a odborné pomoci.

Ze zážitku se vzpamatovával tři roky.

Toto jsou dva příběhy, které největší měrou přispěly k tomu, že klecová lůžka z psychiatrických léčeben musejí okamžitě zmizet. Malý Vašík a Ústav sociální péče v Rábech na Pardubicku - popsáno 13. června 2004 na stránkách britského týdeníku The Sunday Times.

Michal Caletka a jeho týden hrůzy v brněnské psychiatrické léčebně odvysíláno na britské rozhlasové stanici BBC 8. července 2004.

O pět dní později nařizuje ministr zdravotnictví Jozef Kubiny s okamžitou platností lůžka s mřížemi v léčebnách zrušit, síťová mají zmizet do konce roku. Přiměla ho k tomu kritika spisovatelky J. K. Rowlingové, kterou uvedené reportáže pobouřily.

"Přivezli ho sem policisté ve velmi špatném psychickém stavu. Trpí schizofrenií. Některé věci si přibarvil a přimyslel. Je to dáno nemocí, kterou trpí. Rozhodně tu však nebyl bez jídla a bez možnosti se dojit vymočít," řekl zdroj z psychiatrické kliniky v Brně, kde se Caletka před čtyřmi lety léčil. "Není to pravda. Přivezli mě tam rodiče, léčbu jsem podstoupil dobrovolně," tvrdí Caletka a na svém vyprávění trvá. Kromě BBC o svém zážitku povyprávěl i loni na podzim v Senátu, na semináři o používání ochranných lůžek v ústavech. Mluvil o tom, že jej lékaři udržovali pod vlivem léků a neumožňovali mu z klece odejít, ani když potřeboval na toaletu.

LN se v uplynulém týdnu pokoušely najít i autorku reportáže z Ústavu sociální péče v Rábech na Pardubicku. Redakce The Sunday Times však na dotaz neodpověděla. Česká novinářka se v ústavu ohlásila pod jménem Ibrahimová. Oficiální zpravodaj The Sunday Times z Česka se však jmenuje Justin Spark. Strávila tam tři dny na běžné exkurzi. Do článku pak napsala, že v zařízení pracovala jako sociální pracovníce. To ředitel ústavu Jan Slezák již dříve popřel. "Síťová lůžka používáme pouze v případech, kdy je pacient nezvladatelný. Chápu, že na laika to může působit tak, že se klient v síťovém lůžku trápí. To jsou však běžné stavy, které vycházejí z jeho postižení," uvedl Slezák.

V ústavu v Rábech na Pardubicku žijí mentálně postižení. Těch s nejtěžším defektem je devatenáct. Na ně připadá šest postelí se sítí. Caletka se nyní podle svých slov léčí ambulantně. Předtím, než se dostal na brněnskou kliniku, podstoupil léčbu v americkém Seattlu. Tam mu i stanovili diagnózu: paranoidní schizofrenie.

Název: Česká psychiatrie není tak zlá

Autor: David Holub

Médium: Respekt Strana: 20

Rubrika: Polemika

Datum vydání: 16.8.2004

Jan Jařab ve své kritice tuzemských ústavů příliš paušalizuje

Klecová i síťová lůžka pomalu klesají na dno novinářsky vyčerpaných témat a co nevidět se nad nimi uzavře hladina. A to je škoda, protože nás v nejbližších letech čeká transformace psychiatrické péče a tlak informované veřejnosti může být jedním z motorů určujících rychlost a úspěšnost změn. Věnovat psychiatrické péči průběžnou pozornost se vyplácí mimo jiné také proto, že náklady na léčbu duševních poruch jsou enormní. Například ve Velké Británii v roce 1998 dosahovalo financování lůžkové péče 22 % veškerých nákladů na zdravotní služby. Mezi deseti nejčastějšími příčinami pracovní neschopnosti mezi 15-44letými se podle odhadů Světové zdravotnické organizace, Světové banky a

Harvardovy univerzity v 90. letech umístilo pět psychiatrických poruch (depresivní poruchy, poruchy vázané na zneužívání alkoholu, sebepoškozující a sebevražedné chování, schizofrenie), a předešly tak i srdeční a cévně-mozková onemocnění.

Salonní kritika

Komentář Jana Jařaba Klecová lůžka jsou jen vrchol ledovce (Respekt č. 31/2004) zdůrazňuje dle mého soudu rozhodující prioritu, kterou by osoby odpovědné za připravovanou reformu psychiatrie neměly ztrácet ze zřetele - vzdělávání profesionálů a péče o jejich postoj k nemocným. Ano, investujeme především do lidí. A nejen do zahraničních stáží a rychlokvašených víkendových kursů, být mohou být zajímavé. Je třeba využívat kvalitních vzdělávacích institutů poskytujících psychoterapeutický sebezkušenostní výcvik. Často se totiž zapomíná, že s postupem času se u personálu naruší schopnost citlivě vnímat potřeby pacientů. Je to logický důsledek toho, že s vámi někdy nemocný zachází chvíli jako s démonem, pronásledovatelem či špatným rodičem. Sebezkušenostní výcvik a průběžná supervize umožňují obnovovat tolik potřebnou terapeutickou kapacitu a vnímavost.

Navzdory tomu, že tato soustavná podpora terapeutické práce není dostatečná, zachovávají zdravotníci i v početném nedostatku k pacientům lidský postoj. Nerozumím paušalizující a poněkud salonní Jařabově kritice. Svým tvrzením o "mnoha místech", kde převládá mechanistický přístup, autor s jistou sugescí navozuje dojem, že neempatické zacházení je běžná, ne-li převládající praxe. Která zařízení měl na mysli? Je jeho tvrzení podloženo rozsáhlejšími šetřeními? Nevybral účelově dva příběhy a neopominul svědectví osob, které psychiatrickou léčbu vnímají jako přínosnou, jako léčbu, která jim pomohla? "Na pláč diazepam, na ještě větší pláč izolace" je příklad skutečně necitelného přístupu a nedovedu si představit, že by s Jařabovou kritikou kdokoli soudný nesouhlasil. Chce-li jím však ilustrovat všeobecnou situaci české psychiatrické péče, inteligentního čtenáře mate. Jedná se o běžnou praxi ve většině psychiatrických zařízení? Pokud takové excesy Jan Jařab objevil, proč v příslušných zařízeních neusiluje o nápravu, a namísto toho vypouští paušalizující poplašné zprávy. Tento způsob svatého zápalu v posledku psychiatrickým institucím škodí a implicitně zanechává stín podezření z lhostejnosti, nezájmu a necitlivosti k utrpení nemocných. V zařízeních, kde jsem měl možnost osobně pracovat, zachovával personál lidský, taktní a profesionální postoj. A to navzdory nelidské absenci dostatečné profesionální podpory.

Potřebná reforma

Jařab prokazuje zejména budoucím pacientům, jejichž práva si přeje hájit, medvědí službu. Přispívá emotivními výroky o "mechanickém a neempatickém" přístupu ke stigmatizaci, předsudkům a strachu z psychiatrické péče. Nejsem si jistý, zda Jařabovy nepodložené soudy podpoří mnohdy bezradné rodiče, kteří přihlížejí nepochopitelným změnám v chování svého dospívajícího potomka na počátku psychotického onemocnění. Nikdy není jisté, zda se rodiče včas obrátí na psychiatrické služby, avšak nebudou nyní ještě více na pochybách, zda se zařízení nechovají k pacientům nehezky a "nekašlou" na ně, zvláště vycházejí-li zpochybnutí slova z úst zmocněnce pro lidská práva? Nenecháme černého Petra na zaměstnancích psychiatrických zařízení, kteří nesnadnou, špatně honorovanou a nepřilíhající respektovanou práci často suplují služby, kterých se nedostává, nebo dosud vůbec neexistují.

Účelnější je iniciovat vznik systému veřejně přístupného hodnocení, které by nabídlo údaje o kvalitě péče a o tom, zda konkrétní zařízení umí danou duševní poruchu léčit. Veřejnost bude moci poskytovanou péči posoudit a sama se rozhodnout. Zasadme se o vznik chybějících standardů pro vzdělávání v psychiatrii. Zjišťujme, proč je podíl zdravotních výdajů na psychiatrickou péči oproti jiným specializacím nižší u nás než v zahraničí.

Jak se vypořádat s rozsahem duševních poruch, a přitom zachovat vysoký standard péče, řeší koncepce oboru psychiatrie přijatá ministerstvem zdravotnictví, kterou lze bez nadsázky považovat za komplexní a moderní. Akutní fáze onemocnění by měla zabezpečovat především psychiatrická lůžková oddělení při všeobecných nemocnicích, kterých je stále nedostatek. Koncepce podporuje mimonemocniční psychiatrickou péči včetně intermediárních zařízení, která se postupně rozvíjejí od roku 1991 a tvoří je denní stacionáře, krizová centra, chráněná pracoviště, chráněné formy bydlení, kluby nemocných, domácí péče a návštěvní služby. Nemocný prochází přiměřeně náročným léčebně-rehabilitačním programem v přirozeném prostředí, a získává tak schopnost fungovat s co nejmenší průběžnou profesionální intervencí. Počítá se s aktivnějším přístupem nemocných a jejich podílem na rozhodování o poskytované péči.

Co může pro zlepšení kvality psychiatrických služeb udělat každý sám za sebe? Ptát se svých politiků, zástupců pojišťoven, ministrů, lékařů a angažovaných nestátních organizací, proč je tak těžké uvést již vytvořenou koncepci psychiatrie do života.

Autor je lékař. Pracuje na psychiatrickém oddělení Nemocnice Ostrov.

Název: Místo sítí dostanou pacienti postýlky

Autor: (avo)

Médium: Mladá fronta DNES Strana: 01

Rubrika: Jižní Morava

Datum vydání: 22.7.2004

Břežany - V některých zdravotnických zařízeních pro mentálně postižené pacienty na jižní Moravě začali řešit problém: čím nahradit klecová či síťová lůžka, zakázaná na popud kritiky ze zahraničí ministrem zdravotnictví Jozefem Kubinyim?

V Ústavu sociální péče v Břežanech na Znojemsku užívali nejproblémovější ze 175 klientů 38 klecových lůžek. "Než je nahradíme, požádali jsme opatrovníky našich klientů, aby se nám písemně vyjádřili, jak by si péči v našem zařízení o jejich příbuzné představovali," uvedl ředitel ústavu Jiří Herzig.

Už v minulých dnech se přitom obrátil na několik firem, které by byly schopny vyrobit za klecová lůžka přijatelnější náhradu. Jen na materiál bude přitom potřeba asi sedm set tisíc korun. "Úpravy se budou dělat postupně a předpokládám, že úplně bez klecových lůžek budeme koncem září," dodal Herzig, který už požádal o navýšení počtu pracovníků, aby jich měl k pacientům více než v současnosti.

Ústav sociální péče ve Střelčicích u Brna bude muset nahradit síťová lůžka. Užívá je asi osm klientů, a to zásadně pouze na přespávání či pro případ, kdy svou agresivitou ohrožují sebe nebo ostatní. "Již před časem jsem kontaktovala jednu firmu, která nám každé lůžko za několik tisíc korun upraví tak, aby spíše připomínalo dětskou postýlku," vysvětlila vedoucí Ústavu sociální péče ve Střelčicích Jiřinka Kubalčíková. I ona bude žádat o navýšení počtu pracovníků. "Bude nás to stát samozřejmě peníze, které bohužel zatím nemáme, předpokládám však, že je vzhledem k celospolečenskému požadavku získáme od našeho zřizovatele," dodala Kubalčíková.

Většina obdobných zařízení na jižní Moravě však ani klecová, ani síťová lůžka nepoužívala. "Máme dostatek personálu. Na téměř každého klienta je zde jeden pracovník," řekl Marek Radimský, ředitel psychiatrické léčebny v Brně.